

Metadata

Indikatorer för hållbar utveckling

Innehåll

3.2.2 Spädbarnsdödlighet	3
3.4.2 Dödlighet i självmord	7
3.4.3(N) Återstående medellivslängd, totalt i befolkningen och fördelat på kön och utbildningsnivå	12
3.4.5(N) Besvär av trafikbuller i eller i närheten av bostaden; Besvär av trafikbuller inomhus med stängda fönster och dörrar; Sömnstörda av trafikbuller; Antal exponerade för höga ljudnivåer från trafik vid bostaden.....	18
3.4.6(N) Nedsatt psykiskt välbefinnande bland vuxna	31
3.4.7(N) Psykiska och somatiska besvär bland skolelever	37
3.8.3(N) Haft behov av vård men avstått av ekonomiska orsaker.....	42
3.9.1 Dödsfall till följd av luftföroreningar i och utanför bostaden.....	47
3.9.4(N) Luftkvalitet i närheten av bostaden; Antal exponerade för nivåer av luftföroreningar från trafik vid bostaden	51
4.a.2 Andel elever som upplevt mobbning under de senaste månaderna	60
4.a.X Andel barn som ofta känner sig stressade p.g.a. prov och läxor.....	64
4.1.1 Andelen barn och ungdomar: (a) i årskurs 2/3, (b) i årskurs 6 och (c) i slutet av grundskolan som uppnår en bestämd kunskapsnivå i (i) läsning och (ii) matematik fördelat på kön.....	68
4.1.2(N) Andel av befolkningen med fullföljd tre-årig gymnasieutbildning fördelat på kön, inrikes/utrikes född, svensk/utländsk bakgrund, föräldrarnas utbildningsnivå och meritvärde från grundskolan	74
4.1.X Deltagande i grundsärskolan efter kön	80
4.1.X Deltagande i specialskolan efter kön	84

4.1.X Fullföljd grundskola och avslutad gymnasieskola för barn och unga som varit placerade i heldygnsvård enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52) under årskurs 9.....	88
4.1.X Andel elever som avslutat åk 9 och var behöriga till ett yrkesprogram....	93
4.1.X Antal berättigade och deltagande barn i modersmålsundervisning på nationella minoritetsspråk	97
4.1.X Andel elever som avslutat grundskola fördelat över antal år som de fått stöd i högstadiet	101
4.2.2(N) Deltagande i organiserat lärande fördelat på kön och åldersgrupper.	105
4.3.2(N) Andel registrerade studenter inom högskola/universitet 2 år och längre (ISCED 5-8). Deltagande i högskola/universitet som en andel av motsvarande åldersgrupp	109
4.3.X Andelen övergångna från gymnasieskolan till högskolestudier efter föräldrarnas utbildningsnivå, utländsk bakgrund och betyg.....	113
4.4.3(N) Fördelning av befolkningen efter högsta avslutade utbildningsnivå (förgymnasial, gymnasial, eftergymnasial kortare än 3 år och eftergymnasial 3 år och längre) efter åldersgrupper och kön	118
4.4.X Fördelning av befolkningen i åldern 30-64 år efter högsta avslutade utbildningsnivå.....	123
10.2.2b(N) Deltar oftast i politiska diskussioner	128
11.1.2(N) Trångboddhet.....	135
11.2.1 Andel av befolkningen (i tätorter) som har enkel tillgång till kollektivtrafik	139
11.6.4(N) Luftkvalitet i närheten av bostaden; Antal exponerade för nivåer av luftföroreningar från trafik vid bostaden	144
11.7.3(N) Tillgång till grönområde inom 200 meter från bostaden.....	153
11.7.4(N) Avstått från att gå ut på kvällen på grund av oro för att bli överfallen eller hotad, någon gång under de senaste 12 månaderna. Redovisat på ålder, kön och funktionsnedsättning	157
16.7.3(N) Valdeltagande totalt och i olika grupper (kön, ålder, inkomst och utbildning)	163

Mål: 3 God hälsa och välbefinnande

Delmål: 3.2 Senast 2030 säkerställa att inga spädbarn eller barn under fem år dör av orsaker som hade kunnat förebyggas. Alla länder bör sträva efter att minska den neonatala dödligheten till högst tolv dödsfall per 1 000 levande födda och dödligheten bland barn under fem år till högst 25 dödsfall per 1 000 levande födda.

Indikator:

3.2.2 Spädbarnsdödlighet

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

Socialstyrelsen.

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Staffan Khan
E-post	Staffan.khan@socialstyrelsen.se
Telefon	075-2473840

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

”Dödligheten bland unga barn är en viktig utgångsindikator för barns hälsa och välbefinnande, och mer allmänt för social och ekonomisk utveckling. Den neonatala dödligheten är en noggrann bevakad indikator för folkhälsan eftersom den speglar barn och samhällenas tillgång till grundläggande hälsovårdsåtgärder som vaccination, medicinsk behandling av infektionssjukdomar och adekvat näring.” (WHO)

Indikatorn är global.

Datakällor:

Dödsorsaksregistret, Socialstyrelsen, befolkningsstatistik och utbildningsregistret, Statistiska centralbyrån.

Tillgänglighet:

Indikatorn publiceras inte regelbundet av Socialstyrelsen. Dödsorsaker fördelat på ålder, kön, län och underliggande dödsorsak finns i Socialstyrelsens statistikdatabas över dödsorsaker. Dödsorsaksstatistik publiceras även i officiell statistik om dödsorsaker samt levereras årligen till WHO. Folkhälsomyndigheten publicerar på sin webbplats uppgifter om föräldrarnas utbildningsnivå och mammans födelselandsgrupp.

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Objektet är individer och populationen är levande födda som skulle ha varit folkbokförda i Sverige någon gång under 2018, om de lagar, förordningar och andra regler som gäller för folkbokföringen hade efterlevts utan fel.

Variabler:

Ålder – uppnådd ålder vid dödsfallet

Kön – juridiskt kön

År – år för dödsfallet

Högsta utbildningsnivå bland föräldrarna (förgymnasial, gymnasial, eftergymnasial, uppgift saknas)

Mammans födelselandsgrupp (Sverige, Norden utom Sverige, Europa utom Norden, utanför Europa)

Referenstid:

År 2018. Uppgifter finns för tidigare år (2000–2017) men tas inte med i rapporten.

Indikatorns framställning

Datainsamling:

Totalundersökning baserat på dödsorsaksregistret, Socialstyrelsen, och befolkningsstatistik, Statistiska centralbyrån.

Uppgifter om avlidna hämtas från dödsorsaksregistret. Uppgifterna i dödsorsaksregistret kommer från de dödsorsaksintygen läkarna skickar till Socialstyrelsen.

Uppgifter om levande födda hämtas från Statistiska centralbyråns befolkningsstatistik.

Beräkning av indikatorn:

Indikatorn beräknas som antal dödsfall (x) genom antalet levande födda (n) multiplicerat med 1 000: $\frac{x}{n} * 1000$.

Indikatorns tillförlitlighet

Då bortfallet i källorna sannolikt är väldigt litet anses indikatorn ha hög kvalitet.

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Indikatorn ingår i Folkhälsomyndighetens årliga uppföljning av folkhälsa.

Jämförbarhet över tid:

Indikatorn har bra jämförbarhet över tid.

Jämförbarhet med den globala indikatorn:

Den framtagna indikatorn är den globala indikatorn.

Sam användbarhet:

Indikatorn kan sam användas med andra indikatorer baserade på samma objekt och population.

Övrig information

Det finns ingen övrig information.

Referenser

Folkhälsomyndigheten 2020.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/folkhalsans-utveckling/resultat/halsa/spadbarnsdodlighet/> [2020-10-12].

Mål: 3 God hälsa och välbefinnande

Delmål: 3.4 Till 2030 genom förebyggande insatser och behandling minska det antal människor som dör i förtid av icke smittsamma sjukdomar med en tredjedel samt främja psykisk hälsa och välbefinnande..

Indikator:

3.4.2 Dödlighet i självmord

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

Socialstyrelsen.

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Staffan Khan
E-post	Staffan.khan@socialstyrelsen.se
Telefon	075-2473840

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

"Psykiska störningar uppträder i alla regioner och kulturer i världen. Den mest utbredda av dessa störningar är depression och ångest, som uppskattas påverka nästan 1 av 10 personer. I värsta fall kan depression leda till självmord. År 2012 fanns över 800 000 uppskattade självmordsdödsfall över hela världen. Självmord var den näst största orsaken till dödsfall bland unga vuxna i åldern 15-29 år efter trafikskador." (WHO)

Indikatorn är global.

Datakällor:

Dödsorsaksregistret, Socialstyrelsen, befolkningsstatistik och utbildningsregistret, Statistiska centralbyrån.

Tillgänglighet:

Statistik om dödsorsaker publiceras årligen i Socialstyrelsens statistikdatabas för dödsorsaker samt i den officiella statistiken om dödsorsaker.

Uppgifter om dödsorsaker levereras även årligen till bland annat WHO och till Folkhälsomyndighetens årliga uppföljning, bland annat efter utbildningsnivå och födelselandsgrupp.

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Objektet är individer och populationen är personer som skulle ha varit folkbokförda i Sverige någon gång under de olika kalenderåren, om de lagar, förordningar och andra regler som gäller för folkbokföringen hade efterlevts utan fel.

Variabler:

Ålder – uppnådd ålder i år vid tiden för dödsfallet

Underliggande dödsorsak – a) den sjukdom eller skadeorsak som inledde den kedja av sjukdomshändelser som direkt ledde till döden eller b) de omständigheter som vid olyckan eller våldshandlingen som framkallade den dödliga skadan. För mer information se https://icd.who.int/browse10/Content/statichtml/ICD10Volume2_en_2016.pdf.

Kön – juridiskt kön.

År – år för dödsfallet.

Högsta utbildningsnivå bland föräldrarna (förgymnasial, gymnasial, eftergymnasial, uppgift saknas)

Mammans födelselandsgrupp (Sverige, Norden utom Sverige, Europa utom Norden, utanför Europa)

Referenstid:

År 2015, 2018, 2019 (år som redovisas i rapporten).

Indikatorns framställning

Datainsamling:

Totalundersökning baserat på dödsorsaksregistret, Socialstyrelsen, och befolkningsstatistik, Statistiska centralbyrån.

Register som avser den registrerade försäljningen (består av inrapportering f Uppgifter om avlidna hämtas från dödsorsaksregistret. Uppgifterna i dödsorsaksregistret kommer från de dödsorsaksintyg läkarna skickar till Socialstyrelsen.

Uppgifter om befolkning hämtas från Statistiska centralbyråns befolkningsstatistik.

Läs hur bortfall hanteras under rubriken "beräkningar".

Vid cirka 1 procent av dödsfallen kommer inget dödsorsaksintyg till Socialstyrelsen. Vi ytterligare cirka 1,5 procent av dödsfallen innehåller dödsorsaksintygen ingen information om dödsorsak.

Påminnelser skickas för att bortfallet ska bli så litet som möjligt. Ingen speciell hantering eller imputering sker vid beräkning av dödsorsaksstatistiken.

Vid drygt 300 dödsfall per år där den underliggande dödsorsaken har klassats som en yttre orsak har avsikten bakom skadehändelsen som ledde till dödsfallet kunnat avgöras. Den underliggande dödsorsaken blir i dessa fall Skadehändelser med oklar avsikt. Hur stor del av dessa dödsfall som i själva verket är självmord är okänt samt att det verkliga antalet självmord också är okänt.

Information om bortfall rörande objektsbortfall finns inte. Detta är dock troligen väldigt litet.

Även befolkningsstatistiken saknar i egentlig mening objektsbortfall.

Bearbetningar av data:

Uppgifterna på dödsorsaksintygen kodas enligt WHO:s internationella version av ICD-10. Mer information om detta finns i volym 2 av ICD-10, https://icd.who.int/browse10/Content/statichtml/ICD10Volume2_en_2016.pdf.

Beräkning av indikatorn:

Indikatorn beräknas som antal dödsfall (x) genom befolkning (n) multiplicerat med 100 000: $\frac{x}{n} * 100\,000$.

Granskning av indikatorn:

Vid produktionen av dödsorsaksregistret kontrolleras att dödsorsakerna är rimliga utifrån den avlidnes ålder och kön samt att den angivna dödsorsaken är en rimlig dödsorsak utifrån de regler som finns i ICD-10.

Objektsbortfall kontrolleras och korrigeras mot uppgifter från Skatteverket.

Indikatorns tillförlitlighet

Indikatorn beskriver delmålet bra.

Den relativt stora andelen dödsfall klassade som skadehändelser med oklar avsikt gör att framförallt antalet dödsfall bör tolkas med viss försiktighet.

Olika sätt att bestämma och koda dödsorsaker i olika länder gör att det kan vara svårt att jämföra dödsorsaksstatistik från olika länder. När det gäller självmord kan det dessutom finnas stigma som gör att antalet dödsfall underrapporteras. Olika riktlinjer för när ett dödsfall ska klassas som suicid gör att internationella jämförelser bör göras med stor försiktighet.

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Statistik över dödsorsaker publiceras årligen i den officiella statistiken över dödsorsaker samt i Socialstyrelsens statistikdatabas över dödsorsaker. Även Folkhälsomyndigheten publicerar årligen uppgifter om vissa dödsorsaker, bland annat självmord och med uppdelning efter utbildningsnivå och föräldrarnas födelselandsgrupp.

Jämförbarhet över tid:

Jämförbarheten över tid är god.

Jämförbarhet med den globala indikatorn:

Då den redovisade indikatorn är densamma som den globala finns inga betydande skillnader.

Sam användbarhet:

Indikatorn kan sam användas med andra indikatorer med samma population (personer folkbokförda i Sverige).

Övrig information

Själv mord definieras som dödsfall med någon av följande diagnoskoder som underliggande dödsorsak:

Avsiktligt självdestruktiv handling (X60-X84).

Sena effekter av avsiktligt självdestruktiv handling (Y87.0).

Referenser

Folkhälsomyndigheten

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/folkhalsans-utveckling/resultat/halsa/suicid-sjalvmord/> [2020-10-12].

Folkhälsomyndigheten

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/suicidprevention/statistik-om-suicid/sasongsvariationer-i-suicid/> [2020-10-12].

Mål: 3 God hälsa och välbefinnande

Delmål: 3.4 Till 2030 genom förebyggande insatser och behandling minska det antal människor som dör i förtid av icke smittsamma sjukdomar med en tredjedel samt främja psykisk hälsa och välbefinnande

Indikator:

3.4.3(N) Återstående medellivslängd, totalt i befolkningen och fördelad på kön och utbildningsnivå

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

Statistiska centralbyrån.

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Örjan Hemström
E-post	Orjan.hemstrom@scb.se
Telefon	010-479 49 97

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Återstående medellivslängd från födelsen totalt i befolkningen och efter kön och utbildningsnivå används som en nationell indikator som ett globalt hälsomått och följer inte direkt under något av delmålen.

Datakällor:

Uppgifter för kvinnor och män efter kombinationer av utbildningsnivå och hushållstyp hämtas från SCB:s statistikdatabas, det är officiell statistik. Här har särskilt också tagits fram, med samma beräkningsmetod uppgifter för båda könen sammantaget räknat från födelsen, som inte finns i SSD. Källan är samma som i SSD, SCB:s befolkningsstatik. Antalet återstående år efter utbildningsnivå och hushållstyp finns för alla enskilda åldrar från och med 30 års ålder i livslängdstabeller. För denna är källan utbildningsregistret. Statistiken redovisas i rapporten från 65 års ålder.

Tillgänglighet:

SCB:s statistikdatabas. Uppgifter för kön och utbildningsnivå används även av Folkhälsomyndigheten i samband med folkhälsorapportering.

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Populationen för befolkningsstatistiken och befolkningens utbildning utgörs av de personer som skulle ha varit folkbokförda i Sverige någon gång under de olika åren som ingår i tidsserien (2012 till 2019), om de lagar, förordningar och andra regler som gäller för folkbokföringen hade efterlevts utan fel. Observationsobjekten utgörs av, eller härleds utifrån, poster i Registret över totalbefolkningen (RTB), där varje post motsvarar en person. För statistik avseende folkmängd utgör personer målobjekt och för statistik om befolkningsförändringar avseende födda och döda utgör också personer målobjekt.

Variabler:

De variabler som används för indikatorns framtagning är ålder (ettåriga), kön (kvinnor, män, båda könen totalt), högsta uppnådda utbildningsnivå, hushållstyp (ensamstående, sammanboende, övriga hushåll) och uppgift om dödsfall.

Referenstid:

Referenstid för ettåriga uppgifter om återstående medellivslängd är årets mitt, befolkningsmängd är medelfolkmängd under året (medeltal för folkmängd vid två årsslut).

Indikatorns framställning

Datainsamling:

Indikatorn framställs från totalräknade register. Återstående medellivslängd efter utbildningsnivå och hushållstyp är avgränsad till befolkningen född i Sverige.

Insamlingen, dataregistreringen, sker vid Skatteverkets folkbokföring (befolkningsstatistiken). Uppgifter om högsta utbildningsnivå kommer från ett stort antal register vid SCB., bland annat Universitets- och högskoleregistret, examinerade, Universitets- och högskoleregistret,

avklarade poäng, Universitets- och högskoleregistret, Registret över forskarutbildade, Register över avgångna från gymnasieskolan, Avgångna från grundskolan, Folk- och bostadsräkningen 1990 (FoB90), Folk- och bostadsräkningen 1970 (FoB70). Vissa uppgifter kommer från bland annat Arbetsförmedlingens register om Utbildningsbakgrund och från Socialstyrelsens register över hälso- och sjukvårdspersonal. För gruppen nyinvandrade utrikes födda (20–59 år) som under året (oktober-september före aktuellt årsskifte) blivit folkbokförda och saknar uppgift om utbildning i Utbildningsregistret genomförs en årlig enkätundersökning (Utbildning i annat land än Sverige) där uppgifter om personernas högsta utbildning samlas in. Uppgifter om hushållstyp är från hushållsregistret i befolkningsstatistiken.

Bearbetningar av data:

För Befolkningsstatistiken gäller att själva dataregistreringen sker på Skatteverket. Då uppgifterna bereds, dataregistreras och bearbetas inom folkbokföringen genomförs både manuella och maskinella kontroller som kan ge upphov till rättelser och korrigeringar.

När uppgifterna sedan aviserats till SCB granskas de i de olika skeden av bearbetningar som görs innan de godkänns för inläggning i RTB:s observationsregister.

Vid datainsamlingen från administrativa källor utanför SCB, som exempelvis Arbetsförmedlingen, används en mall för databeställningar där population, referenstid och variabler specificeras. När datamaterialet kommer till SCB kontrolleras att levererat material motsvarar det som angetts i beställningen.

SCB:s enkätenhet samlar in det frågeformulär som årligen går ut till nyinvandrade utrikesfödda och som utgör en indatakälla till Utbildningsregistret. De inkomna frågeformulären granskas i flera olika skeden av bearbetningen. Inflödet följs upp och jämförelser görs med tidigare år med avseende på svarsfrekvenser och ett flertal processvariabler.

Universitets- och högskoleregistret som är en källa till Utbildningsregistret, har sin insamling via LADOK. Granskning vid insamlingen sker inom Universitets- och högskoleregistret.

SCB samlar på uppdrag av Skolverket in uppgifter om förskola, fritidshem, skola, vuxenutbildning och annan pedagogisk verksamhet. En del av Skolverksregistren är också viktiga indatakällor för UREG. Granskningen görs i framställningen av varje skolregister.

Bearbetningarna för statistiken är helt PC-baserade. Bearbetningsprogrammen är skrivna i SAS och de manuella momenten är få. Resultaten kontrolleras noggrant för att upptäcka misstag samt jämförs med vissa livslängdstabeller för kvinnor och män som publicerats tidigare i befolkningsstatistiken. Det finns inga kända fel kvar i bearbetningsfasen.

Kontroller för eventuella bearbetningsfel i grundmaterialet har inte gjorts och eventuella bearbetningsfel i respektive register/undersökning förekommer då även i livslängdstabeller efter utbildningsnivå.

Statistiken bearbetas med kodning av ömsesidigt uteslutande kategorier utifrån ursprungliga värdemängder. Det görs för utbildningsnivå, födelseland och hushållstyp.

Utbildningsnivå, högsta enligt SUN (svensk utbildningsnomenklatur)

- Uppgift saknas. Individer som har bortfallskod i UREG (betyder att utbildning saknas helt eller är okänd).
- Förgymnasial utbildningsnivå. Individer som klassificerats med förgymnasial utbildning kortare än 9 år eller med förgymnasial utbildning 9 år (motsvarande).
- Gymnasial utbildningsnivå. Individer som har gymnasial utbildning högst 2-årig eller gymnasial utbildning 3 år.
- Eftergymnasial utbildningsnivå. Individer som har eftergymnasial utbildning kortare än 3 år, eftergymnasial utbildning 3 år eller längre eller forskarutbildning.

Hushållstyp

- Ensamstående. Individer som är ensamstående utan barn, ensamstående med barn under 25 år eller ensamstående med barn över 24 år.
- Sammanboende. Individer som är sammanboende utan barn, sammanboende med barn under 25 år eller sammanboende med barn över 24 år.
- Övriga hushåll. Individer i övriga hushåll utan barn, övriga hushåll med barn under 25 år eller övriga hushåll med barn över 24 år.

Bearbetningen av respektive register och urvalsundersökning beskrivs i kvalitetsdeklarationerna för Befolkningsstatistik www.scb.se/BE0101 och utbildningsstatistik www.scb.se/UF0506.

Beräkning av indikatorn:

Återstående medellivslängd beräknas i en livslängdstabell och beskrivs mer detaljerat i dokumentationen av SCB:s befolkningsstatistik¹ samt för livslängdstabeller efter utbildningsnivå². Återstående medellivslängd utgörs av det antal år som i genomsnitt återstår att leva för en person i en viss bestämd ålder enligt den, vid tidpunkten för beräkningen, gällande dödligheten. Återstående medellivslängd vid födelsen kallas kortare för medellivslängd, men förstås bäst som observerad standardiserad

---

¹https://www.scb.se/contentassets/9299bfcd87ba4c828a8d46b4db49d67a/be0101_kd_2018_tj_190218.pdf

²https://www.scb.se/contentassets/67bbc721377f47659568254a88e28627/be0701_staf_2018_oh_190605.pdf

medelålder vid döden. I måttet görs en modellskattad justering av dödsriskerna i åldern 95+.

När det gäller livslängdsberäkningar efter utbildningsnivå ingår endast personer födda i Sverige. Uppgifter om utbildningsnivå saknas ofta för utrikes födda. Därför har de exkluderats från statistiken.

Livslängdsberäkningen görs med en utjämning av dödsrisker i de äldsta åldrarna, 90 år och äldre 2000–2009 och 99 år och äldre 2010–2011. Utjämningen 2000–2011 innebär att alla utbildningsgrupper tilldelas samma dödsrisk som inrikes födda kvinnor och män totalt i riket från och med de olika höga åldrarna. Anledningen till utjämningen är att utbildningsnivå saknas för samtliga personer födda i Sverige före 1911. Från och med 2012 görs beräkningen på samma sätt som i den officiella statistiken för kvinnor och män totalt i Sverige, med modelljusterade dödsrisker i åldern 95+.

Granskning av indikatorn:

För granskning av data, se bearbetning ovan. Färdiga livslängdstabeller jämförs för föregående år för att se att uppgifter är rimliga.

Indikatorns tillförlitlighet

För en hel nation och större grupper är återstående medellivslängd en tillförlitlig indikator. I grupper där det finns kända brister med övertäckning (personer som är folkbokförda, men som inte borde vara det) är måttet av sämre kvalitet. Det gäller främst utrikes födda, som har störst förekomst av övertäckning i befolkningsregistret. Det är ett av skälen till att utrikes födda inte ingår i beräkningen av återstående medellivslängd efter utbildningsnivå.

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Indikatorn framställs årligen av SCB, med möjlig historisk tidsserie från mitten av 1700-talet för kvinnor och män (inte för utbildningsnivå). Under åren har olika metoder för korrigeringar av folkmängd och utjämning av dödsrisker i olika åldrar förändrats.

Jämförbarhet över tid:

Återstående medellivslängd har bra jämförbarhet över tid, även trots vissa mindre korrigeringar av beräkningar av dödsrisker bland de äldsta i befolkningen, vilka genomförts med jämna mellanrum sedan 1861.

Jämförbarhet med den globala indikatorn:

Indikatorn ingår inte i den ordinarie indicatorsuppsättning inom målområde 3, och finns inte logiskt direkt under något av delmålen. Indikatorn ses som ett globalt hälsomått med bra kvalitet som är lämplig att följa upp. Den har tillfälligt placerats inom delmål 3.1. För Sveriges del mer relevant än att minska mödradödligheten som är mycket låg i Sverige, och som är ett globalt delmål.

Sam användbarhet:

Återstående medellivslängd kan sam användas med andra indikatorer, t.ex. Jämställdhet (målområde 5) och Minskad ojämlikhet (målområde 10) eftersom de redovisar uppgifter efter kön, utbildningsnivå och hushållstyp. Måtten finns som officiell statistik av SCB. Livslängdstabeller som används för måttet kan kombineras med andra mått på hälsa och ohälsa för att ta fram hälsovägda levnadsår. Spridningen avseende ålder vid död brukar ibland ses som ett mått på ojämlikhet vid döden. Spridningen har minskat över tid, det kan mätas med t.ex. standardavvikelse.

Övrig information

Ingen övrig information.

Referenser

SCB. Kvalitetsdeklaration. Befolkningsstatistik.

https://www.scb.se/contentassets/9299bfcd87ba4c828a8d46b4db49d67a/be0101_kd_2020_mf_200309.pdf

SCB. Statistikens framställning. Befolkningens utbildning.

https://www.scb.se/contentassets/776fd7a4ac2f4574ae86e4a3b5b7595e/uf0506_staf_2019_tw_200428.pdf

SCB. Statistikens framställning. Demografisk analys. Livslängdstabeller efter utbildningsnivå.

https://www.scb.se/contentassets/67bbc721377f47659568254a88e28627/be0701_staf_2019_oh_200522.pdf

Mål: 3 God hälsa och välbefinnande

Delmål: 3.4 Till 2030 genom förebyggande insatser och behandling minska det antal människor som dör i förtid av icke smittsamma sjukdomar med en tredjedel samt främja psykisk hälsa och välbefinnande.

Indikator:

3.4.5(N) Besvär av trafikbuller i eller i närheten av bostaden; Besvär av trafikbuller inomhus med stängda fönster och dörrar; Sömnstörda av trafikbuller; Antal exponerade för höga ljudnivåer från trafik vid bostaden

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

Folkhälsomyndigheten

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Karin Björklund, enheten för miljöhälsa, Folkhälsomyndigheten
E-post	karin.bjorklund@folkhalsomyndigheten.se
Telefon	010-2052748

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Indikatorn syftar till att undersöka andelen av befolkningen (%) som uppger att de har besvär av trafikbuller i eller i närheten av bostaden eller har svårt att somna eller blir väckta av trafikbuller. Indikatorn är nationell.

Datakällor:

Miljöhälsoenkät 1999, 2003, 2007, 2011 och 2015

Genom Miljöhälsoenkäten följer Folkhälsomyndigheten hur exponering och upplevda besvär av miljöfaktorer som t.ex. buller utvecklas. Resultaten för vuxna redovisas i Folkhälsodata och i visualiseringsverktyget Folkhälsostudio på både nationell och regional nivå, efter kön och i kombination med utbildning och undersökningsår. Resultaten för barn från 2019 kommer att läggas in i Folkhälsodata/Folkhälsostudio under 2020.

Från och med 2018 ingår frågan om sömnstörning även i den Nationella folkhälsoenkäten. För länkar, se nedan.

Tillgänglighet:

För 2003 och 2011 års barnenkäter:

Se avsnitt om buller och höga ljudnivåer i Miljöhälsorapport 2005 utgiven av Socialstyrelsen:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/cf262002b3a94cc7b55bb46a287c460e/miljohalsorapport-2005.pdf>

och Miljöhälsorapport 2013 utgiven av Institutet för Miljömedicin:

<http://www.imm.ki.se/mhr2013.pdf>

För 1999, 2007 och 2015 års vuxenenkäter:

Se Folkhälsodata - Miljöhälsoenkäten, nationella och regionala resultat: "Besvär av trafikbuller efter kön, region och år. Andel (procent)"

http://fohm-app.folkhalsomyndigheten.se/Folkhalsodata/pxweb/sv/I_Milj%c3%b6h%c3%a4lsa/I_Milj%c3%b6h%c3%a4lsa_Buller/bullkon.px/table/tableViewLayout2/?rxid=b74d8053-7b13-4cfa-8716-aa2a5c66f44c

För 2018

Se Folkhälsodata - Nationella folkhälsoenkäten, nationella och regionala resultat: "Trafikbuller, störd av, (självrapporterat) efter ålder, kön och år. Andel (procent)."

http://fohm-app.folkhalsomyndigheten.se/Folkhalsodata/pxweb/sv/B_HLV/B_HLV_iMiljohals_Buller/trafbullald.px/?rxid=b74d8053-7b13-4cfa-8716-aa2a5c66f44c

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

1999: individer 19-81 bosatta i Sverige

2003, 2011: individer 12 år bosatta i Sverige

2007: individer 18-80 bosatta i Sverige

2015: individer 18-84 bosatta i Sverige

2018: individer 16-84 år bosatta i Sverige.

Variabler:

Förutom de variabler som samlades in via frågeblanketten hämtades följande variabler från SCB:s register:

- Kön
- Födelseår
- Födelseland (även föräldrars födelseland för barnenkäterna)
- Medborgarskap
- Civilstånd
- Högsta avslutade utbildningsnivå
- Sammanräknad förvärvsinkomst och arbetsrelaterade ersättningar
- Hushållets disponibla inkomst
- Kommun

Referenstid:

1999-2018

Indikatorns framställning

Miljöhälsoenkäten har genomförts sedan 1999 och utvecklats under tid samt bytt hemvist från Socialstyrelsen till Folkhälsomyndigheten. Nedan beskrivning av indikatorns framställning från Miljöhälsoenkäten hänvisar därför till framställningen av den senaste enkätundersökningen som genomfördes 2015 och är hämtad från SCBs tekniska rapport för Miljöhälsoenkät 2015.

Sedan 2018 har indikatorn även framställts genom den Nationella folkhälsoenkäten - Hälsa på lika villkor. Fullständig teknisk rapport från SCB om framställandet av denna enkät finns här:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/9b1b216c596a487ca6c6aa6dc413efb4/teknisk-rapport-med-bilagor-hlv-2018.pdf>

Datainsamling:

Miljöhälsoenkäten (2015)

Informationsbrev med inloggningsuppgifter och frågeblanketter skickades ut till urvalspersonerna med post. I ett informationsbrev ombads personen att besvara frågorna och skicka svaret till SCB. I undersökningen användes en webbintensiv utsändningsstrategi. Det innebar att första utskicket var i form av ett brev med inloggningsuppgifter, andra utskicket med frågeblankett, det tredje i form av ett påminnelsebrev med inloggningsuppgifter och det fjärde i form av en påminnelse med ny frågeblankett.

Av de svarande valde 16 841 att besvara webbenkäten, vilket var 45,4 procent av de svarande. I informationsbrevet kunde uppgiftslämnarna läsa om undersökningens bakgrund, syfte och att undersökningen genomfördes i samarbete mellan Folkhälsomyndigheten och SCB. Informationsbrevet informerade också om att uppgifter hämtades från SCB:s register och att en avidentifierad datafil levererades till Folkhälsomyndigheten. Brevet informerade även om personuppgiftslagen samt offentlighets- och sekretesslagen och att det var frivilligt att medverka i undersökningen.

För att SCB ska kunna lämna ut data från en enkätundersökning krävs informerat samtycke av uppgiftslämnarna. Det innebär att de genom att besvara blanketten och skicka in den godkänner att deras svar kompletteras med de bakgrundsvariabler, och behandlas på det sätt, som beskrivs i informationsbrevet. Datainsamlingen genomfördes av enkätenheten vid SCB. Datainsamlingen genomfördes via webb samt skanning av de frågeblanketter som kommit in via post.

Urval Miljöhälsoenkäten

Urvalet har under åren ökat från cirka 16 000 personer 1999 till cirka 110 000 i den senaste Miljöhälsoenkäten som skickades ut under våren 2019.

1999: Under våren skickades enkäten ut till 15 750 personer i hela riket. Målpopulationen var alla i åldrarna 19–81 år som varit bosatta i Sverige under de senaste fem åren. Totalt bestod målpopulationen av 6 357 557 individer.

2003: Totalt skickades frågeformulär ut till föräldrarna till drygt 40 000 barn. Formulären skickades till barnens mantalsskrivnings-adresser. Barnen var i åldrarna 8 månader, 4 år och 12 år. Barnen var födda i Sverige eller hade varit bosatta i Sverige i minst fem år. I hela riket fanns det 314 651 barn som uppfyllde dessa villkor (målbefolkningen). I många avseenden är föräldrarnas svar representativa för alla barn upp till och med 14 år, ca 1 591 000 barn.

2007: Totalt ingick 43 905 personer i enkätundersökningen, vilket motsvarar 0,6 procent av målbefolkningen. I den första delen, grundurvalet, valdes 10 500 personer ut. Dessa var jämnt fördelade

mellan Sveriges 21 län. Den andra delen bestod av ett förstärkt urval för tio län med sammanlagt 33 405 personer.

2011: Totalt nästan 71 400 barn valdes ut genom ett slumpmässigt urval inom alla län. Cirka 36 000 personer besvarade enkäten, vilket innebär en svarsfrekvens på drygt 50 procent.

2015: Nettourvalet (målgruppen) 2015 utgjordes av 88 300 personer i åldern 18–84 år som varit folkbokförda i Sverige i minst fem år. I tidigare miljöhälsoenkäter var åldersintervallet 18–81 år men det har alltså utökats till 18–84 år för att öka samstämmigheten med övriga enkätundersökningar från Folkhälsomyndigheten.

2018: I den nationella folkhälsoenkäten drogs ett obundet slumpmässigt urval om 40 000 personer.

År 2015 utgjordes urvalspopulationen av personer i åldern 18-84 år, som varit folkbokförda i Sverige sedan minst fem år, den 23 mars 2015 (datum för första utskicket). En urvalsram skapades som avgränsade, identifierade och möjliggjorde koppling till objekten i populationen. Urvalsramen i undersökningen skapades med hjälp av data från Registret över totalbefolkningen, RTB, version 2015-01-31. Antalet personer i urvalsramen var 7 123 256.

Urvalsramen stratifierades på region. Grundurvalet utgjordes av ett stratifierat obundet slumpmässigt urval (STOSU), om 500 personer från vart och ett av rikets 21 län. Utöver grundurvalet tillkom förtätningar av regioner (län, kommun eller församling). Totalt bildades 82 strata. Från urvalsramen drogs ett stratifierat obundet slumpmässigt urval om 88 300 personer.

Bortfall Miljöhälsoenkäten

Bortfallet består dels av objektsbortfall, som innebär att frågeblanketten inte är besvarad alls, dels av partiellt bortfall som innebär att vissa frågor i blanketten inte är besvarade. Om bortfallet skiljer sig från de svarande, med avseende på undersökningsvariablerna, så kan skattningarna som grundar sig på enbart de svarande vara skeva. För att reducera bortfallsskevheten har vikter beräknats med hjälp av kalibrering.

Objektsbortfall kan bland annat bero på att uppgiftslämnaren inte är villig att delta i undersökningen, att uppgiftslämnaren inte går att nå eller att uppgiftslämnaren är förhindrad att medverka. Objektsbortfallet i denna undersökning redovisas i tabell 1 nedan.

Tabell 1. Beskrivning av objektsbortfall

	<u>Antal</u>
Ej avhörda	48 950
Postreturer	912
Avböjd medverkan	650
Förhindrad medverkan	228
Ej anträffad	218
<u>Totalt</u>	<u>50 958</u>

Partiellt bortfall kan bero på att en fråga är svår att förstå, är känslig, att uppgiftslämnaren glömmer att besvara frågan eller att instruktionerna vid hoppfrågor misstolkas. Det partiella bortfallet varierar mellan 0,2 och 3 procent för de flesta av frågorna. I denna undersökning ligger det partiella bortfallet under 5 procent för 94,3 procent av frågorna bland webbsvaren, 76,4 procent av frågorna bland pappersenkätsvaren och 84,1 procent av frågorna bland pappers och webbsvar sammantaget. Webbsvaren har således ett lägre partiellt bortfall jämfört med pappersenkätsvaren. I ett fåtal frågor har dock webbsvaren ett högre partiellt bortfall.

Nationella folkhälsoenkäten – HLV 2018

En bortfallsanalys genomfördes 2009 som visade att de som avstår från att besvara enkäten inte tycks ha ett avvikande svarsmönster i jämförelse med dem som besvarat den. Se teknisk rapport om urval och bortfall från SCB:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/9b1b216c596a487ca6c6aa6dc413efb4/teknisk-rapport-med-bilagor-hlv-2018.pdf>

Bearbetningar av data:

Indikatorn består av flera olika delar som bearbetas på olika sätt. Den del som mäter "sömnstörda av buller" består av andelen som minst en gång per vecka uppgav att de har svårt att somna eller blir väckta av trafikbuller. Dit räknas de som svarade ja på minst en av frågorna om att bli väckt respektive ha svårt att somna dagligen eller varje vecka året runt.

För övriga delar som ingår i indikatorn räknas de som angivit att de upplever besvär dagligen eller varje vecka året om till andelen för respektive besvär.

Beräkning av indikatorn:

Miljöhälsoenkäten

För varje svarande person (kallas objekt i fortsättningen) har en vikt beräknats. Syftet med detta är att kunna redovisa resultat för hela populationen och inte bara för de svarande. Vikten kallas därför även för uppräkningsstal. Vikterna har beräknats utifrån urvalsdesignen samt antaganden om objektbortfall och täckningsfel. Beräkningen gjordes med hjälp av ett av SCB egenutvecklat SAS-makro (CLAN).

Vikterna i denna undersökning kan beskrivas med formeln:

$$w_k = d^*_k \cdot g_k$$

där

w_k = vikt/uppräkningsstal för objekt k

d^*_k = designvikt- och bortfallsvikt

g_k = justeringsvikt baserad på hjälpinformation

Vikten d^*_k är den del av vikten som dels beror på urvalsdesignen och dels kompenserar för det totala bortfallet inom strata. Vid bortfall kan det vara så att vissa grupper av urvalet svarar i större utsträckning än övriga, t.ex. kan kvinnor svara i högre grad än män. Om de grupper som svarat i högre grad har en annan fördelning med avseende på undersökningsvariablerna än övriga kan detta ha en snedvridande effekt på resultatet. För att kompensera för detta har kalibreringsvikter använts. Vikterna bygger på antagandet att ramen återspeglar populationen väl och därmed att över- och undertäckningen är försumbar. Vikterna/uppräkningsstalen multipliceras med objektens variabelvärden för att skapa statistikvärden gällande för populationen. Om vikterna inte

används så kan resultaten bli helt missvisande. Vikterna kompenserar för objektbortfallet men inte för det partiella bortfallet.

För beräkning av skattningar av totaler används följande formel:

$$\hat{Y} = \sum_r w_k y_k$$

där

w_k = vikt/uppräkningsstal för objekt k

y_k = variabelvärde för objekt k

och summering sker av de svarande (r)

För beräkning av skattningar av medelvärden används följande formel:

$$\hat{Y} = \frac{\sum_r w_k y_k}{\sum_r w_k}$$

där

w_k = vikt/uppräkningsstal för objekt k

y_k = variabelvärde för objekt k

och summering sker av de svarande (r)

Nationella folkhälsoenkäten - HLV

Se teknisk rapport från SCB:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/9b1b216c596a487ca6c6aa6dc413efb4/teknisk-rapport-med-bilagor-hlv-2018.pdf>

Granskning av indikatorn:

Miljöhälsoenkäten

Kontroller har genomförts bland annat för att säkerställa att endast valida värden förekommer i materialet. Täckningsfel, under- och övertäckning, innebär att urvalsram och population inte helt stämmer överens. Ett sätt att minska täckningsfelen är att ha bra och uppdaterade register. Registret över totalbefolkningen (RTB) bedöms vara av god kvalitet och bra uppdaterat. I denna undersökning visade sig 209 personer vara övertäckningsobjekt. Det var personer som avlidit eller flyttat utomlands.

Ytterligare kvalitetskomponent som undersökts är:

- Urvalsfel: avvikelser mellan ett skattat värde och det faktiska värdet som beror på att man inte undersöker alla objekt i populationen.
- Mätfel: ett fel som kan uppstå vid mätning är att lämnade uppgifter skiljer sig från faktiska uppgifter, t ex då uppgiftslämnaren inte minns de faktiska uppgifterna, missförstår frågan eller medvetet svarar felaktigt.
- Bearbetningsfel: Vid den manuella och maskinella bearbetningen av datamaterialet kan bearbetningsfel uppstå. Exempel på bearbetningsfel är registreringsfel och kodningsfel. Dessa fel kan förhindras och upptäckas i de kontroller som genomförs vid dataregistreringen.
- Bortfallsfel: inträffar om objekten i bortfallet och de svarande skiljer sig åt avseende frågorna/variablerna i undersökningen. En beskrivning av bortfallet finns i den bortfallsanalys som gjorts i samband med valet av hjälpinformation till kalibreringen (se ovan).

Nationella folkhälsoenkäten - HLV

Se teknisk rapport från SCB:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/9b1b216c596a487ca6c6aa6dc413efb4/teknisk-rapport-med-bilagor-hlv-2018.pdf>

Indikatorns tillförlitlighet

Delmål 3.4 avser att till 2030 genom förebyggande insatser och behandling minska det antal människor som dör i förtid av icke smittsamma sjukdomar med en tredjedel samt främja psykisk hälsa och välbefinnande.

Den nationella indikatorn 3.4.5 följer andelen i befolkningen som uppger att de har besvär av trafikbuller i eller i närheten av bostaden eller har svårt att somna eller blir väckta av trafikbuller.

Omgivningsbuller är den typ av störning i miljön som berör flest människor i Sverige och den vanligaste källan är trafik. Uppskattningar visar att nästan 20 procent av befolkningen (motsvarande 2 miljoner människor), är utsatta för trafikbuller där den dygnsekvivalenta ljudnivån utomhus vid fasad överstiger 55 dBA. Vägtrafik är den klart dominerande källan följt av spårtrafik och flygtrafik (Naturvårdsverket, 2014).

En av de allvarigaste effekterna av samhällsbuller är sömnstörning. Ostörd sömn är en förutsättning för att barn och vuxna ska fungera väl fysiologiskt och mentalt. De senaste årens forskning har stärkt misstanken om att långvarig exponering för trafikbuller ökar risken för hjärt- och kärlsjukdom. Forskningen har i huvudsak fokuserat på samband mellan trafikbuller och sjukdomar såsom högt blodtryck, hjärtinfarkt och stroke (Miljöhälso rapport 2017).

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Miljöhälsoenkäten har genomförts vart 4:e år, varannan gång för vuxna och varannan gång för barn, sedan 1999. Senaste utskick var mars-juni 2019, vars data förväntas finnas tillgängligt årsskiftet 2019/2020

Från och med år 2018 finns frågan om sömnstörning av buller med i den nationella folkhälsoenkäten som genomförs vartannat år.

Jämförbarhet över tid:

Nationella enkätundersökningar i den vuxna befolkningen genomfördes 1999 (MHE99), 2007 (MHE07) och 2015 (MHE15) och resultaten beskrevs i respektive Miljöhälsorapporter MHR01, MHR09 och MHR17. Nationella enkätundersökningar om barns miljö och hälsa genomfördes 2003 (BMHE03) och 2011 (BMHE11) där resultaten har beskrivits i MHR05 respektive MHR13.

Flera enkätfrågor är liktydiga i alla enkätundersökningarna (i vissa fall har mindre förändringar varit nödvändiga), vilket gör det möjligt att jämföra resultaten och redovisa hur befolkningens miljö och upplevda hälsa har förändrats sedan 1999.

Frågan 1999 (vuxna) löd:

Medför trafikbuller (väg-, tåg- eller flygtrafik) några av följande störningar?

- Svårt att somna
- Blir väckt
- Svårt att ha fönster öppet på dagtid
- Svårt att vistas på balkong eller uteplats

Svarsalternativen var:

- Ja, varje vecka året runt
- Ja, varje vecka vissa delar av året
- Ja, men mer sällan
- Nej, aldrig

Frågan 2003 (barn) löd:

Tycker du att något av dessa ljud [*Från frågan innan*: Ljud från bilar, bussar, grävskopor mm/Ljud från tåg, tunnelbana, spårvagn/Ljud från flygplan] har varit så störande så att du haft svårt att:

- Somna
- Sova hela natten utan att vakna

Svarsalternativen var:

- Ja, flera gånger i veckan
- Ja, men mer sällan
- Nej, aldrig

Frågan 2007 (vuxna) löd:

Medför trafikbuller (väg-, tåg- eller flygtrafik) några av följande störningar i eller i närheten av din bostad?

- Svårt att somna
- Blir väckt

- Svårt att ha fönster öppet på dagtid
- Svårt att vistas på balkong eller uteplats

Svarsalternativen var:

- Ja, varje vecka året runt
- Ja, varje vecka vissa delar av året
- Ja, men mer sällan
- Nej, aldrig

Frågan 2011 (barn) löd:

Tycker du att trafikbuller (buller och ljud från väg-, tåg- och flygtrafik) medför några av följande störningar i eller i närheten av bostaden?

- Svårt att somna
- Blir väckt

Svarsalternativen var:

- Ja, varje vecka året runt
- Ja, varje vecka vissa delar av året
- Ja, men mer sällan
- Nej, aldrig

Frågan 2015 (vuxna) löd:

Medför trafikbuller (väg-, tåg- eller flygtrafik), i eller i närheten av din bostad, några av följande störningar? Med "i eller i närhet av din bostad" menas inomhus samt utomhus alldeles i närheten, som t.ex. på balkong, på innergård, i trädgård eller vid entrén.

- Svårt att somna
- Blir väckt
- Svårt att ha fönster öppet på dagtid
- Svårt att vistas på balkong eller uteplats

Svarsalternativen var:

- Ja, dagligen
- Ja, varje vecka året runt
- Ja, varje vecka vissa delar av året
- Ja, men mer sällan
- Nej, aldrig

Frågan 2018 (vuxna) löd:

Medför trafikbuller (väg-, tåg- eller flygtrafik), i eller i närheten av din bostad, några av följande störningar? Med "i eller i närheten av din

bostad" menas inomhus samt utomhus alldeles i närheten, som t.ex. på balkong, på innergård, i trädgård eller vid entrén.

- Svårt att somna
- Blir väckt
- Svårt att sova med öppet fönster
- Svårt att ha fönster öppet på dagtid
- Svårt att vistas på balkong eller uteplats

Svarsalternativen var:

- Ja, dagligen
- Ja, varje vecka året runt
- Ja, varje vecka vissa delar av året
- Ja, men mer sällan
- Nej, aldrig

Jämförbarhet med den globala indikatorn:

Det finns ingen jämförbar global indikator.

Sam användbarhet:

Indikatorn kan sam användas med indikator 3.9.4(N) som beskriver: Luftkvalitet i närheten av bostaden; Antal exponerade för nivåer av luftföroreningar från trafik vid bostaden.

Indikatorn kan också sam användas med 3.9.1 Dödsfall till följd av luftföroreningar i och utanför bostaden.

Övrig information

Ingen övrig information.

Referenser

Länkar till datakällor, se rubrik "Tillgänglighet" ovan

Länk till Miljöhälsorapporterna:

2001:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/e874a5e74e364cb2b95e61298002799e/miljohalsorapport-2001.pdf>

2005:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/cf262002b3a94cc7b55bb>

2009:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/9ae8f10a3a544fcd857c84a803602ee9/miljohalsorapport-2009.pdf>

2013: <http://www.imm.ki.se/mhr2013.pdf>

2017:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/c44fcc5df7454b64bf2565454bbdf0e3/miljohalsorapport-2017-02096-2016-webb.pdf>

Länk till teknisk rapport för HLV:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/9b1b216c596a487ca6c6aa6dc413efb4/teknisk-rapport-med-bilagor-hlv-2018.pdf>

Länk till rapport med bakgrund och syfte med frågorna i HLV:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/d16468d6725b48f7bfbad5f56c9a81cf/syfte-bakgrund-nationella-folkhalsoenkaten-2018.pdf>

Naturvårdsverket. 2014. Kartläggning av antalet överexponerade för buller. Sweco/Naturvårdsverket. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:747806/FULLTEXT01.pdf>

Mål: 3 God hälsa och välbefinnande

Delmål: 3.4 Till 2030 genom förebyggande insatser och behandling minska det antal människor som dör i förtid av icke smittsamma sjukdomar med en tredjedel samt främja psykisk hälsa och välbefinnande.

Indikator:

3.4.6(N) Nedsatt psykiskt välbefinnande bland vuxna

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

Folkhälsomyndigheten.

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Hillevi Busch
E-post	Hillevi.busch@folkhalsomyndigheten.se
Telefon	010-205 21 36

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Psykisk ohälsa är en folkhälsoutmaning i alla åldrar och i alla samhällsgrupper. Det är framförallt lätt till medelsvår psykisk ohälsa som ökar i Sverige och globalt. En hög andel av befolkningen söker hjälp för depressioner, ångest och stressrelaterad psykisk ohälsa. För att följa utvecklingen av dessa tillstånd i befolkningen 16–84 år används the general health questionnaire (GHQ) i den nationella folkhälsoenkäten. Indikatorn har beräknats på en förkortad version av GHQ med 5 frågor. Nationell indikator.

Datakällor:

Indikatorn baseras på data som kommer ifrån den nationella folkhälsoenkäten, Hälsa på lika villkor som från och med 2016 görs vartannat år och är en urvalsundersökning i befolkningen i åldrarna 16–84 år. Frågeformuläret omfattar ett 60-tal frågor och kompletteras med registeruppgifter, främst folkbokföringsuppgifter från SCB. Som ansats för att kompensera för olika svarsfrekvens i olika grupper viktas resultaten så att de kan representera hela populationen. Resultaten redovisas dels på

nationell nivå, efter kön i kombination med ålder, inkomst, födelseland och sysselsättning eller utbildning, dels på regional nivå efter kön.

Tillgänglighet:

Indikatorn ingår i Folkhälsomyndighetens folkhälsorapportering.

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Populationen utgjordes av samtliga personer i Sverige i åldern 16-84 år. Urvalsramen i undersökningen skapades med hjälp av data från registret över totalbefolkningen (RTB). Från urvalsramen drogs ett obundet slumpmässigt urval om 20 000–40 000 personer (beroende på år). Folkhälsomyndighetens urval för 2018 års undersökning bestod av 40 000 personer. Svarsfrekvensen var drygt 40 procent.

Variabler:

Indikatorn redovisas uppdelat på juridisk kön, ålder i slutet av året, utbildningsnivå, födelselandgrupp, sysselsättning, hushållstyp, sexuell identitet. Kön redovisas som kvinna/man, ålder delas in i åldersgrupper (16–29 år; 30–44 år; 45–64 år och 65–84 år). Utbildningsnivå indelas i förgymnasial (SUN 100–206), gymnasial (SUN 310–337) och eftergymnasial utbildning (SUN 410–640). Utbildningsnivå redovisas för åldrarna 25–84 år, med undantaget 25-74 år till och med 2009. Födelseland är grupperat till Sverige, Norden exkl. Sverige, Europa exkl. Norden, Utanför Europa.

Referenstid:

2004–2018.

Indikatorns framställning

Datainsamling:

Obundet och slumpmässigt urval.

Direktinsamling genom pappersenkät och webenkät. Frågeformulär går att ladda ned på Folkhälsomyndighetens hemsida:

[https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/om-vara-datainsamlingar/nationella-folkhalsoenkaten/frageformular/.](https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/om-vara-datainsamlingar/nationella-folkhalsoenkaten/frageformular/)

Direktinsamling för de fem frågorna i instrumentet, samt till bakgrundsvariablerna hushållstyp, sysselsättning och sexuell identitet. Bakgrundsvariablerna kön, utbildningsnivå, ålder i slutet av året, och födelselandgrupp hämtas från registeruppgifter.

Bearbetningar av data:

För att få fram ett mått på psykiskt nedsatt välbefinnande beräknas ett summaindex utifrån de fem frågorna. De första två svarsalternativen på varje fråga ger värdet 0 och det tredje och fjärde alternativet ger värdet 1. En summavariabel skapas där bortfall på enstaka frågor inte betyder att det blir bortfall för summavariabeln. Summavariabeln kan ha värdena mellan 0 och 5 poäng. En dikotom variabel skapas: om summan < 2 blir värdet 0 och om summan är 2 eller mer blir värdet 1. Personer med värdet 1 definieras ha ett nedsatt psykiskt välbefinnande. Folkhälsomyndigheten redovisar psykiskt välbefinnande enligt modellen ovan och lägger brytpunkten vid 2 poäng.

Frågorna som ställs är följande:

Har du ständigt de senaste veckorna känt dig olycklig och nedstämd?

- 1 Inte alls
- 2 Inte mer än vanligt
- 3 Mer än vanligt
- 4 Mycket mer än vanligt

Har du de senaste veckorna förlorat tron på dig själv?

- 1 Inte alls
- 2 Inte mer än vanligt
- 3 Mer än vanligt
- 4 Mycket mer än vanligt

Har du ständigt känt dig spänd de senaste veckorna?

- 1 Inte alls
- 2 Inte mer än vanligt
- 3 Mer än vanligt
- 4 Mycket mer än vanligt

Har du tyckt att du varit värdelös de senaste veckorna?

- 1 Inte alls
- 2 Inte mer än vanligt
- 3 Mer än vanligt
- 4 Mycket mer än vanligt

Har du de senaste veckorna känt att du inte kunnat klara dina problem?

- 1 Inte alls
- 2 Inte mer än vanligt
- 3 Mer än vanligt
- 4 Mycket mer än vanligt

Utbildningsnivå hämtas in via registeruppgifter från SCB. Dessa uppgifter kodas enligt följande: SUN 100–206 förgymnasial utbildning; SUN 310–

337 gymnasial utbildning; SUN 410–640 eftergymnasial utbildning. Utbildning analyseras enbart för personer i åldern 25–84 år.

Beräkning av indikatorn:

Andel med psykiskt nedsatt välbefinnande skattas för befolkningen och för olika grupper som viktad andel svarande, se även Bearbetningar av data.

För att reducera påverkan av bortfallet har kalibreringsvikter beräknats. Vikterna har beräknats utifrån urvalsdesignen samt antaganden om objektsbortfall och täckningsfel. Beräkningen gjordes med hjälp av ett av SCB egenutvecklat SAS-makro (ETOS). Vikterna i denna undersökning kan beskrivas med formeln:

$$wk = dk \cdot vk$$

där wk = vikt/uppräkningsstal för objekt k

dk = designvikt för objekt k

vk = kalibreringsvikt för objekt k baserad på hjälpinformation

Granskning av indikatorn:

Vid bearbetning av svarsdata och vid framställning av resultat genomförs granskning och det genomförs outputgranskning av resultattabeller.

Indikatorns tillförlitlighet

Indikatorn nedsatt psykiskt välbefinnande baseras på ett validerat instrument, the General health questionnaire, GHQ-12. GHQ-12 är testat internationellt och nationellt och har god förmåga att upptäcka personer med psykisk ohälsa i befolkningen. Från och med 2016 används en förkortad version av GHQ-12 som innehåller fem frågor. Förkortningen av GHQ gjordes genom en metod som kallas item-response theory. Den kortare och den längre skalan fångar upp något olika andelar med nedsatt psykiskt välbefinnande. Eftersom GHQ har belagts med licens och avgifter kommer ett annat mätinstrument att användas från och med 2020.

Som osäkerhetsmått används konfidensintervall, felmarginalen redovisas i tabeller.

Andelen som inte besvarar enkäten (objektsbortfall) har ökat över tid, från 39 procent 2004 till 58 procent, 2018. Bortfallet är högst bland unga åldersgrupper och bland män.

Under 2009 pågick en bortfallsanalys på data från äldre folkhälsoenkäter i syfte att analysera om benägenhet att svara tidigt eller sent kan ge ökad kunskap om bortfallets påverkan på resultaten. Sammantaget visade bortfallstudien att inga statistiskt säkerställda förändringar i resultat, i form av andelar som svarat på specifika svarsalternativ, kan ses då fler och fler svarar. Bortfallet tycks inte ha ett avvikande svarsmönster gentemot de som svarat på enkäten. Detta har säkert bidragit till att kalibreringsvikterna har kunnat kompensera för bortfallet på ett tillfredsställandesätt. De hjälpvariabler som använts för att skapa kalibreringsvikter tycks ha fungerat väl.

För mer information, se "Nationella Folkhälsoenkätens" hemsida (inkl. SCB:s Tekniska rapporter):

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/om-vara-datainsamlingar/nationella-folkhalsoenkaten/tekniska-rapporter/>.

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Indikatorn har tagits fram varje år under perioden 2004–2016. Därefter tas den fram vartannat år. Den senaste datainsamlingen var 2018. Den kommande blir 2020, men då med ett annat mätinstrument än GHQ. Data finns tillgängligt i slutet av samma år som undersökningen genomförs.

Jämförbarhet över tid:

Indikatorn baseras på färre frågor från och med 2016, men de föregående åren har räknats om så att måttet nedsatt psykiskt välbefinnande baseras på samma fem frågor för hela tidsperioden 2004–2018. Indikatorn bedöms därför vara jämförbar över tid.

Jämförbarhet med den globala indikatorn:

Indikatorn är nationell.

Sam användbarhet:

Indikatorn används i Folkhälsomyndighetens uppföljning av folkhälsa och folkhälsorapportering.

Övrig information

Ingen övrig information.

Referenser

Goldberg D, Williams P. A user's guide to the General Health Questionnaire. Windsor, UK: NFER-Nelson; 1988.

Romppel M, Braehler E, Roth M, Glaesmer H. What is the General Health Questionnaire-12 assessing? Dimensionality and psychometric properties of the General Health Questionnaire-12 in a large scale German population sample. Compr Psychiatry. 2013;54(4):406-13.

[https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/statistikdatabaser-och-visualisering/nationella-folkhalsoenkaten/tekniska-rapporter/.](https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/statistikdatabaser-och-visualisering/nationella-folkhalsoenkaten/tekniska-rapporter/)

[https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/om-vara-datainsamlingar/nationella-folkhalsoenkaten/syfte-och-bakgrund/.](https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/om-vara-datainsamlingar/nationella-folkhalsoenkaten/syfte-och-bakgrund/)

Mål: 3 God hälsa och välbefinnande

Delmål: 3.4 Till 2030 genom förebyggande insatser och behandling minska det antal människor som dör i förtid av icke smittsamma sjukdomar med en tredjedel samt främja psykisk hälsa och välbefinnande.

Indikator:

3.4.7(N) Psykiska och somatiska besvär bland skolelever

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

Folkhälsomyndigheten.

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Petra Löfstedt
E-post	Petra.lofstedt@folkhalsomyndigheten.se
Telefon	010-205 29 11

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Psykisk ohälsa debuterar ofta under ungdomstiden och besvären kan bli långvariga, vilket påverkar barnets framtidsutsikter. Psykisk ohälsa kan mätas på olika sätt. Ett sätt är att mäta förekomsten av återkommande psykosomatiska besvär. Psykosomatiska besvär är vanligt förekommande i populationen, både bland vuxna och bland barn. Besvär som återkommer ofta kan vara tecken på psykisk ohälsa, t.ex. reaktioner på stress. Denna indikator mäter andelen barn som har uppgett minst två psykosomatiska besvär oftare än en gång i veckan under det senaste halvåret. Nationell indikator.

Datakällor:

Uppgifter om återkommande psykosomatiska besvär bland skolelever baseras på den svenska översättningen av Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) symptom check list som ingår i enkätundersökningen Skolbarns hälsovanor. Sedan 1985/86 deltar Sverige i undersökningen Skolbarnshälsovanor, som Världshälsoorganisationen samordnar. Folkhälsomyndigheten genomför

undersökningen på uppdrag av regeringen. Frågorna handlar om hälsa och levnadsvanor samt miljön i skolan och i hemmet. Resultaten presenteras på nationell nivå. Resultaten används för att följa upp skolbarns hälsa över tid och för att identifiera områden som kräver insatser för att främja deras hälsa. Uppgifterna är inte personbundna.

Tillgänglighet:

I Sverige redovisas indikatorn publiceras i Folkhälsomyndighetens folkhälsorapportering. WHO redovisar internationell statistik för indikatorn.

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Populationen omfattar skolbarn i ålder 11, 13 och 15 år.

Variabler:

Redovisning sker uppdelat på kön (flickor/pojkar), ålder (11-, 13- och 15-åringar), födelselandsgrupp (född i Sverige, född utomlands), familjesituation (bor med båda föräldrarna, bor växelvis, bor mest med en förälder, ibland hos den andra, bor med en förälder, bor utan föräldrar), familjens socioekonomiska villkor (ganska bra eller mycket bra ekonomiskt, genomsnittligt ställt ekonomiskt, inte alls bra eller inte särskilt bra ställt ekonomiskt)

Referenstid:

Redovisning vart fjärde år från 1985/86 till 2017/18.

Indikatorns framställning

Datainsamling:

Enkätundersökningen är skolbaserad och ett klusterbaserat urval görs för varje årskurs (åk 5, 7 och 9). Ett slumpmässigt urval av skolor väljs ut och därefter slumpas en klass i varje skola som får besvara enkäten.

Bearbetningar av data:

Enkätundersökningen 2017/2018 besvarades av ca 4 300 elever från 213 skolor. Svarefrekvensen var 47 procent på skolnivå. Svarefrekvensen har över tid minskat på skolnivå. Detta har hanterats genom att utöka urvalet av skolor för att få minst 1500 svarande elever per årskurs. Svarefrekvensen i deltagande klasser (på individnivå) är vanligen hög.

HBSC symptom checklista innehåller frågor om åtta olika besvär: Huvudvärk, magont, ryggont, yrsel (somatiska) och nedstämdhet, nervositet, sömnbesvär, och irritation/dåligt humör (psykiska). För att ta fram indikatorn återkommande psykosomatiska summeras de olika svarsalternativen så att de omfattar barn som har svarat att de har haft minst två av ovanstående besvär oftare än en gång i veckan under det senaste halvåret.

Internt bortfall exkluderas från vidare analyser.

Beräkning av indikatorn:

Se ovan. Återkommande psykosomatiska besvär redovisas som andel med 95% konfidensintervall.

Granskning av indikatorn:

Vid bearbetning av svarsdata och vid framställning av resultat genomförs granskning och det genomförs outputgranskning av resultattabeller.

Indikatorns tillförlitlighet

Återkommande psykosomatiska besvär baseras på skalan HBSC symptom scale som används i internationella sammanhang. Skalan har validerats i internationella studier. Svagheter med skalan är att besvaren inte graderas vad gäller intensitet, varaktighet (över dagen) eller avseende vilken påverkan besvaren har på barnens liv.

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

November/december vart fjärde år. Senaste framställningen 2018.

Jämförbarhet över tid:

1989/90 var svarsalternativen formulerade på ett annat sätt , varför det saknas jämförbara data för det året.

Jämförbarhet med den globala indikatorn:

Indikatorn definieras och beräknas på samma sätt i alla länder ("multiple health complaints"). Referenstiderna kan variera mellan länder beroende på hur länge respektive land har varit med i undersökningen. Undersökningen genomförs samma år i alla länder och med samma urvalsprocedur. I agendan är det en nationell indikator.

Sam användbarhet:

Kan vara användbar för andra indikatorer inom mål för utbildning.

Övrig information

Ingen övrig information.

Referenser

Haugland S, Wold B. Subjective health complaints in adolescence - Reliability and validity of survey methods. J Adolesc 2001;24:611–24.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0140197100903932>

Hetland J, Torsheim T, Aarø LE. Subjective health complaints in adolescence: dimensional structure and variation across gender and age. Scand J Public Health 2002;30:223–30.

<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/140349480203000309>

Haugland S, Wold B, Stevenson J, et al. Subjective health complaints in adolescence: A cross-national comparison of prevalence and dimensionality. Eur J Public Health 2001;11:4–10.

<https://academic.oup.com/eurpub/article/11/1/4/447290>

Ravens-Sieberer et al An international scoring system for self-reported health complaints in adolescents. Eur J Public Health 2008;18:294–299

<https://doi.org/10.1093/eurpub/ckn001>

Datum
2020-10-21

Version
3

41 av 167

Metadata för indikator
3.4.7(N)

<http://www.hbsc.org/index.aspx>

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/s/skolbarns-halsovanor-i-sverige-201718---grundrapport/>

Mål: 3 God hälsa och välbefinnande

Delmål: 3.8 Åstadkomma allmän hälso- och sjukvård för alla, som även skyddar mot ekonomisk risk, tillgång till grundläggande hälso- och sjukvård av

god kvalitet liksom tillgång till säkra, effektiva och ekonomiskt överkomliga

grundläggande läkemedel och vaccin av god kvalitet.

Indikator:

3.8.3(N) Haft behov av vård men avstått av ekonomiska orsaker

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

Folkhälsomyndigheten.

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Malin Kark
E-post	malin.kark@folkhalsomyndigheten.se
Telefon	010-205 23 72

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Att säkerställa lika tillgång till grundläggande hälso- och sjukvård som även skyddar mot ekonomisk risk, ingår i Sveriges övergripande nationella folkhälsomål, att skapa samhällliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen. Indikatorn *Haft behov av vård men avstått av ekonomiska orsaker* i SDG-sammanhang är nationell och tas fram för att kunna beskriva såväl förändring över tid som nuläge gällande andel i befolkningen. Indikatorn, fördelat på olika grupper såsom kvinnor och män, visar den andel som på grund av att de inte haft råd, inte har fått medicinsk vård, tandläkarvård eller receptbelagd medicinering trots upplevt behov.

Datakällor:

Folkhälsomyndigheten genomför på uppdrag av regeringen den svenska delen i den europeiska hälsoundersökningen EHIS, som är en kartlägningsstudie kring hälsa, sjukdom, sjukvårdsutnyttjande och hälsorelaterade levnadsvanor. Syftet med undersökningen är att möjliggöra jämförelser mellan länder kring befolkningens hälsa och

faktorer som påverkar hälsan. Alla länder i EU ska genomföra undersökningen.

EHIS genomfördes i en första omgång mellan åren 2006 och 2009 i 14 av EU:s medlemsländer och i en andra omgång mellan åren 2014 och 2015 samt i en tredje omgång 2019 till 2020 i samtliga av EU:s medlemsländer. Sverige deltog för första gången 2014–2015 och andra gången 2019–2020. EHIS genomförs med sex års intervall from 2019, nästkommande undersökningar genomförs därmed 2025, 2031 osv.

Frågeformuläret omfattar 88 frågor och kompletteras med vissa uppgifter från Statistiska centralbyrån (SCB). Webb- eller pappersenkät skickas ut till personer som är 15 år och äldre. Resultatet viktas så att det är representativt för hela populationen. Indikatorn *Haft behov av vård men avstått av ekonomiska orsaker* baseras på data som kommer från EHIS år 2019–2020.

Tillgänglighet:

Folkhälsomyndigheten rapporterar data från EHIS till Eurostat som i sin tur publicerar dem på sin webbsida. Mer information och tillgång till resultat finns här:

[European Health Interview Survey](#)

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Populationen utgjordes av samtliga personer i Sverige i åldern 15+år. Urvalsramen i undersökningen skapades med hjälp av data från registret över totalbefolkningen (RTB). År 2019 drogs ett slumpmässigt urval av 30 000 individer och 9 757 svarade. Se nedan kring bortfall i undersökningen.

Variabler:

Indikatorn redovisas uppdelat på juridisk kön, ålder i slutet av året, utbildningsnivå, födelselandgrupp, hushållstyp, sysselsättning, samt sexuell identitet. Kön redovisas som kvinna/man, ålder delas in i åldersgrupper (16–29 år; 30–44 år; 45–64 år och 65–84 år). Utbildningsnivå indelas i förgymnasial (SUN 100–206), gymnasial (SUN 310–337) och eftergymnasial utbildning (SUN 410–640). Utbildningsnivå redovisas för åldrarna 25–84 år. Födelseland är grupperat till Sverige, Norden exkl. Sverige, Europa exkl. Norden, Utanför Europa. Hushållstyp delas upp på de som bor själv och de som bor med andra. Sysselsättning redovisas för åldrarna 25–64 år och delas upp i förvärvsarbetar, studerar,

arbetslös, samt har sjuk- och aktivitetsersättning eller är ålderspensionär. Sexuell identitet redovisas som heterosexuell och annan inklusive vet inte. För definition av indikatorn, se avsnitt Beräkningar nedan.

Referenstid:

Indikatorn avser de senaste 12 månaderna (räknat från enkättilfället).

Indikatorns framställning

Datainsamling:

Stratifierat obundet slumpmässigt urval (stratifierat på ålder, kön och födelseland).

Direktinsamling genom pappers- eller webbenkät. Frågeformulär finns att ladda ned på Folkhälsomyndighetens hemsida:

[EHIS Frågeformulär](#)

Den vägda svarsandelen i undersökningen var 38,8 procent. Viss utvärdering har dock gjorts i den bortfallsanalys som finns i Kalibreringsrapporten (se Teknisk rapport, bilaga 4). Bortfallsanalysen indikerar att det kan förekomma bortfallsskevhet som kalibreringen inte kan korrigera för. Risker är störst bland de yngre åldersgrupperna och bland utrikesfödda. Särredovisningar för dessa grupper bör därför göras med viss försiktighet. Mer utförlig information om bortfall, bland annat fördelat på kön, ålder, utbildningsnivå samt inrikes och utrikes födda, finns i den tekniska rapporten på FOHM:s webbplats:

[EHIS Tekniska rapporter](#)

Bearbetningar av data:

Avdelningen FD-FR, som ansvarar för Folkhälsomyndighetens avgränsade statistikverksamhet, bearbetar insamlat EHIS-data från SCB. För varje svarande person har en vikt beräknats. Syftet med detta är att kunna redovisa resultat för hela populationen och inte bara för de svarande.

Vikterna har beräknats utifrån urvalsdesignen samt antaganden om objektsbortfall och täckningsfel.

Beräkning av indikatorn:

Indikatorn *Haft behov av vård men avstått av ekonomiska orsaker* avser andel intervjupersoner i EHS 2019 som har svarat ja på frågan "Har du under de senaste 12 månaderna behövt följande typ av vård, men inte haft råd?" avseende medicinsk vård, tandläkarvård eller receptbelagd medicinering.

Granskning av indikatorn:

Vid bearbetning av svarsdata och vid framställning av resultat genomförs granskning och det genomförs outputgranskning av resultattabeller.

Indikatorns tillförlitlighet

Det är Eurostat som tagit fram och testat frågorna som används i EHS-enkäten. Efter datainsamling i Sverige granskas data vid Folkhälsomyndigheten före leverans till Eurostat. Eurostat kontrollerar sedan levererad data, och sådant som deras granskningsprogram noterar som möjliga fel återkopplas till FOHM för rättning eller förklaring av datainnehåll. För mer information om frågan om tillgänglighet till vård kopplat till indikatorn *Haft behov av vård men avstått av ekonomiska orsaker*, se EHS:s enkätinstruktioner:

[European Health Interview Survey \(EHIS wave 3\) — Methodological manual \(re-edition 2020\)](#)

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

År 2014-2015 genomfördes EHS första gången i Sverige andra gången 2019-2020. EHS genomförs med sex års intervall från 2019, nästkommande undersökningar genomförs därmed 2025, 2031 osv. Data finns tillgängligt i slutet av samma år som undersökningen genomförs.

Jämförbarhet över tid:

Frågan om tillgänglighet till vård kopplat till indikatorn *Haft behov av vård men avstått av ekonomiska orsaker* har ställts i de två genomförda undersökningarna av EHS år 2014 och 2019. EHS kommer fortsättningsvis genomföras vart sjätte år. Indikatorn bedöms därför vara jämförbar över tid.

Övrig information

Ingen övrig information.

Referenser

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/om-vara-datainsamlingar/european-health-interview-survey-ehis/frageformular/>.

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/european-health-interview-survey>.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/om-vara-datainsamlingar/european-health-interview-survey-ehis/tekniska-rapporter/>.

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-01-20-253>.

Mål: 3 God hälsa och välbefinnande

Delmål: 3.9 Till 2030 väsentligt minska antalet döds- och sjukdomsfall till följd av skadliga kemikalier samt föroreningar och kontaminering av luft, vatten och mark.

Indikator:

3.9.1 Dödsfall till följd av luftföroreningar i och utanför bostaden

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

Naturvårdsverket

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Siiri Latvala
E-post	Siiri.Latvala@Naturvardsverket.se
Telefon	073-3342567

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Indikatorn tas fram för att kunna följa hur stora hälsoeffekter luftföroreningar har i Sverige.

Datakällor:

Indikatorn har tagits fram av IVL och Umeå Universitet: IVL (2018), Quantification of population exposure to NO₂, PM_{2.5} and PM₁₀ and estimated health impacts:

<https://www.ivl.se/download/18.2aa26978160972788071cafe/1529073450199/C317%20Quantification%20of%20population%20exposure%202015.pdf>

Tillgänglighet:

Indikatorn publiceras i en rapport tillhörande den nationella Hälsorelaterade miljöövervakningen. Indikatorn ingår inte i några andra befintliga indikatoruppsättningar.

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Befolkningen i Sverige.

Variabler:

Denna indikator ger endast ett beräknat antal förtida dödsfall i Sverige pga. exponering för luftföroreningar. Variablerna är NO₂ (urban bakgrund), PM_{2.5} (vedeldning och regional bakgrund) och PM₁₀ (vägtrafik).

Referenstid:

2015

Indikatorns framställning

Datainsamling:

Befolkningsdata (spridningen av befolkning över landet i 1x1km griddar) hämtas ifrån SCB.

Bearbetningar av data:

Grunddata för halter av NO₂, PM_{2.5} och PM₁₀ kommer ifrån de nationella mätningarna. Halterna för NO₂ över hela Sverige var interpolerade från mätningar i 34 nationella mätningstationer. Halterna över PM_{2.5} och PM₁₀ över landet var beräknade med mätningar från 4 nationell mätstationer i kombination med mätstationerna från EMEP-nätverket. För att beräkna spridningen för partiklarna användes en "mesoscale dispersion model" EMEP (2012).

För att beräkna exponering i urban bakgrund, användes urbana bakgrundsdata av uppmätta halter samt ventilationsindex.

Årsmedelhalterna av NO₂ och PM₁₀ i urban bakgrund var beräknade med en empirisk statistisk URBAN-modell, baserat på medelvärden på 2 månader.

Spridningen av NO₂, PM₁₀ och PM_{2.5} i urbana områden lades över kartan över spridningen i regionala bakgrundshalter för att få de slutgiltiga haltkartorna.

Hur många människor som var exponerade för dessa luftföroreningar var sedan uträknat genom att lägga folkmängdsdata på kartan över halterna. Exponeringen var estimerad sedan för varje grid. Exponeringsberäkningarna av NO₂, PM_{2.5} och PM₁₀ var baserade på en jämförelse mellan halter och befolkningsdensitet. Såväl haltdata som befolkningsdensiteten bestod av 1x1km griddar.

Vilka hälsoeffekter exponeringen hade var sedan estimerad med hjälp av AirQ+ (Air Quality Health Impact Assessment Tool, utvecklad av WHO).

Beräkning av indikatorn:

Mer information finns i rapporten IVL (2018), se referenser nedan.

Granskning av indikatorn:

Rapport sakgranskas av Naturvårdsverket.

Indikatorns tillförlitlighet

Indikatorns tillförlitlighet beror i stort sett på grunddata, spridningsmodeller och exponerings-risk-sambanden. De två sistnämnda utvecklas kontinuerligt. En brist är att inga exponerings-risk-samband finns för exponering i gaturum, där halterna tenderar vara som högsta. En brist för grunddata är de få mätningstationerna som finns nationellt för att mäta partiklar i regional bakgrund.

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Framställning vart 5:e år.

Jämförbarhet över tid:

Indikatorn är tillgänglig för följande referenstider: 2005, 2010, 2015. Den statistiska modellen som har använts för att ta fram indikatorn, har uppdaterats under tiden. Därmed kan indikatorn inte direkt jämföras mellan åren.

Jämförbarhet med den globala indikatorn:

Det finns betydande metod- och datatekniska skillnader mellan denna indikator och den globala indikatorn. Den globala indikatorn är ett grovt estimat, medan denna nationella indikator är framtagen genom noggrannare beräkningar över spridningen av luftföroreningar och befolkning. Denna indikator kan även delas upp i olika luftföroreningar.

Sam användbarhet:

Indikatorn kan sam användas med indikator 3.9.4(N) & 11.6.4(N) Luftkvalitet i närheten av bostaden; Antal exponerade för nivåer av luftföroreningar från trafik vid bostaden.

Indikatorn kan också sam användas med 11.6.2 Årsmedelvärden för fina luftburna partiklar (t.ex. PM_{2,5} och PM₁₀) i städer (befolkningsviktade).

Indikatorn kan även sam användas med indikator 3.4.5 som beskriver: Besvär av trafikbuller i eller i närheten av bostaden; Besvär av trafikbuller inomhus med stängda fönster och dörrar; Sömnstörda av trafikbuller; Antal exponerade för höga ljudnivåer från trafik vid bostaden.

Övrig information

Indikator för dödsfall pga. luftföroreningar inomhus antas inte vara aktuellt för Sverige.

Referenser

EMEP (2012). Transboundary particulate matter in Europe. Status report 4/2012. Joint CCC & MSC-W Report 2012. EMEP Report 4/2012.

IVL (2018), Quantification of population exposure to NO₂, PM_{2.5} and PM₁₀ and estimated health impacts:

<https://www.ivl.se/download/18.2aa26978160972788071cafe/1529073450199/C317%20Quantification%20of%20population%20exposure%202015.pdf>

Mål: 3 God hälsa och välbefinnande

Delmål: 3.9 Till 2030 väsentligt minska antalet döds- och sjukdomsfall till följd av skadliga kemikalier samt föroreningar och kontaminering av luft, vatten och mark

Indikator:

3.9.4(N) Luftkvalitet i närheten av bostaden; Antal exponerade för nivåer av luftföroreningar från trafik vid bostaden

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

Folkhälsomyndigheten

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Karin Björklund, enheten för miljöhälsa, Folkhälsomyndigheten
E-post	karin.bjorklund@folkhalsomyndigheten.se
Telefon	010-2052748

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Indikatorn syftar till att undersöka andelen av befolkningen (%) som uppger att de upplever bristfällig luftkvalitet i eller i närheten av bostaden. Det är främst i områden med starkt trafikerade gator, stadskärnor och större infarter som miljökvalitetsnormerna för luftföroreningar överskrids. Luftföroreningar tränger även in i närliggande byggnader vilket utgör ett problem främst i städer.

Enligt Miljöhälsorapport 2017 orsakar luftföroreningar i Sverige att medellivslängden förkortas med cirka 6 månader och bidrar till cirka 1 000 sjukhusinläggningar per år i hjärt- och kärlsjukdom. Luftföroreningar bidrar även till olika lungsjukdomar och cancer. Alla luftföroreningar kommer inte från trafiken men enligt miljömålet Frisk luft utgör vägtrafik en stor källa till luftföroreningar, framförallt i tätorter. Se vidare under "Indikatorns tillförlitlighet". Nationell indikator.

Datakällor:

Miljöhälsoenkät 1999, 2003, 2007, 2011 och 2015

Genom Miljöhälsoenkäten följer Folkhälsomyndigheten hur exponering och upplevda besvär av miljöfaktorer som t. ex. luftkvalitet utvecklas. Resultaten för vuxna redovisas i Folkhälsodata och i visualiseringsverktyget Folkhälsostudio på både nationell och regional nivå, efter kön och i kombination med utbildning och undersökningsår. Resultaten för barn från 2019 kommer att läggas in i Folkhälsodata/Folkhälsostudio under 2020.

För länkar, se nedan.

Tillgänglighet:

För 2003 och 2011 års barnenkäter:

I Miljöhälsoenkät 2005 utgiven av Socialstyrelsen

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/cf262002b3a94cc7b55bb46a287c460e/miljohalsorapport-2005.pdf> återfinns data om besvär av lukt från bilavgaser i Tabell 15.2, sid 170.

I Miljöhälsoenkät 2013 utgiven av Institutet för Miljömedicin

<http://www.imm.ki.se/mhr2013.pdf> återfinns data om besvär av lukt från bilavgaser i Tabell 10.5. Besvär av lukt, sid 120

Data från både 2003 och 2011 kommer att finnas tillgängligt 2020 då det laddas upp i Folkhälsostudio. Då kommer det även att få fram könsuppdelad data.

För 1999, 2007 och 2015 års vuxnenkäter:

Se Folkhälsodata - Miljöhälsoenkäten, nationella och regionala resultat -- > Bostad, exponering och besvär: " Besvär av lukter i eller i närheten av bostaden efter kön, region och år. Andel (procent)."

http://fohm-app.folkhalsomyndigheten.se/Folkhalsodata/pxweb/sv/I_Milj%c3%b6h%c3%a4lsa/I_Milj%c3%b6h%c3%a4lsa_Bostadexp/luftkon.px/table/tableViewLayout1/?rxid=b74d8053-7b13-4cfa-8716-aa2a5c66f44c

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

1999: individer 19-81 bosatta i Sverige

2003, 2011: individer 12 år bosatta i Sverige

2007: individer 18-80 bosatta i Sverige

2015: individer 18-84 bosatta i Sverige

Variabler:

Förutom de variabler som samlades in via frågeblanketten hämtades följande variabler från SCB:s register:

- Kön
- Födelseår
- Födelseland (även föräldrars födelseland för barnenkäterna)
- Medborgarskap
- Civilstånd
- Högsta avslutade utbildningsnivå
- Sammanräknad förvärvsinkomst och arbetsrelaterade ersättningar
- Hushållets disponibla inkomst
- Kommun

Referenstid:

1999-2015

Indikatorns framställning

Miljöhälsoenkäten har genomförts sedan 1999 och utvecklats under tid samt bytt hemvist från Socialstyrelsen till Folkhälsomyndigheten. Nedan beskrivning av indikatorns framställning från Miljöhälsoenkäten hänvisar därför till framställningen av den senaste enkätundersökningen som genomfördes 2015 och är hämtad från SCBs tekniska rapport för Miljöhälsoenkät 2015.

Datainsamling:

Miljöhälsoenkäten 2015

Informationsbrev med inloggningsuppgifter och frågeblanketter skickades ut till urvalspersonerna med post. I ett informationsbrev ombads personen att besvara frågorna och skicka svaret till SCB. I undersökningen användes en webbintensiv utsändningsstrategi. Det innebar att första utskicket var i form av ett brev med inloggningsuppgifter, andra utskicket med frågeblankett, det tredje i form av ett påminnelsebrev med inloggningsuppgifter och det fjärde i form av en påminnelse med ny frågeblankett.

Av de svarande valde 16 841 att besvara webbenkäten, vilket var 45,4 procent av de svarande. I informationsbrevet kunde uppgiftslämnarna läsa om undersökningens bakgrund, syfte och att undersökningen genomfördes i samarbete mellan Folkhälsomyndigheten och SCB. Informationsbrevet informerade också om att uppgifter hämtades från SCB:s register och att en avidentifierad datafil levererades till Folkhälsomyndigheten. Brevet informerade även om personuppgiftslagen samt offentlighets- och sekretesslagen och att det var frivilligt att medverka i undersökningen.

För att SCB ska kunna lämna ut data från en enkätundersökning krävs informerat samtycke av uppgiftslämnarna. Det innebär att de genom att besvara blanketten och skicka in den godkänner att deras svar kompletteras med de bakgrundsvariabler, och behandlas på det sätt, som beskrivs i informationsbrevet. Databesamlingen genomfördes av enkätenheten vid SCB. Databesamlingen genomfördes via webb samt skanning av de frågeblanketter som kommit in via post.

Bearbetningar av data:

Indikatorn "Besvarade av bilavgaser i eller i närheten av bostaden" består av andelen som angett något utav ja-alternativen på frågan om de besvärats av lukt från avgaser.

Beräkning av indikatorn:

Miljöhälsoenkäten 2015

För varje svarande person (kallas objekt i fortsättningen) har en vikt beräknats. Syftet med detta är att kunna redovisa resultat för hela populationen och inte bara för de svarande. Vikten kallas därför även för uppräkningsstal. Vikterna har beräknats utifrån urvalsdesignen samt antaganden om objektsbortfall och täckningsfel. Beräkningen gjordes med hjälp av ett av SCB egenutvecklat SAS-makro (CLAN). Vikterna i denna undersökning kan beskrivas med formeln:

$$w_k = d^*_{k} \cdot g_k$$

där

w_k = vikt/uppräkningsstal för objekt k

d^*_{k} = designvikt- och bortfallsvikt

g_k = justeringsvikt baserad på hjälpinformation

Vikten d^*_{k} är den del av vikten som dels beror på urvalsdesignen och dels kompenserar för det totala bortfallet inom strata. Vid bortfall kan det vara

så att vissa grupper av urvalet svarar i större utsträckning än övriga, t.ex. kan kvinnor svara i högre grad än män. Om de grupper som svarat i högre grad har en annan fördelning med avseende på undersökningsvariablerna än övriga kan detta ha en snedvridande effekt på resultatet. För att kompensera för detta har kalibreringsvikter använts. Vikterna bygger på antagandet att ramen återspeglar populationen väl och därmed att över- och undertäckningen är försumbar. Vikterna/uppräkningsstalen multipliceras med objektens variabelvärden för att skapa statistikvärden gällande för populationen. Om vikterna inte används så kan resultaten bli helt missvisande. Vikterna kompenserar för objektbortfallet men inte för det partiella bortfallet.

För beräkning av skattningar av totaler används följande formel:

$$\hat{Y} = \sum_r w_k y_k$$

där

w_k = vikt/uppräkningsstal för objekt k

y_k = variabelvärde för objekt k

och summering sker av de svarande (r)

För beräkning av skattningar av medelvärden används följande formel:

$$\hat{\bar{Y}} = \frac{\sum_r w_k y_k}{\sum_r w_k}$$

där

w_k = vikt/uppräkningsstal för objekt k

y_k = variabelvärde för objekt k

och summering sker av de svarande (r)

Nationella folkhälsoenkäten - HLV

Se teknisk rapport från SCB:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/9b1b216c596a487ca6c6aa6dc413efb4/teknisk-rapport-med-bilagor-hlv-2018.pdf>

Granskning av indikatorn:

Miljöhälsoenkäten 2015

Kontroller har genomförts bland annat för att säkerställa att endast valida värden förekommer i materialet. Täckningsfel, under- och övertäckning, innebär att urvalsram och population inte helt stämmer överens. Ett sätt att minska täckningsfelen är att ha bra och uppdaterade register. Registret över totalbefolkningen (RTB) bedöms vara av god kvalitet och

bra uppdaterat. I denna undersökning visade sig 209 personer vara övertäckningsobjekt. Det var personer som avlidit eller flyttat utomlands.

Ytterligare kvalitetskomponent som undersökts är:

- Urvalsfel: avvikelser mellan ett skattat värde och det faktiska värdet som beror på att man inte undersöker alla objekt i populationen.
- Mätfel: ett fel som kan uppstå vid mätning är att lämnade uppgifter skiljer sig från faktiska uppgifter, t ex då uppgiftslämnaren inte minns de faktiska uppgifterna, missförstår frågan eller medvetet svarar felaktigt.
- Bearbetningsfel: Vid den manuella och maskinella bearbetningen av datamaterialet kan bearbetningsfel uppstå. Exempel på bearbetningsfel är registreringsfel och kodningsfel. Dessa fel kan förhindras och upptäckas i de kontroller som genomförs vid dataregistreringen.
- Bortfallsfel: inträffar om objekten i bortfallet och de svarande skiljer sig åt avseende frågorna/variablerna i undersökningen. En beskrivning av bortfallet finns i den bortfallsanalys som gjorts i samband med valet av hjälpinformation till kalibreringen (se ovan).

Indikatorns tillförlitlighet

Delmål 3.9 anger att vi till 2030 ska väsentligt minska antalet döds- och sjukdomsfall till följd av skadliga kemikalier samt föroreningar och kontaminering av luft, vatten och mark. Delmål 11.6 avser att till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.

De nationella indikatorerna 3.9.4 (N) och 11.6.4 (N) följer andelen i befolkningen som uppger att de besväras av avgaser från trafiken i eller i närheten av bostaden för att följa upp luftkvaliteten i närheten av bostaden samt antal exponerade för nivåer av luftföroreningar från trafik vid bostaden.

Bostadens läge har stor betydelse för hur mycket en person exponeras för luftföroreningar. I en bostad nära gator med mycket trafik blir halten av luftföroreningar hög även inomhus. Tidigare studier har visat att cirka hälften av de luftföroreningar som produceras av vägtrafiken tränger in i närliggande byggnader. Andelen som rapporterar ganska dålig eller mycket dålig luftkvalitet är högre bland dem som bor i en bostad med fönster mot en större gata eller trafikled; fyra gånger högre avseende dålig luftkvalitet inne i bostaden och sju gånger högre avseende dålig luftkvalitet i närheten av bostaden.

Luftföroreningar ökar risken för insjuknande och död i hjärt-och kärlsjukdomar och lungsjukdomar. Det finns också ett litet stöd i nyare

studier för att luftföroreningar kan påverka fosterutveckling, metabola sjukdomar och demensutveckling.

Luftföroreningar orsakar, bidrar till och förvärrar sjukdomar i luftvägarna hos barn. Det finns starka bevis för att långtidsexponering för luftföroreningar påverkar barns lungfunktion och lungtillväxt negativt. Barn med astma och allergisjukdomar är en särskilt utsatt grupp. Det är framför allt inandningsbara partiklar, kväveoxider, ozon samt vissa organiska kolväten som bidrar till uppkomsten av olika hälsoproblem i Sverige. Sannolikt innebär aktuell exponering bland annat att flera hundratals ungdomar per årskull växer upp med påtagligt sänkt lungfunktion. Ett samband mellan luftföroreningar och ohälsa har rapporterats även vid måttliga halter och ännu har ingen säker tröskelnivå identifierats för vilken hälsoeffekter helt uteblir. (Miljöhälsorapport 2015)

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Miljöhälsoenkäten har genomförts vart 4:e år, varannan gång för vuxna och varannan gång för barn, sedan 1999. Senaste utskick var mars-juni 2019, vars data förväntas finnas tillgängligt årsskiftet 2019/2020

Från och med år 2018 finns frågan om sömnstörning av buller med i den nationella folkhälsoenkäten som genomförs vartannat år.

Jämförbarhet över tid:

Nationella enkätundersökningar i den vuxna befolkningen genomfördes 1999 (MHE99), 2007 (MHE07) och 2015 (MHE15) och resultaten beskrevs i respektive Miljöhälsorapporter MHR01, MHR09 och MHR17. Nationella enkätundersökningar om barns miljö och hälsa genomfördes 2003 (BMHE03) och 2011 (BMHE11) där resultaten har beskrivits i MHR05 respektive MHR13.

Flera enkätfrågor är liktydiga i alla enkätundersökningarna (i vissa fall har mindre förändringar varit nödvändiga), vilket gör det möjligt att jämföra resultaten och redovisa hur befolkningens miljö och upplevda hälsa har förändrats sedan 1999.

Frågan 1999 (vuxna) löd:

31. Har du de senaste 3 månaderna känt dig besvärad av något av följande i eller i närheten av Din bostad?

- Bilavgaser

Svarsalternativen var:

- Ja, minst 1 gång per vecka
- Ja, men mer sällan
- Nej, aldrig

Frågan 2003 (barn) löd:

79. Tycker du att några av dessa lukter har varit obehagliga den senaste månaden. Tänk på lukter både hemma och i närheten. (Läs upp alternativen [...] för ditt barn.)

- Avgaser från bilar, lastbilar eller bussar

Svarsalternativen var:

- Ja, flera gånger i veckan
- Ja, men mer sällan
- Nej, aldrig/inte aktuellt

Frågan 2007 (vuxna) löd:

22. Har du de senaste 3 månaderna känt dig besvärad av något av följande i eller i närheten av din bostad?

- Bilavgaser

Svarsalternativen var:

- Ja, minst 1 gång per vecka
- Ja, men mer sällan
- Nej, aldrig

Frågan 2011 (barn) löd:

14 a. Har du upplevt - de senaste tre månaderna – att någon/några av följande lukter har varit obehagliga (besvärande)? Tänk på lukter i eller i närheten av bostaden.

- Avgaser från bilar, bussar, lastbilar och andra fordon

Svarsalternativen var:

- Ja, flera gånger i veckan
- Ja, men mer sällan
- Nej, aldrig/inte aktuellt

Frågan 2015 (vuxna) löd:

Under de senaste 3 månaderna, har du känt dig besvärad av något av följande utomhus i närheten av din bostad? Med "utomhus i närhet av din bostad" menas utomhus alldeles i närheten, som t.ex. på balkong, på innergård, i trädgård eller vid entrén

- Bilavgaser

Svarsalternativen var:

- Dagligen
- Ja, minst 1 gång per vecka
- Ja, men mer sällan
- Nej, aldrig

Frågan var tidigare sammanslagen inomhus och utomhus, men delades

upp i MHE2015 på initiativ av Folkhälsomyndigheten.

Jämförbarhet med den globala indikatorn:

Den finns ingen jämförbar global indikator.

Sammanvändbarhet:

Indikatorn kan sammanvändas med indikator 3.4.5 som beskriver: Besvär av trafikbuller i eller i närheten av bostaden; Besvär av trafikbuller inomhus med stängda fönster och dörrar; Sömnstörda av trafikbuller; Antal exponerade för höga ljudnivåer från trafik vid bostaden.

Indikatorn kan också sammanvändas med 3.9.1 Dödsfall till följd av luftföroreningar i och utanför bostaden

Övrig information

Indikatorerna 3.9.4 & 11.6.4 mäter samma sak men det kan förekomma att data presenteras på olika sätt. I rapporten LNOB används indikatorerna för att beskriva andel personer som besväras av lukt av bilavgaser i eller utanför bostaden.

Referenser

Länkar till datakällor, se rubrik "Tillgänglighet" ovan

Länk till Miljöhälsorapporterna:

2001:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/e874a5e74e364cb2b95e61298002799e/miljohalsorapport-2001.pdf>

2005:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/cf262002b3a94cc7b55bb>

2009:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/9ae8f10a3a544fcd857c84a803602ee9/miljohalsorapport-2009.pdf>

2013: <http://www.imm.ki.se/mhr2013.pdf>

2017:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/c44fcc5df7454b64bf2565454bbdf0e3/miljohalsorapport-2017-02096-2016-webb.pdf>

Mål: 4 God utbildning för alla

Delmål: 4.a Bygga och förbättra utbildningsmiljöer som är anpassade för barn och personer med funktionsnedsättning, samt tar hänsyn till jämställdhetsaspekter och därmed erbjuder en trygg, fredlig, inkluderande och ändamålsenlig lärandemiljö för alla.

Indikator:

4.a.2 Andel elever som upplevt mobbning under de senaste månaderna

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

Folkhälsomyndigheten.

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Johanna Ahnquist
E-post	johanna.ahnquist@folkhalsomyndigheten.se
Telefon	010-205 2891

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Tematisk indikator som tas fram för att mäta andel elever som upplevt mobbning under de senaste 12 månaderna.

Datakällor:

Skolbarns hälsovanor.

Undersökningen skolbarns hälsovanor är en internationell undersökning som genomförs vart fjärde år. Senaste undersökningen gjordes 2017/18.

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Populationen utgjordes av ett urval av elever i årskurserna 5, 7, och 9 hösten 2017.

Variabler:

Ålder: 11, 13 och 15 år.

Kön: Flicka, Pojke.

Referenstid:

Läsår 2017/18.

Indikatorns framställning

Urval:

Tre separata urval (ett för varje årskurs) av skolor drogs. 150 skolor per årskurs valdes ut. Undersökningen gjordes klassvis.

För mer detaljerad information se dokumentation om Skolbarns hälsovanor

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/om-vara-datainsamlingar/skolbarns-halsovanor/>

Datainsamling:

Informationsbrev skickades ut till rektorer för de utvalda skolorna som informerade om undersökningen. Frågeblanketterna skickades ut i paket till skolorna. Rektorerna ansvarade enligt anvisning i rektorsbrevet för att välja ut den klass som skulle fylla i enkäterna. Skolorna ombads låta eleverna fylla i enkäterna och sedan skicka tillbaka paketet till SCB.

Bortfall:

Objektsbortfallet var 236 av 450 skolenheter. Det förekom även partiellt bortfall vilket varierade kraftigt mellan olika frågor.

För mer detaljerad information se dokumentation om Skolbarns hälsovanor

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/om-vara-datainsamlingar/skolbarns-halsovanor/>

Bearbetning av data:

För information se dokumentation om Skolbarns hälsovanor

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/om-vara-datainsamlingar/skolbarns-halsovanor/>

Beräkning av indikatorn:

Andel elever som upplevt mobbing i åldrarna 11,13 och 15: räknas ut enligt följande:

(Antal elever som upplevt mobbning någon gång eller oftare i samtliga åldrar) / Antal elever som svarat på undersökningen * 100

Granskning av indikatorn:

Indikatorn har rimlighetskontrollerats på makronivå.

För information om granskning av data indikatorn bygger på se dokumentation om Skolbarns hälsovanor.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/om-vara-datainsamlingar/skolbarns-halsovanor/>

Indikatorns tillförlitlighet

Indikatorns tillförlitlighet anses god men osäkerhetskällor som har störst betydelse är urval (beror på att ett specifikt urval undersökts), bortfall (beror på att svar helt eller delvis saknas för vissa personer i urvalet) samt mätning (beror främst på att frågor eller svar missförstås). Bortfallsfelet har troligtvis minskat genom kalibrering.

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Indikatorn kan tas fram vart fjärde år efter att Folkhälsomyndigheten har publicerat uppgifterna. Nästa gång undersökningen genomförs är 2021/22.

Jämförbarhet över tid:

Jämförbarheten över tid anses god från 2001/02. Sedan 2001/02 har samma formulering om mobbning använts i frågeformuläret. Frågor om nätmobbning har funnits sedan 2013/14, med en ny formulering 2017/18.

Referenser

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/om-vara-datainsamlingar/skolbarns-halsovanor/>

Mål: 4 God utbildning för alla

Delmål: 4.a Bygga och förbättra utbildningsmiljöer som är anpassade för barn och personer med funktionsnedsättning, samt tar hänsyn till jämställdhetsaspekter och därmed erbjuder en trygg, fredlig, inkluderande och ändamålsenlig lärandemiljö för alla.

Indikator:

4.a.X Andel barn som ofta känner sig stressade p.g.a. prov och läxor

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

SCB.

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Helena Rudander
E-post	helena.ruander@scb.se
Telefon	010-479 41 24

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Nationell indikator som tas fram för att mäta andel elever som ofta känner sig stressade p.g.a. prov och läxor.

Datakällor:

Undersökningarna av barns levnadsförhållanden (Barn-ULF).

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Populationen utgjordes av ett urval av barn 12-18 år som bor i Sverige 2019.

Variabler:

Ålder: 12-15 år, 16-18 år.

Kön: Flicka, Pojke.

Referenstid:

2018-2019.

Indikatorns framställning

Urval:

Grunden till urvalet för Barn-ULF är Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC), där det är barnen till de som svarat i UFL/SILC som blir aktuella för Barn-ULF. Detta medför att målpopulation i ULF/SILC påverkar BarnULF.

För mer detaljerad information se dokumentation om Undersökningarna av barns levnadsförhållanden och undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC).

<http://www.scb.se/le0106>

<http://www.scb.se/le0101>

Datainsamling:

Från och med år 2007 samlas uppgifterna till Barn-ULF in genom datorstödda telefonintervjuer, vilka följer ett framtaget frågeformulär. De som intervjuar är anställda hos SCB. Insamlingen under 2019 genomfördes av ca 60 intervjuare under veckorna 3-50 med uppehåll under sommarveckorna 27-31.

Bortfall:

Antalet barn i åldrarna 12-18 år till svarande i ULF/SILC är 1 119 och av dessa har 571 barn svarat 2019, vilket innebär ett objektbortfall på 49 procent. Det partiella bortfallet i Barn-ULF har varierat i storlek beroende på fråga. För de frågor där det förekom partiellt bortfall rörde det sig oftast om 1-3 barn som inte ville/kunde svara.

För mer detaljerad information se dokumentation om undersökningarna av barns levnadsförhållanden.

<http://www.scb.se/le0106>

Bearbetning av data:

Bearbetningsfel i arbetet med insamling av uppgifter till Barn-ULF kan uppstå om instruktionerna för dataregistrering, granskning och kodning leder till missuppfattningar. Bearbetningsfel kan även förekomma vid framtagning av tabeller. Genom kontroller och efterföljande upprättning av de fel som eventuellt kan finnas tas de flesta bearbetningsfelen bort. För övrigt har inga särskilda studier genomförts för att försöka bedöma storleken på eventuella bearbetningsfel i Barn-ULF men under bearbetningsfasen kontrolleras datamaterialet kontinuerligt.

Beräkning av indikatorn:

Andel elever som ofta känner sig stressade p.g.a. prov och läxor:

Antal elever som ofta känner sig stressade p.g.a. prov och läxor / Antal elever som svarat på undersökningen * 100

Granskning av indikatorn:

Indikatorn har rimlighetskontrollerats på makronivå.

För information om granskning av data indikatorn bygger på se dokumentation om undersökningarna av barns levnadsförhållanden.

<http://www.scb.se/le0106>

Indikatorns tillförlitlighet

Indikatorns tillförlitlighet anses god men osäkerhetskällor som har störst betydelse är urval (beror på att ett specifikt urval undersökts), bortfall (beror på att svar helt eller delvis saknas för vissa personer i urvalet) samt mätning (beror främst på att frågor eller svar missförstås). Bortfallsfelet har troligtvis minskat genom kalibrering.

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Indikatorn kan tas fram årligen.

Jämförbarhet över tid:

Jämförbarheten över tid för indikatorn anses god från 2016. Det finns vissa tidsseriebrott i Barn-ULF om jämförelse görs över tid.

För mer information se dokumentation om undersökningarna av barns levnadsförhållanden.

<http://www.scb.se/le0106>

Referenser

<http://www.scb.se/le0106>

Mål: 4 God utbildning för alla

Delmål: 4.1 Senast 2030 säkerställa att alla flickor och pojkar fullbordar avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet som leder till relevanta och ändamålsenliga kunskaper.

Indikator:

4.1.1 Andelen barn och ungdomar: (a) i årskurs 2/3, (b) i årskurs 6 och (c) i slutet av grundskolan som uppnår en bestämd kunskapsnivå i (i) läsning och (ii) matematik fördelat på kön

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

Skolverket är indikatoransvarig organisation och SCB bidragande organisation.

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Love Wennemo Lanninger
E-post	love.wennemo.lanninger@skolverket.se
Telefon	08-5273 3881

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Global indikator som följer upp elevers kunskapsnivåer i läsning och matematik vid specifika tidpunkter under skolgången i grundskolan.

Datakällor:

Indikatorn redovisar resultaten från svenska elevers deltagande i de internationella kunskapsmätningarna PISA, TIMSS och PIRLS.

Tillgänglighet:

Resultaten från de olika kunskapsmätningarna redovisas i sina respektive sammanhang och används både nationellt av regeringen, och internationellt av olika organisationer och sammanslutningar, för att följa kunskapsutvecklingen bland elever. Bland annat innefattar EU:s utbildningspolitiska riktmärken att andelen 15-åringar som är lågpresterande i läsförståelse och matematik ska vara lägre än 15

procent, där OECD:s PISA-undersökning används för att följa denna utveckling över tid.³

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Ett urval elever i svensk grundskola. PISA avser 15-åriga elever, vilket i Sverige nästan uteslutande (95 procent) innebär elever årskurs 9 men även ett minde antal i årskurs 8 och i gymnasieskolan. TIMSS avser elever i årskurs 4 och 8 och PIRLS elever i årskurs 4.

Variabler:

Indikatorn visar kunskapsnivåer för elever i Sverige i årskurs 4 i matematik (TIMSS) och läsförmåga (PIRLS), i årskurs 8 i matematik (TIMSS) och i årskurs 9 i läsförståelse och matematik (PISA).

Indikatorn redovisar, totalt och uppdelat per kön, andelen elever som presterar på en viss nivå i respektive relevant kunskapsmätning. I PISA finns det sex prestationsnivåer, 1–6, där 6 är den högsta prestationsnivån. Här är det andelen elever som presterat på minst prestationsnivå 2 som redovisas. Denna nivå utgör enligt PISA en basnivå för läsförståelse respektive matematiskt kunnande. I TIMSS och PIRLS finns det fyra kunskapsnivåer, elementär nivå, medelgod nivå, hög nivå och avancerad nivå. Elevers resultat kan också klassificeras som under elementär nivå. Här den andelen elever som presterar på *minst en medelgod* nivå som redovisas. På denna nivå kan elever exempelvis tillämpa grundläggande matematiskt vetande i olika situationer (TIMSS årskurs 8) eller dra enkla slutsatser och ge enkla förklaringar utifrån sin läsning (PIRLS årskurs 4).

Referenstid:

De aktuella resultaten från PISA kommer från den studie som genomfördes under 2018. Aktuella resultat för TIMSS avser den senaste studien som genomfördes 2015 och för PIRLS under 2016.

---

³ I budgetpropositionen redovisas resultat i internationella studier avseende grundskola som PISA, TIMSS och PIRLS i de fall någon ny studie presenterats sedan föregående års budgetproposition. Även utvecklingen av EU:s utbildningspolitiska riktmärken i Sverige redovisas där.

Indikatorns framställning

Urval:

I PISA 2018 deltog i Sverige knappt 5 500 elever i 223 skolor. Elevurvalet görs i två steg. I det första steget väljs de skolor ut som ska delta i studien och i det andra steget görs ett slumpmässigt urval av upp till 36 elever som ska delta på skolan. För TIMSS 2015 deltog i Sverige cirka 4 100 elever från 144 skolor i årskurs 4, och cirka 4 100 elever från 150 skolor i årskurs 8. För PIRLS 2016 deltog i Sverige cirka 4 500 elever från 154 skolor. Även för dessa båda studier görs elevurvalet i två steg. I det första steget väljs de skolor ut som ska delta i studien och i det andra steget väljs en eller två undervisningsgrupper på varje utvald skola. Uppgifterna avser antalet deltagande elever efter bortfall. Hur stora dessa var framgår under denna rubrik nedan.

Datainsamling:

Kunskapsmätningen i PISA sker genom att eleverna genomför ett prov som innehåller uppgifter i läsförståelse, matematik och naturvetenskap. Provet består av både öppna frågor och flervalsfrågor.

Kunskapsmätningen i TIMSS och PIRLS sker genom att eleverna genomför ett prov som innehåller uppgifter i matematik respektive olika skönlitterära texter och sakprosatexter. Proven består både av öppna frågor där eleven själv ska formulera sitt svar, och flervalsfrågor där eleven kan välja mellan olika svarsalternativ. För samtliga studier ansvarar Skolverket för genomförandet av proven i Sverige.

Bortfall:

För Sveriges del var bortfallet i PISA 2018 på skolnivå mindre än 1 procent och på elevnivå 13,5 procent. Svarsfrekvenserna för TIMSS 2015 var 95 procent i årskurs 4 och 93 procent i årskurs 8. För PIRLS 2016 var svarsfrekvensen bland eleverna 95 procent.

Bearbetning av data:

Insamlade data bearbetas av respektive organisation, dvs. The International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA) för TIMSS och PIRLS och Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) för PISA.

Beräkning av indikatorn:

Mer information om metod och tillvägagångssätt för respektive kunskapsmätning finns via följande länkar;

PISA: <https://www.skolverket.se/getFile?file=5347> och <https://www.oecd.org/pisa/data/pisa2018technicalreport/>

TIMSS: <https://timssandpirls.bc.edu/publications/timss/2015-methods.html>,

PIRLS: <https://timssandpirls.bc.edu/publications/pirls/2016-methods.html>

Granskning av indikatorn:

Se ovan.

Indikatorns tillförlitlighet

De resultat som presenteras från internationella studier måste tolkas med försiktighet. I tolkningen av resultaten måste generellt hänsyn tas till en rad faktorer, däribland förutsättningar för studien, de olika ländernas utbildningssystem och det sammanhang de befinner sig i, vilka länder som deltar, bortfall och elevernas ålder. Skolverket genomför s.k. samstämmighetsstudier där de internationella studiernas teoretiska ramverk och uppgifter jämförs med de svenska styrdokumenterna och de nationella proven.

Eftersom det rör sig om urvalsundersökningar finns det också en statistisk osäkerhet i de mått som redovisas. Mer information om detta framgår för respektive undersökning i de publikationer om metod och tillvägagångssätt som finns länkade ovan under rubriken "Beräkningar".

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

PISA genomförs i treårscykler och resultaten publiceras året efter den senaste insamlingen. PISA 2021 kommer att publiceras i december 2022. TIMSS genomförs i fyraårscykler där resultaten från studien presenteras i december månad året efter dess genomförande. Resultaten från TIMSS 2015 presenterades i december 2016 och resultaten från TIMSS 2019 kommer att presenteras i december 2020. PIRLS genomförs i femårscykler där resultaten från studien presenteras i december året efter dess genomförande. Resultaten från PIRLS 2016 presenterades i december 2017.

Jämförbarhet över tid:

De internationella kunskapsmätningarna är konstruerade för att möjliggöra jämförbarhet över tid. Uppgifter för Sverige finns med femårsintervall tillbaka till 2001 för PIRLS. I TIMSS, som genomförs vart fjärde år, har Sverige i och med TIMSS 2015 deltagit med elever i årskurs 8 fem gånger (sedan 1995 med undantag för 1999) och med elever i årskurs 4 tre gånger (sedan 2007). För PISA finns uppgifter med treårsintervall tillbaka till 2000 i läsförståelse och 2003 för matematik.

Jämförbarhet med den globala indikatorn:

Redovisade data utgår från den globala indikatorn men de internationella studier som Sverige deltar i innefattar kunskapsmätning vid delvis andra tidpunkter under skolgången i grundskolan än som anges i den globala indikatorn och som framgår ovan under rubriken "Variabler". Likaså sker kunskapsmätningen inte årligen utan i cykler som framgår ovan under "Jämförbarhet över tid".

Sam användbarhet:

Denna indikator kan användas tillsammans med nationell betygsstatistik och resultat på nationella prov för att nationellt mäta måluppfyllelsen bland elever i grundskolan. Till skillnad från de internationella kunskapsmätningarna är de nationella proven dock inte utformade för att möjliggöra jämförelse över tid och nationella betyg har inte heller som syfte att användas för internationell jämförelse.

Övrig information

Ingen övrig information.

Referenser

Programme for International Student Assessment (PISA):
<https://www.oecd.org/pisa/aboutpisa/>

Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS):
<http://www.iea.nl/pirls>

Trends in International Mathematics and Science Study (TIMSS):
<http://www.iea.nl/timss>

De svenska resultaten från TIMSS 2015 på Skolverkets webbplats:
www.skolverket.se/publikationer?id=3707

De svenska resultaten från PIRLS 2016 på Skolverkets webbplats:
www.skolverket.se/publikationer?id=3868

De svenska resultaten från PISA 2018 på Skolverkets webbplats:
<https://www.skolverket.se/getFile?file=5347>

Mål: 4 God utbildning för alla

Delmål: 4.1 Senast 2030 säkerställa att alla flickor och pojkar fullbordar avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet som leder till relevanta och ändamålsenliga kunskaper.

Indikator:

4.1.2(N) Andel av befolkningen med fullföljd tre-årig gymnasieutbildning fördelat på kön, inrikes/utrikes född, svensk/utländsk bakgrund, föräldrarnas utbildningsnivå och meritvärde från grundskolan

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

Skolverket och SCB.

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Ann-Charlott Larsson
E-post	Lotta.larsson@scb.se
Telefon	010-479 63 14

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Nationell indikator som tas fram säkerställa att alla flickor och pojkar fullbordar avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet som leder till relevanta och ändamålsenliga kunskaper.

Datakällor:

Befolkningens utbildning (UREG = Utbildningsregistret).

Meritvärde hämtas från registret Grundskolan: Slutbetyg.

Tillgänglighet:

Uppgifterna publiceras årligen på SCB:s webbsida.

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Målpopulationen utgörs av de personer som skulle ha varit folkbokförda i Sverige den 31 december aktuellt år, om de lagar, förordningar och andra regler som gäller folkbokföringen hade efterlevts utan fel.

Observationsobjekten utgörs av poster i Registret över totalbefolkningen (RTB) version 31 december aktuellt år, där varje post motsvarar en person. Såväl observationsobjekt som målobjekt är individer.

Variabler:

Åldersgrupper: 19-20, 21-23.

Kön: Kvinnor, Män.

Svensk/utländsk bakgrund: Svensk bakgrund, Utländsk bakgrund.

Föräldrarnas utbildningsnivå: Förgymnasial, gymnasial och eftergymnasial.

Inrikes född/ utrikesfödd: Inrikesfödd, utrikesfödd.

Meritvärde årskurs 9: 0-79,9, 80-119,9, 120-159,9, 160-199,9, 200-239,9, 240 eller högre, ej betyg från årskurs 9.

Referenstid:

Referenstiden är årsskifte för den folkbokförda befolkningen och avklarad utbildning till och med vårterminen före aktuellt årsskifte. Exempel: årgång 2018 avser befolkningen 2018-12-31 och avklarad utbildning till och med vårterminen 2018.

För registret grundskolan: slutbetyg är referenstiden vårterminen aktuellt år.

Indikatorns framställning

Urval:

Inget urval dras, indikatorn baseras på en totalundersökning.

Datainsamling:

Uppgifter till Utbildningsregistret samlas in från flera olika källor som rör utbildning.

För mer detaljerad information se dokumentation om Befolkningens utbildning.

www.scb.se/uf0506

Till insamlingen Grundskolan: slutbetyg skickar huvudmän in sina uppgifter under juni månad.

Bortfall:

Eftersom statistiken över befolkningens utbildning är registerbaserad, förekommer inget objektsbortfall i egentlig mening. I Utbildningsregistret förekommer dock partiellt bortfall i den meningen att personer dels/helt kan sakna uppgift om utbildning, dels kan sakna uppgift om en viss avklarad utbildning (men har uppgift avseende annan utbildning). Personer som aldrig har gått i skola redovisas också som bortfall/uppgift saknas. Ingen möjlighet finns dock att kontrollera vilka som saknar uppgift om utbildning och vilka som helt saknar utbildning.

Det partiella bortfallet (uppgift om högsta utbildning saknas) påverkar framför allt redovisningen av utrikes föddas utbildningsbakgrund.

För mer detaljerad information se dokumentation om Befolkningens utbildning.

www.scb.se/uf0506

För Grundskolan: slutbetyg är bortfallet är litet och anses inte påverka indikatorn.

För mer detaljerad information se dokumentation om Grundskolan: slutbetyg.

<http://www.scb.se/uf0104>

Bearbetning av data:

Uppgifterna om utbildning från källregistren kodas enligt Svensk utbildningsnomenklatur (SUN 2000). Därefter läggs alla utbildningar i Utbildningsregistrets ackumulerade s.k. "bruttofil". Med hjälp av prioriteringsregler väljs därefter den högsta utbildningen för varje person. Det är från denna "personfil" med varje persons för närvarande högsta utbildning de statistiska uppgifterna huvudsakligen hämtas.

Prioriteringsreglerna bygger i första hand på utbildningens nivå och antagande om kvaliteten i olika källregister. Detta kan leda till bearbetningsfel om den riktiga högsta utbildningen finns i ett källregister som är lågt prioriterat. Vid klassificeringen av utbildningsnivå och utbildningsinriktning enligt SUN 2000 kan det förekomma bearbetningsfel när Utbildningsregistret har använt uppgifter som översatts från gamla SUN till SUN 2000.

Några formella studier har inte gjorts för att närmare kvantifiera de osäkerheter som uppstår till följd av bearbetningsfel men med den kännedom som finns om källorna till Utbildningsregistret bedöms de vara små.

För mer detaljerad information om hur valet av personens högsta utbildning görs, se Dokumentation av statistikens framställning (StaF) på SCB:s webbplats, www.scb.se/uf0506.

Beräkning av indikatorn:

Andel av befolkning som fullföljt en viss utbildning räknas ut enligt följande:

Antal personer med fullföljd utbildning i aktuell åldersgrupp / Antal personer i registret över totalbefolkningen i aktuell åldersgrupp den 31 december aktuellt år * 100

Inga beräkningar eller skattningar görs i grundregistret.

Granskning av indikatorn:

Granskning av indikator har rimlighetskontrollerats på makronivå genom jämförelser med tidigare år och liknande statistik.

Granskning av utbildningsregistret sker i flera olika steg. Data till utbildningsregistret samlas in från flera olika register på SCB där materialet granskats vid framtagning av respektive register.

Vid datainsamlingen från administrativa källor utanför SCB, som exempelvis Arbetsförmedlingen, används en mall för databeställningar där population, referenstid och variabler specificeras. När datamaterialet kommer till SCB kontrolleras att levererat material motsvarar det som angetts i beställningen.

SCB:s enkätenhet samlar in det frågeformulär som årligen går ut till nyinvandrade utrikesfödda och som utgör en indatakälla till Utbildningsregistret. De inkomna frågeformulären granskas i flera olika skeden av bearbetningen. Inflödet följs upp och jämförelser görs med tidigare år med avseende på svarsfrekvenser och ett flertal processvariabler.

Rimlighetskontroller görs även på mikro- och makronivå under framtagningen av registret.

För mer detaljerad information se dokumentation om Befolkningens utbildning.

www.scb.se/uf0506

För statistiken över grundskolans slutbetyg sker maskinell granskning av samtliga variabler i webbenkäten samt textfiler i samband med registreringen. För att uppgifterna ska skickas in måste uppgiftslämnaren rätta samtliga flaggade fel. Misstänkta systematiska felaktigheter rättas efter kontakter med uppgiftslämnarna. När allt material kommit in görs ytterligare kontroller på individ-, skolenhets- och kommunnivå. Exempel på kontroller är dubblettkontroller och rimlighetskontroller. Det görs även viss samgranskning med hösten elevinsamling, i huvudsak med avseende på antal elever och svenska som andraspråk.

Resultaten har rimlighetskontrollerats kontinuerligt under arbetets gång och det finns inget som tyder på att det finns några fel från bearbetningsfasen som påverkar statistiken.

Indikatorns tillförlitlighet

Populationen till Utbildningsregistret hämtas från Registret över totalbefolkningen (RTB) som bedöms allmänt vara mycket tillförlitligt. Variabelvärdena i statistiken över befolkningens utbildning baseras på en mängd olika statistikkällor och den totala kvaliteten är en funktion av dessa statistikkällors kvalitet.

Syftet med statistiken från Utbildningsregistret är att beskriva utbildningsnivå och utbildningsinriktning gällande högsta utbildning för varje person i Sveriges befolkning. Fel kan exempelvis uppstå när någon avklarad utbildning saknas, när informationen om avklarade utbildningar är ofullständig t.ex. gällande utbildningens längd eller huvudsakligt innehåll, när prioriteringen av källorna till utbildningsregistret gör att högsta utbildning väljs på ett felaktigt sätt eller när högsta utbildning kodas enligt SUN 2000 på ett felaktigt sätt. Uppgifter om högsta avklarade utbildning hämtas i första hand från källor/register som förmodas ha god kvalitet. Detta innebär att det har gjorts en prioritering av källorna efter hur kvaliteten i respektive källa antas vara.

Statistiken över befolkningens utbildning är en totalundersökning och inga osäkerhetsintervall beräknas.

Inga specifika osäkerhetsmått tas fram för indikatorn. Indikatorn anses generellt vara mycket tillförlitlig men för gruppen utrikesfödda är andelen med okänd utbildning stor vilket bör tas i beaktning i jämförelse med gruppen inrikes födda.

Grundskolan: slutbetyg baseras på ett totalregister och därmed är inte statistiken påverkad av osäkerheter pga. urval. De finns dock en liten risk att huvudmännen inte rapporterar in nya skolenheter till Skolverkets skolenhetsregister, som utgör ramen för undersökningen.

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Publicering sker en gång per år.

Jämförbarhet över tid:

Indikatorn kan jämföras över tid men med försiktighet över längre tidsserier. Utbildningsregister som indikator bygger på strävar hela tiden efter att öka registrets kvalitet, t.ex. genom att nya källor kan användas. Detta gör att försiktighet måste iaktas vid studier av tidsserier. Till version 2011 av Utbildningsregistret upptäcktes ett bearbetningsfel i källa Komvux som påverkade redovisningen av gymnasiala utbildningsnivåer, inriktningar och utbildningsgrupper. För mer information om de viktigaste förändringarna sedan 1990 och som framför allt minskar bortfallet i Utbildningsregistret då man får in uppgifter från utländska utbildningar se dokumentation om Befolkningens utbildning.

www.scb.se/uf0506

Referenser

www.scb.se/uf0506

<http://www.scb.se/uf0104>

Mål: 4 Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla

Delmål: 4.1 Senast 2030 säkerställa att alla flickor och pojkar fullbordar avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet som leder till relevanta och ändamålsenliga kunskaper.

Indikator:

4.1.X Deltagande i grundsärskolan efter kön

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

Skolverket och SCB.

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Emma Snöilija
E-post	emma.snolilja@scb.se
Telefon	010-479 6989

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Nationell indikator som tas fram för att säkerställa att alla flickor och pojkar fullbordar avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet som leder till relevanta och ändamålsenliga kunskaper.

Datakällor:

Grundsärskolan: elever per 15 oktober.

Tillgänglighet:

Antal barn i grundsärskolan publiceras årligen av Skolverket.

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Barn som deltar i grundsärskolan.

Variabler:

Kön: Flickor, Pojkar.

Referenstid:

15 oktober eller närliggande vardag aktuellt år.

Indikatorns framställning

Urval:

Inget urval dras, indikatorn baseras på en totalundersökning.

Datainsamling:

Huvudmän skickar in sina uppgifter till insamlingen Grundsärskolan: elever per 15 oktober, den 15 oktober eller närliggande vardag.

Bortfall:

Bortfallet är litet och anses inte påverka indikatorn.

För mer detaljerad information se dokumentation om Grundsärskolan elever per 15 oktober.

<https://scb.se/uf0137>

Bearbetning av data:

De insamlade uppgifterna kompletteras, från och med 2019, med uppgifter från registret över totalbefolkningen för de barn som är folkbokförda.

Beräkning av indikatorn:

Inga beräkningar görs endast antalsuppgifter redovisas.

Inga beräkningar eller skattningar görs i grundregistret.

Granskning av indikatorn:

För statistiken över elever i särskolan sker maskinell granskning på ett flertal variabler i samband med dataregistreringen. För att uppgifterna ska kunna skickas in måste uppgiftslämnaren rätta samtliga flaggade fel. Exempel på kontroller som genomförs är; korrekta personnummer, korrekta språkkoder, att eleverna återfinns i realistiska åldersspann etc. Misstänkta systematiska felaktigheter i materialet rättas efter kontakter med uppgiftslämnarna. När allt material kommit in görs ytterligare kontroller på individ-, skolenhet- och kommunnivå. Exempel på granskningskontroller är dubblett- och rimlighetskontroller, kontroller mot föregående års värden och samgranskning mot andra register.

Resultaten har rimlighetskontrollerats kontinuerligt under arbetets gång och det finns inget som tyder på att det finns några fel från bearbetningsfasen som påverkar statistiken.

Indikatorn har rimlighetskontrollerats på makronivå.

Indikatorns tillförlitlighet

Indikatorn anses mycket tillförlitlig. Indikatorn baseras på ett totalregister och därmed är inte statistiken påverkad av osäkerheter pga. urval. De finns dock en liten risk att huvudmännen inte rapporterar in nya skolenheter till Skolverkets skolenhetsregister, som utgör ramen för undersökningen.

För mer detaljerad information se dokumentation om Grundsärskolan: elever per 15 oktober.

<https://scb.se/uf0137>

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Indikatorn kan tas fram årligen efter att Skolverket publicerat uppgifterna i mars.

Jämförbarhet över tid:

Jämförbarheten över tid anses god.

Jämförbarhet med den globala indikatorn:

Dessa uppgifter redovisas inte globalt och avviker från den globala indikatorn. Den globala indikatorn redovisar andelen av barn sista året i grundskolan och sista året i gymnasieskolan: totalt antal elever i årskurs 9 eller i tredje året i gymnasieskolan/antal barn i den förväntade ålder man påbörjar årskurs 9 (15 år) eller i tredje året i gymnasieskolan (18 år). Denna indikator visar istället antal barn i grundsärskolan i samtliga årskurser.

Samanvändbarhet:

Samanvändbarhet kan göras med statistik över specialskolan, grundskolan och sameskolan för att få en samlad bild av den obligatoriska skolan.

Referenser

<https://scb.se/uf0137>

<https://www.scb.se/uf0121>

Mål: 4 Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla

Delmål: 4.1 Senast 2030 säkerställa att alla flickor och pojkar fullbordar avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet som leder till relevanta och ändamålsenliga kunskaper.

Indikator:

4.1.X Deltagande i specialskolan efter kön

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

Skolverket och SCB.

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Emma Snöilja
E-post	emma.snolilja@scb.se
Telefon	010-479 6989

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Nationell indikator som tas fram för att säkerställa att alla flickor och pojkar fullbordar avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet som leder till relevanta och ändamålsenliga kunskaper.

Datakällor:

Specialskolan: elever per 15 oktober.

Tillgänglighet:

Antal barn i specialskolan publiceras årligen av Skolverket.

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Barn som deltar i specialskolan.

Variabler:

Kön: Flickor, Pojkar.

Referenstid:

15 oktober eller närliggande vardag aktuellt år.

Indikatorns framställning

Urval:

Nej, totalregister.

Datainsamling:

Insamlingen av uppgifterna sker via filinläsning där SPSM (Specialpedagogiska skolmyndigheten) själv läser in sina filer.

Bortfall:

Bortfallet är litet och anses inte påverka indikatorn.

För mer detaljerad information se dokumentation om Specialskolan: elever per 15 oktober.

<https://scb.se/uf0122>

Bearbetning av data:

De insamlade uppgifterna kompletteras, från och med 2019, med uppgifter från registret över totalbefolkningen för de barn som är folkbokförda.

Beräkning av indikatorn:

Inga beräkningar görs endast antalsuppgifter redovisas.

Inga beräkningar eller skattningar görs i grundregistret.

Granskning av indikatorn:

Insamlingen av uppgifterna sker via filinläsning där SPSM (Specialpedagogiska skolmyndigheten) själv läser in sina filer. Om SCB ändå misstänker systematiska fel skickas återrapporter till uppgiftslämnaren som får möjlighet att kontrollera och eventuellt göra en ny registrering. De fel som upptäcks är ofta lätta att korrigera. Dataregistreringsfel förhindras nästan helt genom automatiska kontroller som signalerar om uppgiftslämnaren försöker registrera ett ogiltigt värde. Alla uppgifter rimlighetsgranskas mot föregående års uppgifter och det har inte framkommit några indikationer på att det förekommer mätfel som påverkar statistiken.

Indikatorn har rimlighetskontrollerats på makronivå.

Indikatorns tillförlitlighet

Indikatorn anses mycket tillförlitlig. Indikatorn baseras på ett totalregister och därmed är inte statistiken påverkad av osäkerheter pga. urval.

För mer detaljerad information se dokumentation om Specialskolan: elever per 15 oktober.

<https://scb.se/uf0122>

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Indikatorn kan tas fram årligen efter att Skolverket publicerat uppgifterna i mars.

Jämförbarhet över tid:

Jämförbarheten över tid anses god.

Jämförbarhet med den globala indikatorn:

Dessa uppgifter redovisas inte globalt och avviker från den globala indikatorn. Den globala indikatorn redovisar andelen av barn sista året i grundskolan och sista året i gymnasieskolan: totalt antal elever i årskurs 9 eller i tredje året i gymnasieskolan/antal barn i den förväntade ålder man påbörjar årskurs 9 (15 år) eller i tredje året i gymnasieskolan (18 år). Denna indikator visar istället antal barn i specialskolan i samtliga årskurser.

Sammanvändbarhet:

Sammanvändbarhet kan göras med statistik över specialskolan, grundskolan och sameskolan för att få en samlad bild av den obligatoriska skolan.

Referenser

<https://scb.se/uf0122>

Mål: 4 God utbildning för alla

Delmål: 4.a Bygga och förbättra utbildningsmiljöer som är anpassade för barn och personer med funktionsnedsättning, samt tar hänsyn till jämställdhetsaspekter och därmed erbjuder en trygg, fredlig, inkluderande och ändamålsenlig lärandemiljö för alla.

Indikator:

4.1.X Fullföljd grundskola och avslutad gymnasieskola för barn och unga som varit placerade i heldygnsvård enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52) under årskurs 9

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

Socialstyrelsen.

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Marianne Aggestam
E-post	marianne.agggestam@socialstyrelsen.se
Telefon	075-247 36 03

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Nationell indikator som tas fram för att säkerställa att alla flickor och pojkar fullbordar avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet som leder till relevanta och ändamålsenliga kunskaper.

Datakällor:

Registret över insatser för barn och unga, Socialstyrelsen.

Utbildningsregistret, SCB.

Tillgänglighet:

Uppgifternas publiceras återkommande av Socialstyrelsen.

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Populationen utgjordes av samt samtliga folkbokförda 17- och 20- åringar som varit placerade i heldygnsvård enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52) under årskurs 9, aktuellt år.

Variabler:

Ålder: 17, 20.

Kön: Flicka/Kvinna, Pojke/Man.

Referenstid:

2016 och 2018.

Indikatorns framställning

Urval:

Inget urval dras, indikatorn baseras på en totalundersökning.

Datainsamling:

Till Registret över insatser för barn och unga rapporterar kommuner in uppgifter till Socialstyrelsen. Insatser för barn och unga tas fram varje år i regel för mer information se faktablad och excel fil avseende 2019 vilket är det sista som har publicerats;

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2020-8-6871.pdf>

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2020-8-6871-tabeller.xls>

Uppgifter till Utbildningsregistret samlas in från flera olika källor som rör utbildning.

För mer detaljerad information se dokumentation om Befolkningens utbildning.

<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/utbildning-och-forskning/befolkningens-utbildning/befolkningens-utbildning/>

Bortfall:

Bortfallet är litet och anses inte påverka indikatorn.

För mer detaljerad information se dokumentation om Registret över insatser för barn och unga.

www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/register/alla-register/barn-och-unga/bortfall-och-kvalitet/

Eftersom statistiken över befolkningens utbildning är registerbaserad, förekommer inget objektsbortfall i egentlig mening. I Utbildningsregistret förekommer dock partiellt bortfall i den meningen att personer dels/helt kan sakna uppgift om utbildning, dels kan sakna uppgift om en viss avklarad utbildning (men har uppgift avseende annan utbildning). Personer som aldrig har gått i skola redovisas också som bortfall/uppgift saknas. Ingen möjlighet finns dock att kontrollera vilka som saknar uppgift om utbildning och vilka som helt saknar utbildning.

Det partiella bortfallet (uppgift om högsta utbildning saknas) påverkar framför allt redovisningen av utrikes föddas utbildningsbakgrund.

För mer detaljerad information se dokumentation om Befolkningens utbildning.

<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/utbildning-och-forskning/befolkningens-utbildning/befolkningens-utbildning/>

Bearbetning av data:

Registret över insatser för barn och unga kompletteras med uppgifter från Utbildningsregistret.

Uppgifterna om utbildning från källregistren kodas enligt Svensk utbildningsnomenklatur (SUN 2000). Därefter läggs alla utbildningar i Utbildningsregistrets ackumulerade s.k. "bruttofil". Med hjälp av prioriteringsregler väljs därefter den högsta utbildningen för varje person. Det är från denna "personfil" med varje persons för närvarande högsta utbildning de statistiska uppgifterna huvudsakligen hämtas.

Prioriteringsreglerna bygger i första hand på utbildningens nivå och antagande om kvaliteten i olika källregister. Detta kan leda till bearbetningsfel om den riktiga högsta utbildningen finns i ett källregister som är lågt prioriterat. Vid klassificeringen av utbildningsnivå och

utbildningsinriktning enligt SUN 2000 kan det förekomma bearbetningsfel när Utbildningsregistret har använt uppgifter som översatts från gamla SUN till SUN 2000.

Några formella studier har inte gjorts för att närmare kvantifiera de osäkerheter som uppstår till följd av bearbetningsfel men med den kännedom som finns om källorna till Utbildningsregistret bedöms de vara små.

För mer detaljerad information om hur valet av personens högsta utbildning görs, se Dokumentation av statistikens framställning (StaF) på SCB:s webbplats, www.scb.se/uf0506.

Beräkning av indikatorn:

Antal folkbokförda 17/20-åringar som varit placerade i heldygnsvård enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52 under årskurs 9 och fullföljt grundskolan/avslutat treårig gymnasieutbildning / Antal folkbokförda 17/20-åringar som varit placerade i heldygnsvård enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52 under årskurs 9 * 100

Granskning av indikatorn:

Indikatorn har rimlighetskontrollerats på makronivå.

För information om granskning av data indikatorn bygger på se dokumentation om Registret över insatser för barn och unga samt Utbildningsregistret.

<https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/register/alla-register/barn-och-unga/>

www.scb.se/uf0506

Indikatorns tillförlitlighet

Indikatorns tillförlitlighet anses god.

För mer information om data indikatorn baseras på se dokumentation om Registret över insatser för barn och unga samt Utbildningsregistret

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Indikatorn kan tas fram årligen.

Jämförbarhet över tid:

Indikatorn kan jämföras över tid med försiktighet. Utbildningsregister som indikator bygger på strävar hela tiden efter att öka registrets kvalitet, t.ex. genom att nya källor kan användas. Detta gör att försiktighet måste iakttas vid studier av tidsserier. Till version 2011 av Utbildningsregistret upptäcktes ett bearbetningsfel i källa Komvux som påverkade redovisningen av gymnasiala utbildningsnivåer, inriktningar och utbildningsgrupper. För mer information om de viktigaste förändringarna sedan 1990 och som framför allt minskar bortfallet i Utbildningsregistret då man får in uppgifter från utländska utbildningar se dokumentation om Befolkningens utbildning.

www.scb.se/uf0506

I jämförelse mellan åren 2016-2018 hade andelen 17-åriga pojkar som varit placerade någon gång under uppväxten och som fullföljt grundskolan ökat med 10 procent från 59 procent till 69 procent. Den stora gruppen ensamkommande barn har sannolikt påverkat resultaten även här. År 2017 saknas i registret över insatser för barn och unga, vilket begränsar möjligheten till jämförelser över tid.

Referenser

<https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/register/alla-register/barn-och-unga/>

www.scb.se/uf0506

Mål: 4 God utbildning för alla

Delmål: 4.1 Senast 2030 säkerställa att alla flickor och pojkar fullbordar avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet som leder till relevanta och ändamålsenliga kunskaper.

Indikator:

4.1.X Andel elever som avslutat åk 9 och var behöriga till ett yrkesprogram

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

Skolverket och SCB.

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Emma Snöilija
E-post	emma.snolilja@scb.se
Telefon	010-479 6989

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Nationell indikator som tas fram för att säkerställa att alla flickor och pojkar fullbordar avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet som leder till relevanta och ändamålsenliga kunskaper.

Datakällor:

Grundskolan: slutbetyg

Registret över totalbefolkningen

Tillgänglighet:

Betyg från årskurs 9 publiceras årligen av Skolverket.

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Barn i årskurs 9 som tagit ut slutbetyg under vårtermin aktuellt år. Barn som inte var folkbokförda 2019-12-31 ingår inte.

Variabler:

Kön: Flickor, Pojkar.

Svensk/utländsk bakgrund: Svensk bakgrund, Utländsk bakgrund.

Föräldrarnas utbildningsnivå: Förgymnasial, gymnasial och eftergymnasial.

Referenstid:

Vårtermin aktuellt år.

Indikatorns framställning

Urval:

Inget urval dras, indikatorn baseras på en totalundersökning.

Datainsamling:

Huvudmän skickar in sina uppgifter till insamlingen Grundskolan: slutbetyg under juni månad.

Bortfall:

Bortfallet är litet och anses inte påverka indikatorn.

För mer detaljerad information se dokumentation om Grundskolan: slutbetyg.

<http://www.scb.se/uf0130>

Bearbetning av data:

De insamlade uppgifterna kompletteras med uppgifter från registret över totalbefolkningen för de barn som är folkbokförda.

Beräkning av indikatorn:

Andel elever som avslutat årskurs 9 och var behöriga till ett yrkesprogram i gymnasieskolan: räknas ut enligt följande:

Antal elever som fått ett slutbetyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet och är behöriga till yrkesprogram aktuellt år /Antal elever som avslutat åk9 som fått eller skulle ha fått betyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet * 100

Inga beräkningar eller skattningar görs i grundregistret.

Granskning av indikatorn:

För statistiken över grundskolans slutbetyg sker maskinell granskning av samtliga variabler i webbenkäten samt textfiler i samband med registreringen. För att uppgifterna ska skickas in måste uppgiftslämnaren rätta samtliga flaggade fel. Misstänkta systematiska felaktigheter rättas efter kontakter med uppgiftslämnarna. När allt material kommit in görs ytterligare kontroller på individ-, skolenhets- och kommunnivå. Exempel på kontroller är dubblettkontroller och rimlighetskontroller. Det görs även viss samgranskning med hösten elevinsamling, i huvudsak med avseende på antal elever och svenska som andraspråk.

Resultaten har rimlighetskontrollerats kontinuerligt under arbetets gång och det finns inget som tyder på att det finns några fel från bearbetningsfasen som påverkar statistiken.

Indikatorn har rimlighetskontrollerats på makronivå.

Indikatorns tillförlitlighet

Indikatorn anses mycket tillförlitlig. Indikatorn baseras på ett totalregister och därmed är inte statistiken påverkad av osäkerheter pga. urval. De finns dock en liten risk att huvudmännen inte rapporterar in nya skolenheter till Skolverkets skolenhetsregister, som utgör ramen för undersökningen.

För mer detaljerad information se dokumentation om Grundskolan: slutbetyg.

<http://www.scb.se/uf0130>

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Indikatorn kan tas fram årligen efter att Skolverket publicerat uppgifterna i september.

Jämförbarhet över tid:

Jämförbarheten över tid anses god från 2017.

Uppgifterna rörande slutbetygen i årskurs 9 har samlats in på ett likartat sätt sedan 1988, dock förändrades betygssystemet läsåren 1997/98 och 2012/13, vilket försvårar jämförelser av betyg över tid. Vid förändringen av betygssystemet 1997/1998 försvann vissa ämnen samtidigt som andra tillkom, vilket medför att vissa ämnen inte kan jämföras mellan alla betygssystemen. Antalsuppgifter påverkas inte av förändringen i betygssystemet. Den stora strömmen av nyanlända elever för läsåret 2015/2016 har bland annat medfört en osäkerhet i att jämföra resultaten mellan olika år och framförallt vad gäller resultaten från våren 2016. Jämförelser av resultaten mellan åren bör således göras med stor försiktighet.

Jämförbarhet med den globala indikatorn:

Dess uppgifter redovisas inte globalt och avviker från den globala indikator då den visar behörighet till yrkesprogram och inte endast avslutad gymnasieutbildning. Denna nationella indikator anses viktigt i svenska sammanhang och ett komplement till 4.1.3.

Sam användbarhet:

Sam användbarhet kan göras med övrig statistik om behörighet till andra gymnasieprogram.

Referenser

<http://www.scb.se/uf0130>

Mål: 4 God utbildning för alla

Delmål: 4.1 Senast 2030 säkerställa att alla flickor och pojkar fullbordar avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet som leder till relevanta och ändamålsenliga kunskaper.

Indikator:

4.1.X Antal berättigade och deltagande barn i modersmålsundervisning på nationella minoritetsspråk

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

Skolverket och SCB

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Emma Snöilija
E-post	emma.snolilja@scb.se
Telefon	010-479 6989

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Global indikator som tas fram för att säkerställa lika tillgång till utbildning och yrkesutbildning på alla nivåer för utsatta personer, inklusive personer med funktionsnedsättning, ursprungsfolk och barn som lever under utsatta förhållanden.

Datakällor:

Grundskolan: elever per 15 oktober.

Tillgänglighet:

Antal berättigade och deltagande barn i nationella minoritetsspråk publiceras årligen av Skolverket.

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Samtliga barn som är berättigade till och deltar i nationella minoritetsspråk. Barn som är berättigade men inte har rapporterats in till skolorna ingår inte. Barn som läser i grundskolan och specialskolan och är berättigade och deltagande redovisas separat.

Variabler:

Läsår: 2018/19 och 2019/20.

Referenstid:

15 oktober eller närliggande vardag aktuellt år.

Indikatorns framställning

Urval:

Inget urval dras, indikatorn baseras på en totalundersökning.

Datainsamling:

Insamlingen till grundskolan genomförs genom att skolor eller huvudmän skickar in uppgifter till SCB.

Bortfall:

Bortfallet är litet och bedöms ha liten påverkan på tillförlitligheten i stort.

För mer detaljerad information se dokumentation om Grundskolan: elever per 15 oktober.

<http://www.scb.se/uf0104>

Bearbetning av data:

För register Grundskolan: elever per 15 oktober läggs bakgrundsuppgifter på från registret över totalbefolkningen.

Beräkning av indikatorn:

Inga beräkningar görs i indikatorn.

Inga beräkningar eller skattningar görs i grundregistret. Versionen av Register över totalbefolkningen som används är den som var aktuell den 15 oktober aktuellt år för att överensstämna med referenstiden.

Granskning av indikatorn:

Indikatorn har rimlighetskontrollerats på makronivå.

För mer detaljerad information om granskning av register indikatorn bygger på se dokumentation om Grundskolan: elever per 15 oktober.

<http://www.scb.se/uf0104>

Indikatorns tillförlitlighet

Indikator anses tillförlitlig då den bygger på register med hög kvalité. En stor brist är dock att skolorna inte får information om samtliga elever som är berättigade till modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk.

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Indikatorn kan tas fram årligen efter att Skolverket publicerat uppgifterna i april.

Jämförbarhet över tid:

Jämförbarheten över tid anses god från 2015 då lagen för modersmålsundervisning på de nationella minoritetsspråken i grund-, grundsär-, special- och sameskolan till att gälla även de barn som tillhör någon av de nationella minoriteterna men inte talar minoritetsspråket i hemmet.

Jämförbarhet med den globala indikatorn:

Dess uppgifter redovisas inte globalt. Det finns en tematisk indikator som visar andelen barn som får undervisning på sitt modersmål. Denna indikator avviker något från denna då den endast visar antalet

rapporterat berättigade till modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk.

Referenser

<http://www.scb.se/uf0104>

Mål: 4 God utbildning för alla

Delmål: 4.1 Senast 2030 säkerställa att alla flickor och pojkar fullbordar avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet som leder till relevanta och ändamålsenliga kunskaper.

Indikator:

4.1.X Andel elever som avslutat grundskola fördelat över antal år som de fått stöd i högstadiet

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

Skolverket och SCB.

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Emma Snöilja
E-post	emma.snolilja@scb.se
Telefon	010-479 6989

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Nationell indikator som tas fram för att säkerställa lika tillgång till utbildning och yrkesutbildning på alla nivåer för utsatta personer, inklusive personer med funktionsnedsättning, ursprungsfolk och barn som lever under utsatta förhållanden.

Datakällor:

Grundskolan: elever per 15 oktober.

Grundskolan: Slutbetyg.

Tillgänglighet:

Uppgifter om stöd i grundskolan och behörighet till gymnasieskolan publiceras årligen av Skolverket.

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Samtliga barn som får stöd under årskurs 7-9 i grundskolan.

Variabler:

År: 2017-2019

Kön: Flickor, Pojkar.

Svensk/utländsk bakgrund: Svensk bakgrund, Utländsk bakgrund.

Föräldrarnas utbildningsnivå: Förgymnasial, gymnasial och eftergymnasial.

Antal år fått stöd/åtgärdsprogram i högstadiet: Inget stöd, Ett års stöd, Två års stöd, Tre års stöd.

Referenstid:

För grundskolan: elever 15 oktober är referenstiden 15 oktober eller närliggande vardag aktuellt år.

För grundskolan: slutbetyg är referenstiden aktuell vårtermin.

Indikatorns framställning

Urval:

Inget urval dras, indikatorn baseras på totalundersökningar.

Datainsamling:

Insamlingen till grundskolan och grundskolan slutbetyg genomförs genom att skolor eller huvudmän skickar in uppgifter till SCB.

Bortfall:

Bortfallet är litet och bedöms ha liten påverkan på tillförlitligheten i stort.

För mer detaljerad information se dokumentation om Grundskolan: elever per 15 oktober.

<http://www.scb.se/uf0104>

För mer detaljerad information se dokumentation om Grundskolan: slutbetyg.

<http://www.scb.se/uf0101>

Bearbetning av data:

För register Grundskolan: elever per 15 oktober och slutbetyg läggs bakgrundsuppgifter på från registret över totalbefolkningen.

Beräkning av indikatorn:

Inga beräkningar görs i indikatorn.

Inga beräkningar eller skattningar görs i grundregistret. Versionen av Register över totalbefolkningen som används för Grundskolan: elever per 15 oktober är den som var aktuell den 15 oktober aktuellt år för att överensstämja med referenstiden. För Grundskolan: slutbetyg används både version sista december aktuellt år samt sista juni aktuellt år.

Granskning av indikatorn:

Indikatorn har rimlighetskontrollerats på makronivå.

För mer detaljerad information om granskning av register indikatorn bygger på

se dokumentation om Grundskolan: elever per 15 oktober och dokumentation om Grundskolan: slutbetyg.

<http://www.scb.se/uf0104>

<http://www.scb.se/uf0101>

Indikatorns tillförlitlighet

Indikator anses tillförlitlig då den bygger på register med hög kvalité.

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Indikatorn kan tas fram årligen efter att Skolverket publicerat uppgifterna i april respektive september.

Jämförbarhet över tid:

Jämförbarheten över tid anses god från 2017.

Uppgifterna rörande slutbetygen i årskurs 9 har samlats in på ett likartat sätt sedan 1988, dock förändrades betygssystemet läsåren 1997/98 och 2012/13, vilket försvårar jämförelser av betyg över tid. Vid förändringen av betygssystemet 1997/1998 försvann vissa ämnen samtidigt som andra tillkom, vilket medför att vissa ämnen inte kan jämföras mellan alla betygssystemen. Antalsuppgifter påverkas inte av förändringen i betygssystemet. Den stora strömmen av nyanlända elever för läsåret 2015/2016 har bland annat medfört en osäkerhet i att jämföra resultaten mellan olika år och framförallt vad gäller resultaten från våren 2016. Jämförelser av resultaten mellan åren bör således göras med stor försiktighet.

Jämförbarhet med den globala indikatorn:

Dessa uppgifter redovisas inte globalt. Indikatorn har tagits fram för att bättre nationellt följa upp målet att senast 2030 avskaffa skillnaderna mellan könen inom utbildningsområdet och säkerställa lika tillgång till utbildning och yrkesutbildning på alla nivåer för utsatta personer, inklusive personer med funktionsnedsättning, ursprungsfolk och barn som lever under utsatta förhållanden.

Referenser

<http://www.scb.se/uf0104>

<http://www.scb.se/uf0101>

Mål: 4 God utbildning för alla

Delmål: 4.2 Senast 2030 säkerställa att alla flickor och pojkar har tillgång till förskola av god kvalitet som ger omvårdnad och förbereder dem för att börja grundskolan.

Indikator:

4.2.2(N) Deltagande i organiserat lärande fördelat på kön och åldersgrupper.

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

Skolverket och SCB.

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Emma Snöilija
E-post	emma.snolilja@scb.se
Telefon	010-479 6989

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Nationell indikator som tas fram för att säkerställa att alla flickor och pojkar har tillgång till förskola av god kvalitet som ger omvårdnad och förbereder dem för att börja obligatoriska skolan.

Datakällor:

Förskola: Barn och personal per 15 oktober.

Tillgänglighet:

Andel barn i förskolan publiceras årligen av Skolverket.

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Samtliga barn i förskolan per 15 oktober aktuellt år. Barn som inte var folkbokförda 2019-12-31 ingår inte.

Variabler:

Åldersgrupper: 1-3, 4-5 och 1-5 år.

Kön: Flickor, Pojkar.

Svensk/utländsk bakgrund: Svensk bakgrund, Utländsk bakgrund.

Föräldrarnas utbildningsnivå: Förgymnasial, gymnasial och eftergymnasial.

Referenstid:

15 oktober eller närliggande vardag aktuellt år.

Indikatorns framställning

Urval:

Inget urval dras, indikatorn baseras på en totalundersökning.

Datainsamling:

Verksamheter eller huvudmän skickar in sina uppgifter till insamlingen Förskola: Barn och personal per 15 oktober den 15 oktober eller närliggande vardag årligen.

Bortfall:

Bortfallet är litet och anses inte påverka indikatorn.

För mer detaljerad information se dokumentation om Förskola: Barn och personal per 15 oktober.

<http://www.scb.se/uf0130>

Bearbetning av data:

De insamlade uppgifterna kompletteras med uppgifter från registret över totalbefolkningen för de barn som är folkbokförda.

Beräkningar av indikatorn:

Andel barn i förskolan i ålder 1-3, 4-5 och 1-5: räknas ut enligt följande:

$$\left(\frac{\text{Antal barn i förskola i aktuell ålder som är folkbokförda den sista december aktuellt år}}{\text{Antal barn i registret över totalbefolkningen i aktuell ålder}} \right) * 100$$

Inga beräkningar eller skattningar görs i grundregistret. Versionen av register över totalbefolkningen som används är sista december aktuellt år, vilket innebär att det skiljer ca 2,5 månad från referenstiden av Förskola: Barn och personal per 15 oktober, detta antas inte ha några stora effekter på indikator.

Granskning av indikatorn:

För statistiken över barn och personal i förskolan granskas huvudmännens uppgifter i samband med att de lämnas via SCB:s elektroniska insamlingssystem. När allt material kommit in görs ytterligare granskning. Där det finns misstänkta felaktigheter återkontaktas huvudmännen varvid uppgifterna bekräftas eller rättas. Kontroller görs också på kommunnivå avseende antalsförändringar genom jämförelser med föregående insamlingsperiods uppgifter. Inga indikationer finns på att statistiken skulle vara påverkad av bearbetningsfel, men inga särskilda studier har genomförts kring detta.

Resultaten har rimlighetskontrollerats kontinuerligt under arbetets gång och det finns inget som tyder på att det finns några fel från bearbetningsfasen som påverkar statistiken.

Indikatorn har rimlighetskontrollerats på makronivå.

Indikatorns tillförlitlighet

Indikatorn anses mycket tillförlitlig. Indikatorn baseras på ett totalregister och därmed är inte statistiken påverkad av osäkerheter pga. urval. De finns dock en liten risk att verksamheter inte rapporterats in i förskoleregistret, som utgör ramen för undersökningen.

För mer detaljerad information se dokumentation om Förskola: Barn och personal per 15 oktober.

<http://www.scb.se/uf0130>

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Indikatorn kan tas fram årligen efter att Skolverket publicerat uppgifterna i april.

Jämförbarhet över tid:

Jämförbarheten över tid anses god.

Jämförbarhet med den globala indikatorn:

Dess uppgifter redovisas inte globalt och avviker från den globala indikator då den inkluderar barn mer än ett år yngre än den obligatoriska skolåldern. Denna nationella indikator anses viktigt i svenska sammanhang och ett komplement till 4.2.2.

Samvärdbarhet:

Samvärdbarhet kan göras med indikator 4.2.2 för att se totala antalet 6-åriga barn i förskoleklass och obligatorisk skola.

Referenser

<http://www.scb.se/uf0130>

Mål: 4 Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla

Delmål: 4.3 Senast 2030 säkerställa alla kvinnor och mäns lika tillgång till yrkesutbildning och eftergymnasial utbildning, inklusive högskoleutbildning, av god kvalitet till en överkomlig kostnad.

Indikator:

4.3.2(N) Andel registrerade studenter inom högskola/universitet 2 år och längre (ISCED 5-8). Deltagande i högskola/universitet som en andel av motsvarande åldersgrupp

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

UKÄ och SCB.

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Emma Snöilja
E-post	emma.snolilja@scb.se
Telefon	010-479 6989

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Nationell indikator som tas fram för att säkerställa alla kvinnor och män lika tillgång till högskoleutbildning, av god kvalitet till en överkomlig kostnad.

Datakällor:

Studenter och examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Doktorander och examina i högskoleutbildning på forskarnivå.

Tillgänglighet:

Antal registrerade i högskoleutbildning publiceras årligen av Universitetskanslersämbetet (UKÄ).

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Samtliga individer som deltagit i högskoleutbildning på grundnivå, avancerad nivå eller forskarutbildning aktuellt år. Endast individer som är folkbokförda i Sverige ingår.

Variabler:

Åldersgrupper: 19-24, 25-29 och 30-34, 35+.

Kön: Man, Kvinna

Föräldrarnas utbildningsnivå; Förgymnasial, Gymnasial, Eftergymnasial < 3 år, Eftergymnasial >= 3 år.

Svensk/Utländsk bakgrund: Svensk bakgrund, Utländsk bakgrund.

Referenstid:

Aktuellt läsår.

Indikatorns framställning

Urval:

Nej, totalregister.

Datainsamling:

För information se dokumentation om Studenter och examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå.

<https://www.scb.se/UF0205>

och Doktorander och examina i högskoleutbildning på forskarnivå.

<http://www.scb.se/uf0204>

Bortfall:

Objektsbortfall kan uppstå om en student inte registreras i det administrativa registret fast den faktiskt är en student vid det lärosätet. Det finns inte några indikationer från lärosätena att detta är vanligt förekommande. Baserat på detta bedöms inte denna osäkerhetskälla påverka statistiken något nämnvärt.

Ett visst partiellt bortfall av uppgifter i de insamlade variablerna kan förekomma. Kontroller och granskning minskar det partiella bortfallet och det finns inget som tyder på att återstående skulle påverka statistiken i någon större utsträckning.

För mer detaljerad information se dokumentation om Studenter och examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå.

<https://www.scb.se/UF0205>

och Doktorander och examina i högskoleutbildning på forskarnivå.

<http://www.scb.se/uf0204>

Bearbetning av data:

De insamlade uppgifterna kompletteras med bakgrundsuppgifter från registret över totalbefolkningen.

Beräkning av indikatorn:

Andel individer i högskoleutbildning i ålder 19-24, 25-29, 30-34: räknas ut enligt följande:

$$\frac{(\text{Antal individer i högskoleutbildning på grund- avancerad nivå och i forskarutbildning i aktuell ålder} - \text{minus icke folkbokförda individer})}{\text{Antal individer i registret över totalbefolkningen i aktuell ålder}} * 100$$

Inga beräkningar eller skattningar görs i grundregistret. Referenstiden för register över totalbefolkningen som används är 31 december aktuellt år.

Granskning av indikatorn:

Indikatorn har rimlighetskontrollerats på makronivå.

För information om granskning av register indikatorn bygger på se dokumentation om Studenter och examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå.

<https://www.scb.se/UF0205>

och Doktorander och examina i högskoleutbildning på forskarnivå.

<http://www.scb.se/uf0204>

Indikatorns tillförlitlighet

Indikator anses mycket tillförlitlig då den bygger på register med hög kvalitet.

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Indikatorn kan tas fram årligen efter att UKÄ publicerat uppgifterna i oktober för studerande på högskolenivå och i april för doktorander.

Jämförbarhet över tid:

Jämförbarheten från och med 2004 anses god.

För mer detaljerad information se dokumentation om Studenter och examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå.

<https://www.scb.se/UF0205>

och Doktorander och examina i högskoleutbildning på forskarnivå.

<http://www.scb.se/uf0204>

Jämförbarhet med den globala indikatorn:

Dessa uppgifter redovisas inte globalt utan är framtagen för att bättre passa nationella förhållanden. I Sverige är ca 60 procent av högskolestuderande över 24 år och den tematiska indikatorn 4.3.2 blir missvisande då den redovisar samtliga studerande delat på totala antalet folkbokförda individer i ålder 19-23 år. Denna nationella indikator har därför tagits fram som ett komplement till 4.3.2.

Referenser

<https://www.scb.se/UF0205>

<http://www.scb.se/uf0204>

Mål: 4 Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla

Delmål: 4.3 Senast 2030 säkerställa alla kvinnor och mäns lika tillgång till yrkesutbildning och eftergymnasial utbildning, inklusive högskoleutbildning, av god kvalitet till en överkomlig kostnad.

Indikator:

4.3.X Andelen övergångna från gymnasieskolan till högskolestudier efter föräldrarnas utbildningsnivå, utländsk bakgrund och betyg

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

SCB, Skolverket och UKÄ.

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Emma Snöilja
E-post	emma.snolilja@scb.se
Telefon	010-479 6989

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Nationell indikator som tas fram för att säkerställa alla kvinnor och män lika tillgång till högskoleutbildning, av god kvalitet till en överkomlig kostnad.

Datakällor:

Registret över totalbefolkningen.

Studenter och examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Gymnasieskolans betygsuppgifter.

Tillgänglighet:

Antal registrerade i högskoleutbildning publiceras årligen av Universitetskanslersämbetet (UKÄ). Skolverket publicerar årligen betygsuppgifter från gymnasieskolan.

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Samtliga folkbokföra individer från aktuell.

Variabler:

Kön: Man, Kvinna

Föräldrarnas utbildningsnivå; Förgymnasial, Gymnasial, Eftergymnasial < 3 år, Eftergymnasial >= 3 år.

Svensk/Utländsk bakgrund: Svensk bakgrund, Utländsk bakgrund.

Referenstid:

För att födda 1994 skulle haft möjlighet att gå i gymnasieskolan användes Registret över totalbefolkningen från 31 december 2013, då de var 19 år. Referenstiden för Gymnasieskolan betygsuppgifter är aktuellt läsår, i detta fall används samtliga år den aktuella populationen skulle kunnat gå ut gymnasieskolan. Som övergången till högskolan räknas den person som inom 25 år från födelseåret registrerat sig/tagit poäng på någon kurs i högskolan. För födda 1994 är senaste året 2019.

Indikatorns framställning

Urval:

Inget urval dras, indikatorn baseras på totalundersökningar.

Datainsamling:

För information se dokumentation om registret över totalbefolkningen.

<https://www.scb.se/BE0101>

För information se dokumentation om Gymnasieskolan betygsuppgifter.

<http://www.scb.se/uf0102>

För information se dokumentation om Studenter och examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå.

<https://www.scb.se/UF0205>

Bortfall:

Objektsbortfall kan uppstå om en student/eleven inte registreras i det administrativa registret fast den faktiskt är en student vid det lärosätet/elev vid gymnasieskola. Det finns inte några indikationer att detta är vanligt förekommande. Baserat på detta bedöms inte denna osäkerhetskälla påverka statistiken något nämnvärt.

Ett visst partiellt bortfall av uppgifter i de insamlade variablerna kan förekomma. Kontroller och granskning minskar det partiella bortfallet och det finns inget som tyder på att återstående skulle påverka statistiken i någon större utsträckning.

För information se dokumentation om Gymnasieskolan betygsuppgifter.

<http://www.scb.se/uf0102>

För mer detaljerad information se dokumentation om Studenter och examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå.

<http://www.scb.se/uf0204>

Beräkning av indikatorn:

Andelen övergångna från gymnasieskolan till högskolestudier räknas ut enligt följande:

$$\frac{\text{Antal folkbokförda individer i aktuell ålder och aktuellt år i högskoleutbildning på grund- avancerad nivå}}{\text{Antal individer i registret över totalbefolkningen i aktuell ålder och aktuellt år}} * 100$$

Inga beräkningar eller skattningar görs i grundregistren. Referenstiden för register över totalbefolkningen som används är 31 december aktuellt år.

Granskning av indikatorn:

Indikatorn har rimlighetskontrollerats på makronivå.

För information se dokumentation om registret över totalbefolkningen.

<https://www.scb.se/BE0101>

För information se dokumentation om Gymnasieskolan betygsuppgifter.

<http://www.scb.se/uf0102>

För information se dokumentation om Studenter och examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå.

<https://www.scb.se/UF0205>

Indikatorns tillförlitlighet

Indikator anses mycket tillförlitlig då den bygger på register med hög kvalitet.

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Indikatorn kan tas fram årligen.

Jämförbarhet över tid:

Jämförbarheten över tid försvåras av förändringar i utbildningssystemet. För gymnasieskolans betygsuppgifter är statistiken från och med 1997 till och med 2010 är jämförbar. I juli 2011 trädde en ny gymnasiereform (Gy11) i kraft. Den gäller from läsåret 2011/12 för elever som gick i årskurs 1. Flera förändringar har skett i och med gymnasiereformen. I samband med gymnasiereformen har även nya program och en ny betygsskala införts. Juni 2015 upphörde övergångsregler för de elever vilka påbörjat gymnasiet innan läsåret 2011/12. Från och med 2014 påbörjas en ny tidsserie då elever som avslutar gymnasieskolans nationella program med examensbevis finns med i statistiken.

För mer detaljerad information se dokumentation om Gymnasieskolan betygsuppgifter.

<http://www.scb.se/uf0102>

För studenter och examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå är jämförbarheten från och med 2004 anses god.

För mer detaljerad information se dokumentation om Studenter och examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå.

<http://www.scb.se/uf0205>

Jämförbarhet med den globala indikatorn:

Dessa uppgifter redovisas inte global. Den tematiska indikatorn 4.3.2 redovisar samtliga studerande delat på totala antalet folkbokförda individer i ålder 19-23 år. Denna nationella indikator har tagits fram som ett komplement till 4.3.2.

Referenser

<https://www.scb.se/BE0101>

<http://www.scb.se/uf0102>

<https://www.scb.se/UF0205>

Mål: 4 God utbildning för alla

Delmål: 4.4 Till 2030 väsentligen öka det antal ungdomar och vuxna som har relevanta färdigheter, däribland tekniska färdigheter och yrkeskunnande, för sysselsättning, anständigt arbete och entreprenörskap.

Indikator:

4.4.3(N) Fördelning av befolkningen efter högsta avslutade utbildningsnivå (förgymnasial, gymnasial, eftergymnasial kortare än 3 år och eftergymnasial 3 år och längre) efter åldersgrupper och kön

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

SCB

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Ann-Charlott Larsson
E-post	Lotta.larsson@scb.se
Telefon	010-479 63

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Nationell indikator som tas fram för att mäta fördelning av befolkningen efter högsta avslutade utbildningsnivå.

Datakällor:

Befolkningens utbildning (UREG = Utbildningsregistret).

Tillgänglighet:

Uppgifterna publiceras årligen på SCB:s webbsida.

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Populationen utgörs av de personer som skulle ha varit folkbokförda i Sverige den 31 december aktuellt år, om de lagar, förordningar och andra regler som gäller folkbokföringen hade efterlevts utan fel. Objekten utgörs av poster i Registret över totalbefolkningen (RTB) version 31 december aktuellt år, där varje post motsvarar en person. Såväl observationsobjekt som målobjekt är individer.

Variabler:

Åldersgrupper: 16-24, 25-34, 35-44, 45-64.

Kön: Kvinnor, Män

Referenstid:

Referenstiden är årsskifte för den folkbokförda befolkningen och avklarad utbildning till och med vårterminen före aktuellt årsskifte. Exempel: årgång 2018 avser befolkningen 2018-12-31 och avklarad utbildning till och med vårterminen 2018.

Indikatorns framställning

Urval:

Inget urval dras, indikatorn baseras på en totalundersökning.

Datainsamling:

Uppgifter till Utbildningsregistret samlas in från flera olika källor som rör utbildning.

För mer detaljerad information se dokumentation om Befolkningens utbildning.

www.scb.se/uf0506

Bortfall:

Eftersom statistiken över befolkningens utbildning är registerbaserad, förekommer inget objektsbortfall i egentlig mening. I Utbildningsregistret förekommer dock partiellt bortfall i den meningen att personer dels/helt kan sakna uppgift om utbildning, dels kan sakna uppgift om en viss avklarad utbildning (men har uppgift avseende annan utbildning). Personer som aldrig har gått i skola redovisas också som bortfall/uppgift saknas. Ingen möjlighet finns dock att kontrollera vilka som saknar uppgift om utbildning och vilka som helt saknar utbildning.

Det partiella bortfallet (uppgift om högsta utbildning saknas) påverkar framför allt redovisningen av utrikes föddas utbildningsbakgrund.

För mer detaljerad information se dokumentation om Befolkningens utbildning.

www.scb.se/uf0506

Bearbetning av data:

Uppgifterna om utbildning från källregistren kodas enligt Svensk utbildningsnomenklatur (SUN 2000). Därefter läggs alla utbildningar i Utbildningsregistrets ackumulerade s.k. "bruttofil". Med hjälp av prioriteringsregler väljs därefter den högsta utbildningen för varje person. Det är från denna "personfil" med varje persons för närvarande högsta utbildning de statistiska uppgifterna huvudsakligen hämtas.

Prioriteringsreglerna bygger i första hand på utbildningens nivå och antagande om kvaliteten i olika källregister. Detta kan leda till bearbetningsfel om den riktiga högsta utbildningen finns i ett källregister som är lågt prioriterat. Vid klassificeringen av utbildningsnivå och utbildningsinriktning enligt SUN 2000 kan det förekomma bearbetningsfel när Utbildningsregistret har använt uppgifter som översatts från gamla SUN till SUN 2000.

Några formella studier har inte gjorts för att närmare kvantifiera de osäkerheter som uppstår till följd av bearbetningsfel men med den kännedom som finns om källorna till Utbildningsregistret bedöms de vara små.

För mer detaljerad information om hur valet av personens högsta utbildning görs, se Dokumentation av statistikens framställning (StaF) på SCB:s webbplats, www.scb.se/uf0506.

Beräkning av indikatorn:

Andel av befolkning med högst avslutade utbildningsnivå (förgymnasial, gymnasial, eftergymnasial kortare än 3 år, eftergymnasial 3 år eller längre) räknas ut enligt följande:

Antal personer med aktuell utbildningsnivå i aktuell åldersgrupp / Antal personer i registret över totalbefolkningen i aktuell åldersgrupp den 31 december aktuellt år * 100

Inga beräkningar eller skattningar görs i grundregistret.

Granskning av indikatorn:

Granskning av utbildningsregistret sker i flera olika steg. Data till utbildningsregistret samlas in från flera olika register på SCB där materialet granskats vid framtagning av respektive register.

Vid datainsamlingen från administrativa källor utanför SCB, som exempelvis Arbetsförmedlingen, används en mall för databeställningar där population, referenstid och variabler specificeras. När datamaterialet kommer till SCB kontrolleras att levererat material motsvarar det som angetts i beställningen.

SCB:s enkätenhet samlar in det frågeformulär som årligen går ut till nyinvandrade utrikesfödda och som utgör en indatakälla till Utbildningsregistret. De inkomna frågeformulärens granskas i flera olika skeden av bearbetningen. Inflödet följs upp och jämförelser görs med tidigare år med avseende på svarsfrekvenser och ett flertal processvariabler.

Rimlighetskontroller görs även på mikro- och makronivå under framtagningen av registret.

För mer detaljerad information se dokumentation om Befolkningens utbildning.

www.scb.se/uf0506

Granskning av indikator har rimlighetskontrollerats på makronivå.

Indikatorns tillförlitlighet

Populationen till Utbildningsregistret hämtas från Registret över totalbefolkningen (RTB) som bedöms allmänt vara mycket tillförlitligt. Variabelvärdena i statistiken över befolkningens utbildning baseras på en mängd olika statistikkällor och den totala kvaliteten är en funktion av dessa statistikkällors kvalitet.

Syftet med statistiken från Utbildningsregistret är att beskriva utbildningsnivå och utbildningsinriktning gällande högsta utbildning för varje person i Sveriges befolkning. Fel kan exempelvis uppstå när någon avklarad utbildning saknas, när informationen om avklarade utbildningar är ofullständig t.ex. gällande utbildningens längd eller huvudsakligt innehåll, när prioriteringen av källorna till utbildningsregistret gör att högsta utbildning väljs på ett felaktigt sätt eller när högsta utbildning kodas enligt SUN 2000 på ett felaktigt sätt. Uppgifter om högsta avklarade utbildning hämtas i första hand från källor/register som förmodas ha god kvalitet. Detta innebär att det har gjorts en prioritering av källorna efter hur kvaliteten i respektive källa antas vara.

Statistiken över befolkningens utbildning är en totalundersökning och inga osäkerhetsintervall beräknas.

Inga specifika osäkerhetsmått tas fram för indikatorn. Indikatorn anses generellt vara mycket tillförlitlighet men för gruppen utrikesfödda är andelen med okänd utbildning stor vilket bör tas i beaktning i jämförelse med gruppen inrikes födda.

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Publicering sker en gång per år.

Jämförbarhet över tid:

Indikatorn kan jämföras över tid men med försiktighet över längre tidsserier. Utbildningsregister som indikator bygger på strävar hela tiden efter att öka registrets kvalitet, t.ex. genom att nya källor kan användas. Detta gör att försiktighet måste iaktas vid studier av tidsserier. Till version 2011 av Utbildningsregistret upptäcktes ett bearbetningsfel i källa Komvux som påverkade redovisningen av gymnasiala utbildningsnivåer, inriktningar och utbildningsgrupper. För mer information om de viktigaste förändringarna sedan 1990 och som framför allt minskar bortfallet i Utbildningsregistret då man får in uppgifter från utländska utbildningar se dokumentation om Befolkningens utbildning.

www.scb.se/uf0506

Referenser

www.scb.se/uf0506

Mål: 4 God utbildning för alla

Delmål: 4.4 Till 2030 väsentligen öka det antal ungdomar och vuxna som har relevanta färdigheter, däribland tekniska färdigheter och yrkeskunnande, för sysselsättning, anständigt arbete och entreprenörskap.

Indikator:

4.4.X Fördelning av befolkningen i åldern 30-64 år efter högsta avslutade utbildningsnivå

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

SCB.

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Ann-Charlott Larsson
E-post	Lotta.larsson@scb.se
Telefon	010-479 63 14

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Nationell indikator som tas fram för att säkerställa att till 2030 väsentligen öka det antal ungdomar och vuxna som har relevanta färdigheter, däribland tekniska färdigheter och yrkeskunnande, för sysselsättning, anständigt arbete och entreprenörskap.

Datakällor:

Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC).

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Populationen utgjordes av ett urval av folkbokförda personer 16 år och äldre.

Variabler:

Kön: Kvinnor, Män.

Utbildningsnivå: Förgymnasial utbildning, Gymnasial utbildning, Eftergymnasial utbildning

Svensk/utländsk bakgrund: Svenska bakgrund och utländsk bakgrund.

Referenstid:

2016-2017.

Indikatorns framställning

Urval:

Urvalet till ULF/SILC bestod 2016-2017 sammantaget av 19 800 individer i åldrarna 16 år och äldre som drogs ifrån Registret över totalbefolkningen (RTB). Urvalen dras som stratifierat urval med obundet slumpmässigt urval inom respektive stratum. Urvalen till ULF och SILC dras ett i taget där ramen korrigeras efter första urvalet så att en individ endast kan väljas en gång.

För mer detaljerad information se dokumentation om undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC).

<http://www.scb.se/le0101>

Datainsamling:

Uppgifter till ULF/SILC samlas in av intervjuare vid SCB genom datorstödda telefonintervjuer enligt ett framtaget frågeformulär. Frågorna är inlagda i ett datorprogram och läses upp av intervjuaren som också registrerar svaren i datorn.

Bortfall:

För 2016-2017 års undersökning uppgick bortfallet i ULF/SILC till 49,4 procent för gruppen 16 år och äldre. Det partiella bortfallet – att det saknas svar på enstaka frågor från intervjun – är ungefär 1-5 procent för de årligen återkommande frågorna.

För mer detaljerad information se dokumentation om undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC).

<http://www.scb.se/le0101>

Bearbetning av data:

Eftersom endast en mindre del av variablerna/uppgifterna i undersökningen består av kodade värden är konsekvenserna av bearbetningsfelen på statistiken tillförlitlighet marginella. När det gäller bearbetningsfel som orsakas av fel i programmeringen (felaktig programkod) har inga sådana fel inträffat under de senaste åren.

Beräkning av indikatorn:

Fördelning av befolkningen i åldern 30-64 år efter högsta avslutade utbildningsnivå:

Antal personer efter aktuell högsta avslutade utbildningsnivå / Antal personer i befolkningen * 100

Granskning av indikatorn:

Indikatorn har rimlighetskontrollerats på makronivå.

För information om granskning av data indikatorn bygger på se dokumentation om undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC).

<http://www.scb.se/le0101>

Indikatorns tillförlitlighet

Indikatorns tillförlitlighet anses god men osäkerhetskällor som har störst betydelse är urval (beror på att ett specifikt urval undersökts), bortfall (beror på att svar helt eller delvis saknas för vissa personer i urvalet) samt mätning (beror främst på att frågor eller svar missförstås). Bortfallsfelet har troligtvis minskat genom kalibrering.

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Indikatorn kan tas fram årligen.

Jämförbarhet över tid:

Jämförbarheten i statistiken anses vara god för de senaste åren i både ULF och SILC. De förändringar som genomförts i ULF och som finns

beskrivna i dokumentationen påverkar jämförbarheten men perioden 2014 – 2020 anses utgöra en i princip obruten tidsserie för personer med funktionsnedsättning. För SILC anses jämförbarheten vara god för åren 2008 och framåt medan data för åren innan 2008 är av något sämre kvalitet och därför bör användas med försiktighet.

För information om granskning av data indikatorn bygger på se dokumentation om undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC).

<http://www.scb.se/le0101>

Referenser

<http://www.scb.se/le0101>

SCB

Mål: 10 Minskad ojämlikhet inom och mellan länder

Delmål: 10.2 Till 2030 möjliggöra och verka för att alla människors, oavsett ålder, kön, funktionsnedsättning, ras, etnicitet, ursprung, religion eller ekonomisk eller annan ställning, blir inkluderade i det sociala, ekonomiska och politiska livet.

Indikator:

10.2.2b(N) Deltar oftast i politiska diskussioner

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

Statistiska centralbyrån (SCB).

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Charlotte Samuelsson
E-post	charlotte.samuelsson@scb.se
Telefon	010-479 48 17

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Indikatorn är nationell och tas fram för att kunna beskriva såväl förändring över tid som nuläge gällande andel i befolkningen, fördelat på olika grupper såsom kvinnor och män, som oftast deltar i politiska diskussioner.

Datakällor:

Källa: SCB: Undersökningarna av levnadsförhållanden.

Tillgänglighet:

Indikatorn omfattas av den årliga publiceringen av Undersökningarna av levnadsförhållanden de år den finns med i undersökningen:

www.scb.se/ulf

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Personer 16–84 år, folkbokförda i Sverige.

Variabler:

Indikatorn redovisas i detta sammanhang fördelat på följande grupper:

Kön	Avser registeruppgift, om urvalspersonen är kvinna eller man.
Ålder födelseår	Avser registeruppgift baserat på urvalspersonens och avser urvalspersonens ålder den 31 december respektive undersökningsår. Den åldersindelning som är vald är den så kallade indelningen av ålder:
ENAR- 64 år, 84 år	16-19 år, 20-29 år, 30-39 år, 40-49 år, 50-59 år, 60-65-74 år och 75-84 år. Eftersom den övre åldersgränsen i undersökningen var fram till och med 2001 (undantaget 1988–89) är det urvalspersoner 16–84 år som redovisas för att möjliggöra tidsjämförelse för samma åldersgrupp.
Inrikes född avser	Avser registeruppgift om födelseland. Inrikes födda urvalspersoner som är födda i Sverige.
Utrikes född avser Sverige.	Avser registeruppgift om födelseland. Utrikes födda urvalspersoner som är födda i ett annat land än Sverige.
Utbildningsnivå har registeruppgift	Avser vilken högsta avslutade utbildning urvalspersonen och baseras från och med 2014 helt på registeruppgift. Innan dess baseras uppgifterna antingen på registeruppgifter eller, för de som saknade eller som inte verifierade registeruppgift, på svar intervjufrågor. Förgymnasial utbildning omfattar t.ex. utbildning på folkskola, realskola, grundskola och enhetskola. Gymnasial utbildning omfattar t.ex. utbildning på gymnasieskola, fackskola och yrkesskola. Eftergymnasial utbildning omfattar t.ex. universitet- och högskoleutbildningar.

Referenstid:

Indikatorn redovisas uppdelat på så kallade dubbelår, 1980–81, 2014–15 osv.

Indikatorns framställning

Urval:

Undersökningarna av levnadsförhållanden är en urvalsundersökning. Urvalet dras från SCB:s Registret över totalbefolkningen (RTB). Urvalet dras som stratifierat urval med obundet slumpmässigt urval inom respektive stratum.

Datainsamling:

Datainsamlingen pågår under större delen av året och sker huvudsakligen genom telefonintervjuer. Under åren 1980–2005 genomfördes insamlingen till största del genom besöksintervjuer.

Frågeformulär finns publicerade på SCB:s webbsida:

<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-ulf-silc/produktrelaterat/Fordjupad-information/ulfsilc--intervjuformular/>

Bortfall:

Bortfallet har ökat från 14 procent år 1980 till 48 procent år 2018. En betydande del av bortfallsökningen har skett under åren efter 2008. Både andelen vägrare och andelen ej anträffbara har ökat, men andelen ej anträffbara har ökat i störst utsträckning och utgjort en stor del av bortfallsökningen under de senaste åren.

Mer utförlig information om bortfallsutvecklingen, bland annat fördelat på kön, ålder, utbildningsnivå samt inrikes och utrikes födda, finns på SCB:s webbplats:

<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-ulf-silc/produktrelaterat/Fordjupad-information/bortfallsutvecklingen-i-ulf/>

När resultaten beräknas används vikter som tar hänsyn till urvalsdesign och bortfall. Vid bortfall kan det vara så att vissa grupper av urvalet svarar i mindre utsträckning än övriga, till exempel kan män och yngre svara i mindre grad än kvinnor och äldre. Om de grupper som svarat i mindre utsträckning har en annan fördelning på undersökningsvariablerna än övriga kan detta ha en snedvridande effekt på resultatet. För att minska denna skevhet har så kallade kalibreringsvikter använts.

Bearbetning av data:

Ingen kodning, imputering eller annan databearbetning görs med avseende på indikatorn Deltar oftast i politiska diskussioner.

Beräkning av indikatorn:

Indikatorn Deltar oftast i politiska diskussioner avser andel intervjupersoner som har svarat att påstående 4 passar bäst in på dem själva på nedan fråga:

År 1980-2005:

Hur brukar du själv göra om du är med i ett sällskap, där samtalet kommer in på politiska frågor?

Vilken av de här beskrivningarna tycker du passar bäst in på dig själv?

SVARSKORT VISAS MED FÖLJANDE (år 1980–2005, besöksintervjuer)

1. Jag brukar inte bry mig om att lyssna när folk börjar prata om politik
2. Jag brukar nog lyssna, men jag lägger mig aldrig i diskussionen
3. Det händer ibland, men inte så ofta, att jag säger vad jag själv tycker
4. Jag brukar för det mesta vara med i diskussionen och säga min åsikt

År 2008-2018

Så en fråga om hur du själv brukar göra när samtal kommer in på politik. Jag kommer läsa upp fyra påståenden och jag vill att du berättar vilket som passar bäst in på dig.

1. Jag brukar inte bry mig om att lyssna när folk börjar prata om politik.
2. Jag brukar nog lyssna, men jag lägger mig aldrig i diskussionen.
3. Det händer ibland, men inte så ofta, att jag säger vad jag själv tycker.
4. Jag brukar för det mesta vara med i diskussionen och säga min åsikt.

Från och med 2014 är påstående 3 nedkortat genom att bisatsen "men inte så ofta" är borttagen.

Granskning av indikatorn:

Indikatorn omfattas av det standardprogram som tagits fram för undersökningens återkommande indikatorer, det vill säga samma programmering används år för år förutsatt att ingen ändring gjorts i formuläret. Granskning av härledd indikator görs dels genom en jämförelse med rådata, dels genom att utfall jämförs med tidigare års resultat.

Indikatorns tillförlitlighet

För att bedöma tillförlitligheten i undersökningsresultaten måste man ta hänsyn till en rad faktorer som kan medföra fel i resultaten. Med fel menas här att skattningen av en parameters värde skiljer sig från dess sanna värde. De olika typer av fel som kan påverka skattningar vid undersökningar av denna typ är framför allt urvalsfel, täckningsfel, mätfel, bearbetningsfel och bortfallsfel. Mer information om statistikens kvalitet finns på SCB:s webbplats www.scb.se/ulf

Till varje punktskattning (p) anges i tabellerna det 95-procentiga konfidensintervallet ($\pm v$). Den övre gränsen för konfidensintervallet bildas genom att beräkna p+v och den nedre gränsen genom att beräkna p-v. Med ett 95-procentigt konfidensintervall menas att intervallet i genomsnitt täcker det sanna värdet i 95 fall av 100 om andra fel än slumpfel är försumbara. Något förenklat kan sägas att om konfidensintervallen från två grupper inte överlappar varandra så har man en statistiskt säkerställd skillnad mellan de båda grupperna.

Punktskattningar och konfidensintervall har beräknats med SAS-programmet CLAN. CLAN använder hjälpinformation om urvalspersonerna hämtad från Registret över totalbefolkningen (RTB), Utbildningsregistret (UREG) och Inkomst- och taxeringsregistret (IoT). Mer om detta finns att läsa i den dokumentation om statistikens framtagning som finns på SCB:s webbplats: www.scb.se/ulf

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Indikatorn har i stort sett varit inkluderad i undersökningen varje år, med några enstaka undantag. Från och med 2014, då en så kallad komponentrotation infördes i undersökningen för att minska intervjutiden, ingår indikatorn vartannat dubbelår, dvs. 2014–15 och 2018–19. Med anledning av att undersökningen bl.a. kommer att få en ny urvalsdesign från och med 2021 kommer även roteringen av frågeavsnitt att ändras. Publiceringstidpunkt från och med 2021 kommer troligen att bli i slutet av respektive undersökningsår (november/december).

Jämförbarhet över tid:

Frågan har ställts i undersökningen alla år sedan 1980 utom 1982, 1983, 2016 och 2017. Data för åren 2006-07 ingår inte i redovisningen eftersom det förändringsarbete som pågick under dessa år i en del fall verkar ha påverkat indikatorer och lett till svårtolkade resultat.

Frågans formulering ändrades 2008 och från och med 2014 är formuleringen av ett av påståendena nedkortat. I samband med besöksintervjuerna, som var den huvudsakliga insamlingsmetoden fram till och med 2005, användes svarskort där intervjupersonen själv kunde läsa de påståenden han eller hon hade att välja mellan. I telefonintervjuerna, som omfattade ungefär 15–25 procent av intervjuerna före 2006 och i stort sett samtliga intervjuer från och med 2007, läses istället de olika påståendena upp av intervjuaren.

Andelen som sedan början av 1980-talet svarat att de oftast deltar i politiska diskussioner har inte utgjorts av en stadigt ökande eller minskande andel, utan har varierat något över tid. Andelen som oftast deltar i politiska diskussioner har som mest legat på 43 procent under åren 1992–93, 2004–05 liksom mellan åren 2008–13. En tolkning är att händelser i samhället dessa år fick fler att vilja diskutera politik. Variationerna över tid gör det svårt att veta om något tidsseriebrott uppstått i samband med att frågans formulering delvis ändrades och svarskort inte längre användes i undersökningen. Andelen som oftast deltar i politiska diskussioner är densamma före och efter dessa förändringar i undersökningen: 43 procent såväl 2004–05 som 2008–09.

Referenser

- Indikatorn ingår, de år den är inkluderad i undersökningen, i den årliga publiceringen av ULF/SILC. Läs mer om ULF/SILC här: <http://www.scb.se/le0101>
- Indikatorn är bl.a. inkluderad i en artikel i Valfärd nr 2, s. 22–23 år 2018: https://www.scb.se/contentassets/ddcc3a6a34f0465087d824599a2efb8a/le0001_2018k02_ti_a05ti1803.pdf
- Indikatorn omfattas av resultaten som presenteras i rapporten *Levnadsförhållanden 1980–2016 – ett urval av indikatorer* från 2018: <https://www.scb.se/publikation/33620>
- Indikatorn omfattas av SCB:s rapporter om demokratistatistik. Se t.ex. https://www.scb.se/contentassets/ec23a88d26524d6cafb9f0e81aedfc09/me0104_2014a01_br_me09br1401.pdf

Datum
2020-10-27

Version
2

134 av 167

Metadata för indikator
10.2.2b(N)

- Indikatorn är bl.a. inkluderad i den senaste rapporten om Medborgerliga aktiviteter från 2010:
http://share.scb.se/OV9993/Data/Publikationer/statistik/_publikationer/LE0101_2008I09_BR_00_LE120BR1101.pdf

Mål: 11 Hållbara städer och samhällen

Delmål: 11.1 Senast 2030 säkerställa tillgång för alla till fullgoda, säkra och ekonomiskt överkomliga bostäder och grundläggande tjänster samt rusta upp slumområden

Indikator:

11.1.2(N) Trångboddhet

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

SCB

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Ellen Ellfolk Kenttä
E-post	Ellen.ellfolkentta@scb.se
Telefon	010-4794423

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Indikatorn ska mäta andelen av befolkningen, 16 år och äldre, som är trångbodda vilket motsvarar andelen som bor i en bostad med fler än en person per sovrum (norm 3). Norm 3 används för att mäta den totala trångboddheten i Sverige medan norm 2 motsvarar andelen som bor i en bostad med fler än 2 personer i bostaden. Båda normerna används till att undersöka utrymmesstandarden för det aktuella året men också för jämförelser bakåt i tiden. För såväl aktuella mätningar av trångboddhet som jämförelser bakåt är ändamålet att också jämföra trångboddheten mellan olika grupper, t ex åldersgrupper och mellan inrikes födda och utrikes födda.

Datakällor:

Källa: Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC).

Tillgänglighet:

Indikatorn publiceras av SCB varje år.

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Personer 16+ år, folkbokförda i Sverige.

Variabler:

Indikatorn finns redovisad efter kön, ålder, hushållstyp, utländsk/svensk bakgrund region, utbildningsnivå.

Referenstid:

Referenstiden avser helår. Senaste referensåret är 2019 och första året i tidsserien är 1980.

Indikatorns framställning

Urval:

Undersökningarna av levnadsförhållanden är en urvalsundersökning. Den svenska undersökningen omfattar ett urval som dras från SCB:s Registret över totalbefolkningen (RTB). Urvalet dras som stratifierat urval med obundet slumpmässigt urval inom respektive stratum.

Mer information om insamling och framställning finns i dokumentet statistikens framställning:

https://www.scb.se/contentassets/35da017ddbc3439a932bd8af95c58601/le0101_staf_2018_ee_190405.pdf

Datainsamling:

Datainsamlingen av svenska SILC pågår sedan 2018 under det första halvåret (januari-juni) och sker i stort sett uteslutande med telefonintervjuer.

Det svenska frågeformuläret finns publicerade på SCB:s webbsida:

<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-ulf-silc/produktrelaterat/Fordjupad-information/ulfsilc--intervjuformular/>

Bortfall:

Bortfallet i SILC har varit 49 procent såväl år 2017 som 2018.

En betydande bortfallsökning har skett under åren efter 2008. Både andelen vägrare och andelen ej anträffbara har ökat, men andelen ej anträffbara har ökat i störst utsträckning och utgjort en stor del av bortfallsökningen under de senaste åren.

Mer utförlig information om bortfallsutvecklingen, bland annat fördelat på kön, ålder, utbildningsnivå samt inrikes och utrikes födda, finns på SCB:s webbplats:

<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-ulf-silc/produktrelaterat/Fordjupad-information/bortfallsutvecklingen-i-ulf/>

När resultaten beräknas används vikter som tar hänsyn till urvalsdesign och bortfall. Vid bortfall kan det vara så att vissa grupper av urvalet svarar i mindre utsträckning än övriga, till exempel kan män och yngre svara i mindre grad än kvinnor och äldre. Om de grupper som svarat i mindre utsträckning har en annan fördelning på undersökningsvariablerna än övriga kan detta ha en snedvridande effekt på resultatet. För att minska denna skevhet har så kallade kalibreringsvikter använts.

Bearbetningar av data:

Ingen kodning, imputering eller annan databearbetning görs med avseende på de ingående variablerna i indikatorn.

Beräkning av indikatorn:

En individ som ingår i hushåll som uppfyller minst ett av kriterier a) låg inkomst, b) allvarlig materiell fattigdom eller c) låg arbetsintensitet anses enligt Eurostat riskera fattigdom eller social utestängning. En person som ingår i flera av grupperna räknas bara en gång.

Granskning av indikatorn:

Data granskas vid Statistiska centralbyrån före publicering på SCB:s hemsida. Granskningen sker i flera steg där varje ämnesansvarig för respektive område inom levnadsförhållanden granskar sina indikatorer. Innan indikatorerna skapas granskas de insamlade uppgifterna från telefonintervjuerna som sedan utgör underlag för beräkningarna av indikatorerna, däribland trångboddhet.

Indikatorns tillförlitlighet

För att bedöma tillförlitligheten i undersökningens resultat måste man ta hänsyn till en rad faktorer som kan medföra fel i resultaten. Med fel menas här att skattningen av en parameters värde skiljer sig från dess sanna värde. De olika typer av fel som kan påverka skattningar vid undersökningar av denna typ är framför allt urvalsfel, täckningsfel, mätfel, bearbetningsfel och bortfallsfel. Mer information om statistikens kvalitet finns på SCB:s webbplats www.scb.se/ulf

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Indikatorn är inkluderad i undersökningen varje år.

Jämförbarhet över tid:

Indikatorn är jämförbar för hela perioden 1980-2019.

Jämförbarhet med den globala indikatorn:

Indikatorn är inte jämförbar med internationella mått. Norm 2 och 3 för trångboddhet är baserade på svenska definitioner där vissa antaganden inte överensstämmer med riktlinjer från Eurostat om hur trångboddhet ska mätas.

Sammanvändbarhet:

Indikatorn är inte jämförbar med den EU-anpassade indikatorn för trångboddhet.

Referenser

Tabeller och diagram som innehåller uppgifter om trångboddhet finns under ämnesområdet boende under länken nedan:

<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-ulf-silc/>

Trångboddhet för åren 1980-2016 har hämtats från boendeavsnittet i tabellbilagan som finns under länken nedan.

<https://www.scb.se/publikation/33620>

Mål: 11 Hållbara städer och samhällen

Delmål: 11.2 Senast 2030 tillhandahålla tillgång till säkra, ekonomiskt överkomliga, tillgängliga och hållbara transportsystem för alla. Förbättra trafiksäkerheten, särskilt genom att bygga ut kollektivtrafiken, med särskild uppmärksamhet på behoven hos människor i utsatta situationer, kvinnor, barn, personer med funktionsnedsättning samt äldre personer.

Indikator:

11.2.1 Andel av befolkningen (i tätorter) som har enkel tillgång till kollektivtrafik

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

SCB.

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Jerker Moström
E-post	jerker.mostrom@scb.se
Telefon	+46 10 479 4031

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Syftet med indikatorn är att belysa tillgången till säkra, ekonomiskt överkomliga, tillgängliga och hållbara transportsystem för alla.

Datakällor:

- Uppgifter om folkbokförd befolkning från Registret över totalbefolkningen (RTB)
- Belägenhetsadresser med lägesuppgifter från Fastighetsregistret (FR)
- Data om kollektivtrafikållplatser inklusive tidtabellsinformation från Trafiklab i GTFIS-format
- SCBs tätortsavgränsningar

Tillgänglighet:

Indikatorn beräknas årligen av SCB på uppdrag av Boverket och används för uppföljning av miljömålet God bebyggd miljö. Indikatorn som

redovisas i miljömålsportalen (www.miljomal.se) mäter tillgången till kollektivtrafik inom 400 meter från bostaden inom tätorter och skiljer sig därför något från Agenda 2030-indikatorn 11.2.1 som mäter tillgången till kollektivtrafik inom 500 meter från bostaden (harmonisering mot global indikator 11.2.1).

Uppgifter tas fram både för riket, län och kommun och publiceras i Statistikdatabasen med möjlighet att välja parametrar som avstånd och inom- och utanför tätort (http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_MI_MI1303/BefKollnaraN/?rxid=816a72bb-231c-466e-a0f0-8a0a0d5f5810).

Agenda 2030-indikatorn 11.2.1 är samma som den nationella 9.1.3 (N), med skillnaden att 11.2.1 endast redovisar tillgången till kollektivtrafik inom tätorter medan 9.1.3 (N) mäter tillgången i hela landet.

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Objekten är individer och populationen är samtliga individer folkbokförda i tätorter i Sverige 31 december det aktuella referensåret.

Variabler:

Avstånd: Euklidiskt avstånd (fågelvägen) i meter mellan hållplatsläge och folkbokföringsadress.

Kön: Kvinnor, män och samtliga

Region: Riket, län och kommun enligt Ikf2007 (län, kommuner och församlingar).

Referenstid:

Ange den aktuella referenstiden är 31 december årligen.

Indikatorns framställning

Urval:

Indikatorn baseras på en totalundersökning, något urval dras därför inte.

Datainsamling:

Endast data från register respektive geografisk data används, direktinsamling förekommer därför inte. För vidare information om datainsamlingen till Registret över totalbefolkningen (RTB) hänvisas till: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/>

För vidare information om datainsamlingen till Fastighetsregistrets belägenhetsadresser hänvisas till: https://www.lantmateriet.se/contentassets/45acf232634c44c1a47c5ebcb7598e07/handbok_adress.pdf

Informationen om kollektivtrafiken som hämtas från Trafiklab kommer från Samtrafiken i Sverige AB. Samtrafiken har ansvar för att samla in information om planerad kollektivtrafik (tidtabeller) för all kollektivtrafik som bedrivs i Sverige. Detta samlas i ett gemensamt trafikinformationssystem kallat GTI. Uppdraget regleras i en föreskrift från Transportstyrelsen och är en konsekvens av den lagstiftning som trädde i kraft i början av 2012 för kollektivtrafik i Sverige (Transportstyrelsens författningssamling TSFS 2012:2).

Bortfall:

Ett antal individer i populationen saknar folkbokföringsadress och kan därför inte knytas till ett exakt geografiskt läge (brukar vara mellan 20 000 och 30 000 individer eller ca 0,3 procent av den totala populationen). Dessa individer betraktas i beräkningen som att de saknar enkel tillgång till kollektivtrafik.

Bearbetning av data:

Uppgifter om folkbokförd befolkning knyts (geokodas) till adressplats (geografiskt läge för adressen) med hjälp av belägenhetsadresserna i folkbokföringen samt Fastighetsregistrets adressregister.

Därefter välj endast de adressplatser ut som är belägna inom de av SCB avgränsade tätorterna.

Ett datauttag över samtliga kollektivtrafikhållplatser i landet görs från Trafiklab (API:et GTFS Sverige 2). Kollektivtrafiksituationen i landet varierar över året då turer och trafikfrekvens kan variera beroende på årstid etc. Onsdagen i vecka 42 har därför valts ut för att representera trafiken under en typisk arbetsvecka utan lov eller helgdagar.

För den valda dagen beräknas turtätheten per hållplats. Hållplatser som har en turtäthet motsvarande minst en avgång i timmen mellan 06:00 och 20:00 väljs ut. Ingen hänsyn tas till riktningen på turerna och heller inte till hur avgångarna fördelar sig under det aktuella tidsfönstret.

Kring de valda hållplatserna skapas sedan ett "serviceområde", eller buffer, om 500 meter. Antal individer som utifrån folkbokföringsadressens geografiska läge faller inom serviceområdet bedöms ha enkel tillgång till kollektivtrafik.

Beräkning av indikatorn:

Se Bearbetningar av data.

Granskning av indikatorn:

Mikrogranskning sker framförallt med avseende på hållplatsdata från Trafiklab. Rimlighetskontroller av trafikfrekvens per hållplats görs liksom av antalet hållplatser som väjs ut. Framförallt görs jämförelser med tidigare års data. Makrogranskning görs också med avseende på jämförelser med tidigare år.

Indikatorns tillförlitlighet

Indikatorns förutsätts överlag ha hög tillförlitlighet. En osäkerhet är knuten till kvaliteten i hållplatsinformationen från Trafiklab. Det finns inte några tydliga kvalitetsdeklarationer knutna till informationen som kan användas för att kvantifiera tillförlitlighet etc. Informationen som är öppet tillgängligt via ett API används dock i ett stort antal applikationer vilket kan ses som en slags kvalitetsgarant.

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Årlig framställning, publiceras i september.

Jämförbarhet över tid:

Indikatorn är tillgängligt för referenstiderna 2014-12-31, 2015-12-31, 2016-12-31, 2017-12-31 och 2018-12-31. Jämförbarheten över tid är god. Inga kända förändringar föreligger som påverkar jämförbarheten.

Jämförbarhet med den globala indikatorn:

Indikatorn följer den globala indikatorn. Avsteg gäller dock nedbrytning för personer med funktionsnedsättning vilket inte kan göras utifrån det data som används eftersom uppgifter om funktionsnedsättning inte finns i registret över totalbefolkningen (RTB).

Sam användbarhet:

Kan användas tillsammans med indikator 9.1.3 (N) som mäter tillgången i hela landet.

Referenser

www.trafiklab.se

Statistikdatabasen, tabell:

http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_MI_MI1303/BefKollnaraN/?rxid=816a72bb-231c-466e-a0f0-8a0a0d5f5810

Tätortsavgränsningar:

<http://www.scb.se/mi0810>

Befolkningsstatistik/RTB:

<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/>

Handbok, datainsamling belägenhetsadresser:

https://www.lantmateriet.se/contentassets/45acf232634c44c1a47c5ebcb7598e07/handbok_adress.pdf

Mål: 11 Hållbara städer och samhällen

Delmål: 11.6 Till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.

Indikator:

11.6.4(N) Luftkvalitet i närheten av bostaden; Antal exponerade för nivåer av luftföroreningar från trafik vid bostaden

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

Folkhälsomyndigheten

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Karin Björklund, enheten för miljöhälsa, Folkhälsomyndigheten
E-post	karin.bjorklund@folkhalsomyndigheten.se
Telefon	010-2052748

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Indikatorn syftar till att undersöka andelen av befolkningen (%) som uppger att de upplever bristfällig luftkvalitet i eller i närheten av bostaden. Det är främst i områden med starkt trafikerade gator, stadskärnor och större infarter som miljökvalitetsnormerna för luftföroreningar överskrids. Luftföroreningar tränger även in i närliggande byggnader vilket utgör ett problem främst i städer.

Enligt Miljöhälsoberättelse 2017 orsakar luftföroreningar i Sverige att medellivslängden förkortas med cirka 6 månader och bidrar till cirka 1 000 sjukhusinläggningar per år i hjärt- och kärlsjukdom. Luftföroreningar bidrar även till olika lungsjukdomar och cancer. Alla luftföroreningar kommer inte från trafiken men enligt miljömålet Frisk luft utgör vägtrafik en stor källa till luftföroreningar, framförallt i tätorter. Se vidare under "Indikatorns tillförlitlighet". Nationell indikator.

Datakällor:

Miljöhälsoenkät 1999, 2003, 2007, 2011 och 2015

Genom Miljöhälsoenkäten följer Folkhälsomyndigheten hur exponering och upplevda besvär av miljöfaktorer som t. ex. luftkvalitet utvecklas. Resultaten för vuxna redovisas i Folkhälsodata och i visualiseringsverktyget Folkhälsostudio på både nationell och regional nivå, efter kön och i kombination med utbildning och undersökningsår. Resultaten för barn från 2019 kommer att läggas in i Folkhälsodata/Folkhälsostudio under 2020.

För länkar, se nedan.

Tillgänglighet:

För 2003 och 2011 års barnenkäter:

I Miljöhälsoberättelse 2005 utgiven av Socialstyrelsen

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/cf262002b3a94cc7b55bb46a287c460e/miljohalsorapport-2005.pdf> återfinns data om besvär av lukt från bilavgaser i Tabell 15.2, sid 170.

I Miljöhälsoberättelse 2013 utgiven av Institutet för Miljömedicin

<http://www.imm.ki.se/mhr2013.pdf> återfinns data om besvär av lukt från bilavgaser i Tabell 10.5. Besvär av lukt, sid 120

Data från både 2003 och 2011 kommer att finnas tillgängligt 2020 då det laddas upp i Folkhälsostudio. Då kommer det även att få fram könsuppdelad data.

För 1999, 2007 och 2015 års vuxnenkäter:

Se Folkhälsodata - Miljöhälsoenkäten, nationella och regionala resultat --> Bostad, exponering och besvär: " Besvär av lukter i eller i närheten av bostaden efter kön, region och år. Andel (procent)."

http://fohm-app.folkhalsomyndigheten.se/Folkhalsodata/pxweb/sv/I_Milj%c3%b6h%c3%a4lsa/I_Milj%c3%b6h%c3%a4lsa_Bostadexp/luftkon.px/table/tableViewLayout1/?rxid=b74d8053-7b13-4cfa-8716-aa2a5c66f44c

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

1999: individer 19-81 bosatta i Sverige

2003, 2011: individer 12 år bosatta i Sverige

2007: individer 18-80 bosatta i Sverige

2015: individer 18-84 bosatta i Sverige

Variabler:

Förutom de variabler som samlades in via frågeblanketten hämtades följande variabler från SCB:s register:

- Kön
- Födelseår
- Födelseland (även föräldrars födelseland för barnenkäterna)
- Medborgarskap
- Civilstånd
- Högsta avslutade utbildningsnivå
- Sammanräknad förvärvsinkomst och arbetsrelaterade ersättningar
- Hushållets disponibla inkomst
- Kommun

Referenstid:

1999-2015

Indikatorns framställning

Miljöhälsoenkäten har genomförts sedan 1999 och utvecklats under tid samt bytt hemvist från Socialstyrelsen till Folkhälsomyndigheten. Nedan beskrivning av indikatorns framställning från Miljöhälsoenkäten hänvisar därför till framställningen av den senaste enkätundersökningen som genomfördes 2015 och är hämtad från SCBs tekniska rapport för Miljöhälsoenkät 2015.

Datainsamling:

Miljöhälsoenkäten 2015

Informationsbrev med inloggningsuppgifter och frågeblanketter skickades ut till urvalspersonerna med post. I ett informationsbrev ombads personen att besvara frågorna och skicka svaret till SCB. I undersökningen användes en webbintensiv utsändningsstrategi. Det innebar att första utskicket var i form av ett brev med inloggningsuppgifter, andra utskicket med frågeblankett, det tredje i form av ett påminnelsebrev med inloggningsuppgifter och det fjärde i form av en påminnelse med ny frågeblankett.

Av de svarande valde 16 841 att besvara webbenkäten, vilket var 45,4 procent av de svarande. I informationsbrevet kunde uppgiftslämnarna

läsa om undersökningens bakgrund, syfte och att undersökningen genomfördes i samarbete mellan Folkhälsomyndigheten och SCB. Informationsbrevet informerade också om att uppgifter hämtades från SCB:s register och att en avidentifierad datafil levererades till Folkhälsomyndigheten. Brevet informerade även om personuppgiftslagen samt offentlighets- och sekretesslagen och att det var frivilligt att medverka i undersökningen.

För att SCB ska kunna lämna ut data från en enkätundersökning krävs informerat samtycke av uppgiftslämnarna. Det innebär att de genom att besvara blanketten och skicka in den godkänner att deras svar kompletteras med de bakgrundsvariabler, och behandlas på det sätt, som beskrivs i informationsbrevet. Datainsamlingen genomfördes av enkätenheten vid SCB. Datainsamlingen genomfördes via webb samt skanning av de frågeblanketter som kommit in via post.

Bearbetningar av data:

Indikatorn "Besvärade av bilavgaser i eller i närheten av bostaden" består av andelen som angett något utav ja-alternativen på frågan om de besvärats av lukt från avgaser.

Beräkning av indikatorn:

Miljöhälsoenkäten 2015

För varje svarande person (kallas objekt i fortsättningen) har en vikt beräknats. Syftet med detta är att kunna redovisa resultat för hela populationen och inte bara för de svarande. Vikten kallas därför även för uppräkningsstal. Vikterna har beräknats utifrån urvalsdesignen samt antaganden om objektsbortfall och täckningsfel. Beräkningen gjordes med hjälp av ett av SCB egenutvecklat SAS-makro (CLAN). Vikterna i denna undersökning kan beskrivas med formeln:

$$w_k = d^*_k \cdot g_k$$

där

w_k = vikt/uppräkningsstal för objekt k

d^*_k = designvikt- och bortfallsvikt

g_k = justeringsvikt baserad på hjälpinformation

Vikten d^*_k är den del av vikten som dels beror på urvalsdesignen och dels kompenserar för det totala bortfallet inom strata. Vid bortfall kan det vara så att vissa grupper av urvalet svarar i större utsträckning än övriga, t.ex. kan kvinnor svara i högre grad än män. Om de grupper som svarat i

högre grad har en annan fördelning med avseende på undersökningsvariablerna än övriga kan detta ha en snedvridande effekt på resultatet. För att kompensera för detta har kalibreringsvikter använts. Vikterna bygger på antagandet att ramen återspeglar populationen väl och därmed att över- och undertäckningen är försumbar. Vikterna/uppräkningsstalen multipliceras med objektens variabelvärden för att skapa statistikvärden gällande för populationen. Om vikterna inte används så kan resultaten bli helt missvisande. Vikterna kompenserar för objektbortfallet men inte för det partiella bortfallet.

För beräkning av skattningar av totaler används följande formel:

$$\hat{Y} = \sum_r w_k y_k$$

där

w_k = vikt/uppräkningsstal för objekt k

y_k = variabelvärde för objekt k

och summering sker av de svarande (r)

För beräkning av skattningar av medelvärden används följande formel:

$$\hat{\bar{Y}} = \frac{\sum_r w_k y_k}{\sum_r w_k}$$

där

w_k = vikt/uppräkningsstal för objekt k

y_k = variabelvärde för objekt k

och summering sker av de svarande (r)

Nationella folkhälsoenkäten - HLV

Se teknisk rapport från SCB:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/9b1b216c596a487ca6c6aa6dc413efb4/teknisk-rapport-med-bilagor-hlv-2018.pdf>

Granskning av indikatorn:

Miljöhälsoenkäten 2015

Kontroller har genomförts bland annat för att säkerställa att endast valida värden förekommer i materialet. Täckningsfel, under- och övertäckning, innebär att urvalsram och population inte helt stämmer överens. Ett sätt att minska täckningsfelen är att ha bra och uppdaterade register. Registret över totalbefolkningen (RTB) bedöms vara av god kvalitet och bra uppdaterat. I denna undersökning visade sig 209 personer vara övertäckningsobjekt. Det var personer som avlidit eller flyttat utomlands.

Ytterligare kvalitetskomponent som undersökts är:

- Urvalsfel: avvikelser mellan ett skattat värde och det faktiska värdet som beror på att man inte undersöker alla objekt i populationen.
- Mätfel: ett fel som kan uppstå vid mätning är att lämnade uppgifter skiljer sig från faktiska uppgifter, t ex då uppgiftslämnaren inte minns de faktiska uppgifterna, missförstår frågan eller medvetet svarar felaktigt.
- Bearbetningsfel: Vid den manuella och maskinella bearbetningen av datamaterialet kan bearbetningsfel uppstå. Exempel på bearbetningsfel är registreringsfel och kodningsfel. Dessa fel kan förhindras och upptäckas i de kontroller som genomförs vid dataregistreringen.
- Bortfallsfel: inträffar om objekten i bortfallet och de svarande skiljer sig åt avseende frågorna/variablerna i undersökningen. En beskrivning av bortfallet finns i den bortfallsanalys som gjorts i samband med valet av hjälpinformation till kalibreringen (se ovan).

Indikatorns tillförlitlighet

Delmål 3.9 anger att vi till 2030 ska väsentligt minska antalet döds- och sjukdomsfall till följd av skadliga kemikalier samt föroreningar och kontaminering av luft, vatten och mark. Delmål 11.6 avser att till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.

De nationella indikatorerna 3.9.4 (N) och 11.6.4 (N) följer andelen i befolkningen som uppger att de besväras av avgaser från trafiken i eller i närheten av bostaden för att följa upp luftkvaliteten i närheten av bostaden samt antal exponerade för nivåer av luftföroreningar från trafik vid bostaden.

Bostadens läge har stor betydelse för hur mycket en person exponeras för luftföroreningar. I en bostad nära gator med mycket trafik blir halten av luftföroreningar hög även inomhus. Tidigare studier har visat att cirka hälften av de luftföroreningar som produceras av vägtrafiken tränger in i närliggande byggnader. Andelen som rapporterar ganska dålig eller mycket dålig luftkvalitet är högre bland dem som bor i en bostad med fönster mot en större gata eller trafikled; fyra gånger högre avseende dålig luftkvalitet inne i bostaden och sju gånger högre avseende dålig luftkvalitet i närheten av bostaden.

Luftföroreningar ökar risken för insjuknande och död i hjärt-och kärlsjukdomar och lungsjukdomar. Det finns också ett litet stöd i nyare studier för att luftföroreningar kan påverka fosterutveckling, metabola sjukdomar och demensutveckling.

Luftföroreningar orsakar, bidrar till och förvärrar sjukdomar i luftvägarna hos barn. Det finns starka bevis för att långtidsexponering för luftföroreningar påverkar barns lungfunktion och lungtillväxt negativt. Barn med astma och allergisjukdomar är en särskilt utsatt grupp. Det är framför allt inandningsbara partiklar, kväveoxider, ozon samt vissa organiska kolväten som bidrar till uppkomsten av olika hälsoproblem i Sverige. Sannolikt innebär aktuell exponering bland annat att flera hundratals ungdomar per årskull växer upp med påtagligt sänkt lungfunktion. Ett samband mellan luftföroreningar och ohälsa har rapporterats även vid måttliga halter och ännu har ingen säker tröskelnivå identifierats för vilken hälsoeffekter helt uteblir. (Miljöhälsorapport 2015)

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Miljöhälsoenkäten har genomförts vart 4:e år, varannan gång för vuxna och varannan gång för barn, sedan 1999. Senaste utskick var mars-juni 2019, vars data förväntas finnas tillgängligt årsskiftet 2019/2020

Från och med år 2018 finns frågan om sömnstörning av buller med i den nationella folkhälsoenkäten som genomförs vartannat år.

Jämförbarhet över tid:

Nationella enkätundersökningar i den vuxna befolkningen genomfördes 1999 (MHE99), 2007 (MHE07) och 2015 (MHE15) och resultaten beskrevs i respektive Miljöhälsorapporter MHR01, MHR09 och MHR17. Nationella enkätundersökningar om barns miljö och hälsa genomfördes 2003 (BMHE03) och 2011 (BMHE11) där resultaten har beskrivits i MHR05 respektive MHR13.

Flera enkätfrågor är liktydiga i alla enkätundersökningarna (i vissa fall har mindre förändringar varit nödvändiga), vilket gör det möjligt att jämföra resultaten och redovisa hur befolkningens miljö och upplevda hälsa har förändrats sedan 1999.

Frågan 1999 (vuxna) löd:

31. Har du de senaste 3 månaderna känt dig besvärad av något av följande i eller i närheten av Din bostad?

- Bilavgaser

Svarsalternativen var:

- Ja, minst 1 gång per vecka
- Ja, men mer sällan
- Nej, aldrig

Frågan 2003 (barn) löd:

79. Tycker du att några av dessa lukter har varit obehagliga den senaste månaden. Tänk på lukter både hemma och i närheten. (Läs upp alternativen [...] för ditt barn.)

- Avgaser från bilar, lastbilar eller bussar

Svarsalternativen var:

- Ja, flera gånger i veckan
- Ja, men mer sällan
- Nej, aldrig/inte aktuellt

Frågan 2007 (vuxna) löd:

22. Har du de senaste 3 månaderna känt dig besvärad av något av följande i eller i närheten av din bostad?

- Bilavgaser

Svarsalternativen var:

- Ja, minst 1 gång per vecka
- Ja, men mer sällan
- Nej, aldrig

Frågan 2011 (barn) löd:

14 a. Har du upplevt - de senaste tre månaderna – att någon/några av följande lukter har varit obehagliga (besvärande)? Tänk på lukter i eller i närheten av bostaden.

- Avgaser från bilar, bussar, lastbilar och andra fordon

Svarsalternativen var:

- Ja, flera gånger i veckan
- Ja, men mer sällan
- Nej, aldrig/inte aktuellt

Frågan 2015 (vuxna) löd:

Under de senaste 3 månaderna, har du känt dig besvärad av något av följande utomhus i närheten av din bostad? Med "utomhus i närhet av din bostad" menas utomhus alldeles i närheten, som t.ex. på balkong, på innergård, i trädgård eller vid entrén

- Bilavgaser

Svarsalternativen var:

- Dagligen
- Ja, minst 1 gång per vecka
- Ja, men mer sällan
- Nej, aldrig

Frågan var tidigare sammanslagen inomhus och utomhus, men delades upp i MHE2015 på initiativ av Folkhälsomyndigheten.

Jämförbarhet med den globala indikatorn:

Den finns ingen jämförbar global indikator.

Sam användbarhet:

Indikatorn kan sam användas med indikator 3.4.5 som beskriver: Besvär av trafikbuller i eller i närheten av bostaden; Besvär av trafikbuller inomhus med stängda fönster och dörrar; Sömnstörda av trafikbuller; Antal exponerade för höga ljudnivåer från trafik vid bostaden.

Indikatorn kan också sam användas med 3.9.1 Dödsfall till följd av luftföroreningar i och utanför bostaden

Övrig information

Indikatorerna 3.9.4 & 11.6.4 mäter samma sak men det kan förekomma att data presenteras på olika sätt. I rapporten LNOB används indikatorerna för att beskriva andel personer som besväras av lukt av bilavgaser i eller utanför bostaden.

Referenser

Länkar till datakällor, se rubrik "Tillgänglighet" ovan

Länk till Miljöhälsorapporterna:

2001:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/e874a5e74e364cb2b95e61298002799e/miljohalsorapport-2001.pdf>

2005:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/cf262002b3a94cc7b55bb>

2009:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/9ae8f10a3a544fcd857c84a803602ee9/miljohalsorapport-2009.pdf>

2013: <http://www.imm.ki.se/mhr2013.pdf>

2017:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/c44fcc5df7454b64bf2565454bbdf0e3/miljohalsorapport-2017-02096-2016-webb.pdf>

Mål: 11 Hållbara städer och samhällen

Delmål: 11.7 Senast 2030 tillhandahålla universell tillgång till säkra, inkluderande och tillgängliga grönområden och offentliga platser, i synnerhet för kvinnor och barn, äldre personer och personer med funktionsnedsättning.

Indikator:

11.7.3(N) Tillgång till grönområde inom 200 meter från bostaden

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

SCB

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Jerker Moström
E-post	jerker.mostrom@scb.se
Telefon	+46 10 479 4031

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Syftet med indikatorn är att beskriva befolkningens tillgång till grönområden och utgör ett komplement till indikator 11.7.1 som fokuserar på förekomsten av offentliga platser. Indikatorn är nationell.

Datakällor:

SCBs undersökning Grönytor i och omkring tätorter (MI0805)

Tillgänglighet:

Indikatorn baseras på befintlig officiell statistik som tas fram av SCB med femårsintervall. För närvarande finns statistik från två undersökningsomgångar publicerade, för år 2010 och 2015.

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Objekt är personer och populationen är personer folkbokförda i Sveriges 37 största tätorter (tätorter över 30 000 invånare).

Variabler:

- Kvinnor
- Män
- Individer i åldersgruppen 0-6 år
- Individer i åldersgruppen 7-15 år
- Individer i åldersgruppen 16-64 år
- Individer i åldersgruppen 65+ år

Referenstid:

Referenstiden är år 2010

Indikatorns framställning

Datainsamling:

För mer information om datainsamling, se dokumentation om statistikens framställning: <http://www.scb.se/mi0805>

Indikatorn är en totalundersökning av alla tätorter med 30 000 invånare eller mer, något urval görs därför inte. Däremot är de större tätorterna att betrakta som ett urval eftersom tätorter med mindre än 30 000 invånare inte ingår.

Bortfall förekommer inte.

Bearbetningar av data:

Någon bearbetning av data görs inte förutom den bearbetning som sker i produktionen av den officiella statistiken. För mer information om bearbetning av data, se dokumentation om statistikens framställning: <http://www.scb.se/mi0805>

Beräkning av indikatorn:

Några beräkningar av data görs inte förutom de beräkningar som sker i produktionen av den officiella statistiken. För mer information om beräkningar, se dokumentation om statistikens framställning:

<http://www.scb.se/mi0805>

Granskning av indikatorn:

För mer information om granskning, se dokumentation om statistikens kvalitet: <http://www.scb.se/mi0805>

Indikatorns tillförlitlighet

Indikatorns tillförlitlighet anses god. För mer information om tillförlitlighet, se dokumentation om statistikens kvalitet: <http://www.scb.se/mi0805>

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Framställning vart femte år i enlighet med datatillgång.

Jämförbarhet över tid:

Uppgifter för år 2015 är jämförbara med uppgifterna för år 2010.

Jämförbarhet med den globala indikatorn:

Det finns ingen jämförbar global indikator.

Sam användbarhet:

Indikatorn kan användas tillsammans med indikator 11.7.1

Övrig information

Ingen övrig information.

Referenser

Information om undersökningen som ligger till grund för indikatorn:

<http://www.scb.se/mi0805>

Mål: 11 Hållbara städer och samhällen

Delmål: 11.7 Senast 2030 tillhandahålla universell tillgång till säkra, inkluderande och tillgängliga grönområden och offentliga platser, i synnerhet för kvinnor och barn, äldre personer och personer med funktionsnedsättning.

Indikator:

11.7.4(N) Avstått från att gå ut på kvällen på grund av oro för att bli överfallen eller hotad, någon gång under de senaste 12 månaderna.

Redovisat på ålder, kön och funktionsnedsättning

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

Statistiska centralbyrån (SCB).

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Anne Danielsen Rackner
E-post	anne.danielsenrackner@scb.se
Telefon	010-479 42 66

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Indikatorn är nationell och tas fram för att kunna beskriva såväl förändring över tid som nuläge gällande andel i befolkningen, fördelat på olika grupper såsom kvinnor och män, som någon gång under de senaste 12 månaderna har avstått från att gå ut på kvällen av oro för hot eller våld.

Datakällor:

Källa: SCB: Undersökningarna av levnadsförhållanden.

Tillgänglighet:

Indikatorn omfattas av den årliga publiceringen av Undersökningarna av levnadsförhållanden de år den finns med i undersökningen:

www.scb.se/ulf

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Personer 16 år eller äldre (1980-2001 16-84 år), folkbokförda i Sverige.

Variabler:

Indikatorn redovisas i detta sammanhang fördelat på följande grupper:

Kön	Avser registeruppgift, om urvalspersonen är kvinna eller man.
Ålder födelseår	Avser registeruppgift baserat på urvalspersonens och avser urvalspersonens ålder den 31 december respektive undersökningsår. Den åldersindelning som är vald är den så kallade indelningen av ålder:
ENAR- 64 år,	16-19 år, 20-29 år, 30-39 år, 40-49 år, 50-59 år, 60-64 år, 65-69 år, 70-79 år och 80+ år.
Inrikes född avser	Avser registeruppgift om födelseland. Inrikes födda urvalspersoner som är födda i Sverige.
Utrikes född avser Sverige.	Avser registeruppgift om födelseland. Utrikes födda urvalspersoner som är födda i ett annat land än Sverige.
Utbildningsnivå har registeruppgift	Avser vilken högsta avslutade utbildning urvalspersonen och baseras från och med 2014 helt på registeruppgift. Innan dess baseras uppgifterna antingen på registeruppgifter eller, för de som saknade eller som inte verifierade registeruppgift, på svar intervjufrågor. Förgymnasial utbildning omfattar t.ex. utbildning på folkskola, realskola, grundskola och enhetsskola. Gymnasial utbildning omfattar t.ex. utbildning på gymnasieskola, fackskola och yrkesskola. Eftergymnasial utbildning omfattar t.ex. universitet- och högskoleutbildningar.

Funktionsnedsättning

De funktionsnedsättningar som ryms inom denna grupp omfattar följande:

- * synsvårigheter
- * hörselnedsättning

- * nedsatt rörelseförmåga
- * svåra besvär av astma och/eller allergi
- * svåra besvär av ängslan, oro eller ångest
- * i hög grad nedsatt aktivitetsförmåga
- * stora problem pga. dyslexi och/eller dyskalkyli
- * neuropsykiatrisk diagnos

Gruppen som här kallas "Personer med funktionsnedsättning" omfattar personer som har åtminstone en av ovan nämnda funktionsnedsättningar.

Referenstid:

Indikatorn redovisas uppdelat på så kallade dubbelår, 1980–81, 2016–17 osv.

Indikatorns framställning

Urval:

Undersökningarna av levnadsförhållanden är en urvalsundersökning. Urvalet dras från SCB:s Registret över totalbefolkningen (RTB). Urvalet dras som stratifierat urval med obundet slumpmässigt urval inom respektive stratum.

Datainsamling:

Datainsamlingen pågår under större delen av året och sker huvudsakligen genom telefonintervjuer. Under åren 1980–2005 genomfördes insamlingen till största del genom besöksintervjuer.

Frågeformulär finns publicerade på SCB:s webbsida:

<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-ulf-silc/produktrelaterat/Fordjupad-information/ulfsilc--intervjuformular/>

Bortfall:

Bortfallet i undersökningen har ökat från 14 procent år 1980 till 48 procent år 2018. En betydande del av bortfallsökningen har skett under åren efter 2008. Både andelen vägrare och andelen ej anträffbara har ökat, men andelen ej anträffbara har ökat i störst utsträckning och utgjort en stor del av bortfallsökningen under de senaste åren.

Mer utförlig information om bortfallsutvecklingen, bland annat fördelat på kön, ålder, utbildningsnivå samt inrikes och utrikes födda, finns på SCB:s webbplats:

<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-ulf-silc/produktrelaterat/Fordjupad-information/bortfallsutvecklingen-i-ulf/>

När resultaten beräknas används vikter som tar hänsyn till urvalsdesign och bortfall. Vid bortfall kan det vara så att vissa grupper av urvalet svarar i mindre utsträckning än övriga, till exempel kan män och yngre svara i mindre grad än kvinnor och äldre. Om de grupper som svarat i mindre utsträckning har en annan fördelning på undersökningsvariablerna än övriga kan detta ha en snedvridande effekt på resultatet. För att minska denna skevhet har så kallade kalibreringsvikter använts.

Bearbetning av data:

Ingen kodning, imputering eller annan databearbetning görs med avseende på indikatorn Avstått från att gå ut på kvällen av oro för hot eller våld.

Beräkning av indikatorn:

Indikatorn Avstått från att gå ut på kvällen av oro för hot eller våld avser andel intervjupersoner som har svarat "ja" på följande fråga:

2008 och framåt: "Har du någon gång under de senaste 12 månaderna avstått från att ge dig ut på kvällen av oro för att bli överfallen eller på annat sätt hotad?"

1980–2005: "Har det under de senaste 12 månaderna hänt att du har avstått från att ge dig ut på kvällen av oro för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad?"

Granskning av indikatorn:

Indikatorn omfattas av det standardprogram som tagits fram för undersökningens återkommande indikatorer, det vill säga samma programmering används år för år förutsatt att ingen ändring gjorts i formuläret. Granskning av härledd indikator görs dels genom en jämförelse med rådata, dels genom att utfall jämförs med tidigare års resultat.

Indikatorns tillförlitlighet

För att bedöma tillförlitligheten i undersökningens resultat måste man ta hänsyn till en rad faktorer som kan medföra fel i resultaten. Med fel menas här att skattningen av en parameters värde skiljer sig från dess sanna värde. De olika typer av fel som kan påverka skattningar vid undersökningar av denna typ är framför allt urvalsfel, täckningsfel, mätfel, bearbetningsfel och bortfallsfel. Mer information om statistikens kvalitet finns på SCB:s webbplats www.scb.se/ulf

Till varje punktskattning (p) anges i tabellerna det 95-procentiga konfidensintervallet ($\pm v$). Den övre gränsen för konfidensintervallet bildas genom att beräkna $p+v$ och den nedre gränsen genom att beräkna $p-v$. Med ett 95-procentigt konfidensintervall menas att intervallet i genomsnitt täcker det sanna värdet i 95 fall av 100 om andra fel än slumpfel är försumbara. Något förenklat kan sägas att om konfidensintervallen från två grupper inte överlappar varandra så har man en statistiskt säkerställd skillnad mellan de båda grupperna.

Punktskattningar och konfidensintervall har beräknats med SAS-programmet CLAN. CLAN använder hjälpinformation om urvalspersonerna hämtad från Registret över totalbefolkningen (RTB), Utbildningsregistret (UREG) och Inkomst- och taxeringsregistret (IoT). Mer om detta finns att läsa i den dokumentation om statistikens framtagning som finns på SCB:s webbplats: www.scb.se/ulf

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Indikatorn har inte varit med i undersökningen under samtliga år. Till exempel ställdes inga frågor om oro under 2014–15.

Jämförbarhet över tid:

Som nämns ovan har indikatorn inte varit med i undersökningen under samtliga år. Notera även att vi har valt att inte ta med data för åren 2006–07, eftersom det då pågick ett förändringsarbete som i vissa fall verkar ha påverkat indikatorer och lett till svårtolkade resultat.

Referenser

Indikatorn ingår, de år den är inkluderad i undersökningen, i den årliga publiceringen av ULF/SILC, som bl.a. finns på

<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-ulf-silc/pong/tabell-och-diagram/trygghet/trygghet--fler-indikatorer/>

Indikatorn ingår i SCB:s rapport Hot, våld och oro 1980-2017 som publicerades 2018:

https://www.scb.se/contentassets/14f8221b75044059a52f293df0bd1f6f/le0101_2016i17_sm_lebr1802.pdf

Mål: 16 Fredliga och inkluderande samhällen

Delmål: 16.7 Säkerställa ett lyhört, inkluderande, deltagandebaserat och representativt beslutsfattande på alla nivåer.

Indikator:

16.7.3(N) Valdeltagande totalt och i olika grupper (kön, ålder, inkomst och utbildning)

Ansvarig organisation och kontaktuppgifter

Ansvarig(a) organisation(er):

Statistiska centralbyrån

Kontaktuppgifter:

Kontaktinformation	Jonas Olofsson
E-post	jonas.olofsson@scb.se
Telefon	010-479 47 18

Indikatorns sammanhang

Ändamål:

Att medborgarna genom fria och regelbundna val får bestämma vilka som ska styra över dem är den representativa demokratins främsta kännetecken. I dessa val är varje medborgares röst lika mycket värd. Att rösta i allmänna val kan därför ses som den mest grundläggande formen av politiskt deltagande och nivån på valdeltagandet betraktas ofta som en indikator på demokratins tillstånd. Om valdeltagandet är lågt eller om det är lågt i vissa specifika grupper kan valet förlora i legitimitet.

Indikatorns ändamål är att redovisa valdeltagande i olika grupper och därmed visa på eventuella skillnader i olika gruppers benägenhet att utnyttja sin rösträtt i riksdagsval.

Indikatorn är nationell.

Datakällor:

Indikatorn bygger på statistik från SCBs Valdeltagandeundersökning.

Tillgänglighet:

SCB publicerar Valdeltagandeundersökningen våren eller sommaren efter valår. Allmänna val hålls vart fjärde år och äger rum på den andra söndagen i september.

Indikatorns innehåll

Population och objekt:

Objekt är individer.

Populationen omfattar alla svenska medborgare folkbokförda i Sverige som var röstberättigade vid de allmänna valen 2018. Målpopulation är alla personer som var upptagna i röstlängden då uppgifterna trycktes på de fysiska röstlängderna och skickades ut till valdistrikten inför valdagen. Målpopulation och intressepopulation är i stort sett samma.

Variabler:

Den huvudsakliga målvariabeln är om en person röstat i riksdagsvalet. I indikatorn ingår redovisning av kön, ålder, födelse-land, utbildningsnivå och inkomst.

Referenstid:

Statistik om grupperns valdeltagande från de tre senaste riksdagsvalen ingår i indikatorn.

2010 års val ägde rum den 19 september.

2014 års val ägde rum den 14 september.

2018 års val ägde rum den 9 september.

Indikatorns framställning

Urval:

2018 års Valdeltagandeundersökning gjordes som en totalräknad undersökning för samtliga röstberättigade personer. Men dessförinnan har undersökningen genomförts som en omfattande urvalsundersökning: 2014 ingick 80 000 personer i urvalet och 2010 ingick drygt 100 000 personer. Urvalet drogs från SCBs register över totalbefolkningen (RTB).

Datainsamling:

I 2018 års undersökning har samtliga röstlängder skannats av länsstyrelserna efter valet. Digitala bildfiler har skickats till SCB där de har omvandlats till ett totalräknat valdeltaganderegister.

Vid tidigare undersökningsomgångar gick insamlingen till så att SCB skickade blanketter urvalspersonerna till länsstyrelserna som manuellt prickade av om de hade röstat eller inte mot röstlängden.

Bortfall:

Bortfallsfelet är försumbart. För samtliga röstberättigade saknas det uppgift om valdeltagande för 10 000 individer av drygt 8 miljoner.

Bearbetning av data:

Efter att valdeltaganderegistret har upprättats har bakgrundsvariabler, så som kön, ålder, födelseland, utbildning och inkomst hämtats från SCBs register för att möjliggöra framställande av statistiken.

Beräkning av indikatorn:

Valdeltagandet beräknas som andelen avgivna röster av samtliga röstberättigade. Inga modellantaganden gör för den totalräknade statistiken.

I de föregående Valdeltagandeundersökningarna, då statistiken baserats på befolkningsurval, har utöver skattningar även felmarginaler beräknats. För mer information om detta förfarande se dokumentation om valdeltagandeundersökningen på SCBs webbplats.

Granskning av indikatorn:

Under insamling har granskning gjorts av röstlängderna utifrån läsbarhet och tolkningsperspektiv samt även fullständighetsperspektiv, det vill säga att samtliga röstlängder har kommit in till SCB samt att bildfilerna innehåller samtliga sidor i röstlängderna. I de flesta fall har kompletteringar sedan genomförs mot kommuner som har kopierat upp de saknade sidorna och skickat dem till SCB.

Aggregerade uppgifter på valdeltagande har kontrollerats på kommunnivå. För majoriteten av kommunerna ligger det insamlade och

inskannade valdeltagandet på 0,0-0,1 procentenheters differens från det officiella valdeltagandet.

Indikatorns tillförlitlighet

Indikatorns tillförlitlighet är väldigt god. I synnerhet sedan undersökningen lagts om till en totalundersökning. Men även innan 2018 har indikatorn en hög tillförlitlighet då undersökning baseras på stora befolkningsurval, i princip saknar bortfall på uppgiften om valdeltagande. Statistiken avseende 2010 och 2014 redovisas med felmarginaler.

Indikatorn har tagits med som en nationell indikator för att deltagande i allmänna val är en grundläggande del i den representativa demokratin. I och med att inkludera denna indikator på nationell kan vi bättre utvärdera delmål 16.7 (Säkerställa ett lyhört, inkluderande, deltagandebaserat och representativt beslutsfattande på alla nivåer.) i en svensk kontext.

Frekvens och jämförbarhet

Frekvens:

Statistiken produceras i samband med Allmänna val, vart fjärde år.

Jämförbarhet över tid:

Jämförbarheten över tid är god.

Jämförbarhet med den globala indikatorn:

Indikatorn är nationell och det finns därmed ingen global indikator.

Samanvändbarhet:

Ger tillsammans med 16.7.1 Andel positioner i nationella och lokala institutioner och 16.7.2 Andel av befolkningen som tycker att beslutsfattandet är inkluderande och lyhört ge en bild av i vilken utsträckning olika grupper är och upplever sig vara delaktiga på olika nivåer av beslutsfattande i Sverige.

Övrig information

Från och med 2018 är det möjligt att ta fram indikatorn på lokal nivå.

Referenser

Statistik och dokumentation om SCB:s Valdeltagandeundersökning finns tillgänglig på SCB webbplats: <http://www.scb.se/me0105>